תלמוד בבלי · ראשונים · רש״י · סדר קדשים

רש"י על תמורה

רש״י

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש"י על תמורה

רש״י

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשי-על-תמורה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 6
דף ג. 8
דף ג: 10
דף ד. 12
דף ד: 14
דף ה. 15
דף ה: 17
דף ו. 19
דף ו: 21
דף ז. 22
דף ז: 24
דף ח. 27
דף ח: 29
דף ט. 31
דף ט: 32
דף י. 34
דף י: 35
דף יא. 37
דף יא: 39
דף יב. 41
דף יב: 43
דף יג. 44
דף יג: 46
דף יד. 48
דף יד: 50
דף טו. 51
דף טו: 53
דף טז. 55
דף טז: 56
דף יז. 58
דף יז: 60
דף יח. 61
דף יח: 62
דף יט. 64
דף יט: 65
דף כ. 66
דף כ: 67
דף כא. 69
דף כא: 71
דף כב. 72
דף כב: 74
דף כג. 76
דף כג: 78
דף כד. 80
דף כד: 81
דף כה. 82
דף כה: 84
דף כו. 86
דף כו: 87
דף כז. 88
דף כז: 89
דף כח. 90
דף כח: 92
דף כט. 94
דף כט: 95
דף ל. 96
דף ל: 98
דף לא. 99
דף לא: 100
דף לב. 101
דף לב: 102

דף לג. 104
דף לג: 106
דף לד. 107

דף ב.

מתני' הכל ממירין - בהמת חולין זו תחת זו של הקדש:
לא שאדם רשאי להמיר - דהא כתיב לא ימיר:
מומר - דמתפיס עלה קדושה ושתיהן קדושות:
וסופג את הארבעים - משום לאו דלא ימיר:
גמ' לא שאדם רשאי דיעבד - בתמיה. דלכתחלה אינו רשאי להמיר אבל דיעבד שפיר דמי:
ולא ימיר - ומתני' קתני דהכל ממירין אפי' לכתחלה:
ה"ג אלא הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד כו' - כלומר שתופסת קדושת תמורה בבהמה בין על פי אנשים בין על פי נשים ומשמע (אפי') דיעבד כמו דאם המירה אפילו אשה תופסת על פיה קדושת תמורה ולא שאדם רשאי להמיר כו':
יורש - שהמיר בקרבן שהפריש אביו בחייו שתמורתו תמורה:
יורש סומך - על קרבן אביו שהפרישו אביו בחייו ולא הספיק להקריבו עד שמת:
מאי טעמא דר' יהודה - דאמר יורש אינו ממיר:
ה"ג יליף תחילת הקדש מסוף הקדש - גמר התחלת הקדש כגון תמורה:
מסוף הקדש - דהיינו סמיכה דהויא סמוך לשחיטה. ואי קשיא והא קרי לה לתמורה סוף הקדש במסכת נזיר (דף לא.) משום דלא איירי התם בסמיכה כלל והויא לה תמורה סוף הקדש לגבי קרבן שהמירו בו דאותו קרבן הוי ראשון וחילופיו הוי שני אבל הכא דקא משתעינן בסמיכה הויא לה תמורה תחילת הקדש לגבי סמיכה שהיא לבסוף תיכף לשחיטה:
מנלן - דיורש אינו סומך:
תלתא קרבנו כתיבי - בשלמים בפ' ויקרא מואם זבח שלמים קרבנו עד ואם עז קרבנו ובשלשתם כתיב סמיכה:
הכתיב קרבנו - דמשמע על קרבן עצמו הוא סומך ולא על קרבן אביו:
בעלי חוברין לסמיכה - שאם נשתתפו ב' או ג' על קרבן אחד קרינא אכל חד וחד קרבנו וכולן סומכין בו:
לית ליה - דודאי אינו טעון סמיכה כיון דלא מייחד קרבן דידהו כלומר כיון דלא הוי חלוט אכל אחד ואחד וכי כתיב קרא לקרבנו ולא לקרבן אביו:

מחד קרא נפקא - דמשמע קרבנו ולא שליח בין של ישראל בין של עובד כוכבים דלמעוטי עובד כוכבים עצמו שלא יסמוך לא צריך דאמרינן במנחות (דף צג.) ובתורת כהנים בני ישראל וסמך בני ישראל סומכין ואין העובדי כוכבים סומכין:

ואייתר ליה כו' - ואכתי הוי קרבנו שלישי לקרבנו ולא קרבן אביו [דס"ד] דשל אביו לאו כלאחר דמי אלא כשלו:

לרבות את היורש - דהכי מצי למיכתב ואם ימיר בהמה בבהמה המר ימיר למאי הלכתא לרבות את היורש דתמורתו תמורה:

דף ב:

הכי גרסינן ויליף סוף הקדש מתחלת הקדש כו':

את האשה - שתמורתה תמורה ולקיא משום לאו דלא ימיר:

אלא בלשון זכר דכתיב לא יחליפנו - דהיינו לשון זכר ולא כתיב לא תחליפנו דהוי לשון נקבה:

מה סופנו לרבות כו' - כלומר מהיכן נלמוד שסופנו לרבות את האשה:

ת"ל ואם המר ימיר - מדכתיב קרא תרי זימני:

ולר' מאיר - דאיצטריך ליה ואם המר ימיר לרבות יורש אשה מנא ליה:

נפקא ליה מוי"ו - מדמצי למכתב אם המר ימיר וכתיב ואם:

לא לקיא - דאם המירה תמורתה אינה תמורה:

ומשני ה"ג **הני מילי לאו שיש בו מעשה** - בהני עונשין שוין זה לזה דכתיב אשר יעשו דמשמע עונשין שיש בהן מעשה כגון חילול שבת ושאר איסורים שיש בהן מעשה אבל לאו שאין בו מעשה כגון תמורה דבדיבורא תליא מילתא אימא לא תילקי קמ"ל:

ל"א כתוב בספרים **הני מילי עונש דשוה בין ביחיד בין בצבור** - בהאי עונש הוא דהושוו זה לזה אבל הכא בתמורה אין צבור עושין תמורה כדאמרינן באידך פירקין (דף יג.) וקא מפיק ליה ממעשר:

שלא הגיע לעונת נדרים - כגון דהוי פחות מי"ב שנה דהכי אמרינן במסכת נזיר (דף סב.) איש כי יפליא מה ת"ל דהכי מצי למכתב איש כי ידור נדר אלא לרבות מופלא הסמוך לאיש כגון בן י"ב שנה דכיון שיודע להפלות לשם מי נדר ולשם מי הקדיש נדרו נדר והקדשו הקדש פחות מכן אפי' ידע למי נדר ולמי הקדיש אין בדבריו כלום יותר על כן כגון בן י"ג שנה אע"פ שאינו יודע לשם מי הפליא הוו מעשיו מעשה:

אקדושי לא מקדיש - כדפרישית לעיל דאין בדבריו כלום:

אמורי מימר - בתמיה כי היכי דלילקי:

שהגיע לעונת נדרים - דהוי בן י"ב שנה דקאמרינן התם דנדריו נבדקין ואם יודע לשם מי הפליא הוו מעשיו מעשה ואי לא לא:
דלאו בר עונשין הוא - עד י"ג שנה:
לא מיתפיס - בה תמורה דכתיב לא יחליפנו ולא ימיר אותו והיה הוא ותמורתו כלומר מאן דאיתיה בכלל לא יחליפנו ולא ימיר כגון בר עונשין איתיה נמי בכלל והיה הוא ותמורתו יהיה קדש דמתפיס בתמורה לאפוקי קטן דלאו בר עונשין הוא:
ואפילו אם תמצא לומר קטן עביד תמורה כו' - רבותא אתא לאשמועינן ולא משום דאיתיה הכי:
מדאקדושי מקדיש - דהא מרבינן במנחות (דף עג:) איש איש מבני ישראל אשר יקריב קרבנו ואמרינן מה ת"ל איש איש לרבות עובדי כוכבים שנודרין נדרים ונדבות כישראל:
דלא אתי לכלל עונשין - דעובד כוכבים לא לקי לעולם אבל קטן אתי לכלל עונשין כשהוא בן י"ג שנה ויום אחד:
לא נהנין ולא מועלין - שאם נהנה מהן לא מייתי קרבן מעילה דלא דיינינן ליה כשאר קדשים שהנהנה מהן מעל משום דלא אסור בהנאה אלא מדרבנן כדלקמן:
ואין חייבין עליהן כו' - כדמסיק לקמן:
ואין מביאין כו' ה"ג **ואין מביאין נסכים** ול"ג **עליהן** - והכי פירושא דאין מביאין נסכים של עובדי כוכבים בפני עצמן כישראל שמתנדב נסכין בפני עצמן אבל בהדי קרבנו מביאין כדאמרינן במסכת שקלים (פ"ז מ"ו) שזו אחת מן התקנות שתיקנו ב"ד דעובד כוכבים ששילח עולתו ודמי נסכיהן ממדינת הים מקבלין הימנו אבל קרבנו ודאי טעון נסכים דבהדי קרבנו מביא נסכים:
בכולן רואה אני להחמיר - דלא נהנין ומועלין וחייבין עליהן משום פגול נותר וטמא כשאר קדשים חוץ מן הנסכים דודאי אין מביאין:
בד"א - לעיל קמהדר ואמילתיה דת"ק וה"ק בד"א דקאמר תנא קמא אינו מועלין בקדשי מזבח של עובד כוכבים:
אבל בקדשי בדק הבית - שהקדישו עובד כוכבים מועלין ובמסכת זבחים מפרש טעמא בפ' ב"ש (זבחים דף מה.) ואית דגרסי לה נמי לקמן הכא בתמורה:
קתני מיהא - דקדשי עובדי כוכבים אינן עושין תמורה ותיפשוט מהא:
אמר לו בהקדש עובדי כוכבים - כלומר אי משום הא לא איריא דמהכא ליכא למיפשט כלל דהיכא דהקדיש עובד כוכבים להתכפר עובד כוכבים שהפרישו לצורך כפרת עצמו:
לא קמיבעיא לי - דאין הקדשו עושה תמורה הואיל ולא אתי לכלל עונשין:
ומתכפר ישראל - שהפרישו עובד כוכבים לצורך ישראל שיתכפר בו ישראל:

בתר מקדיש אזלינן - והמקדיש הוי עובד כוכבים דלא אתי לכלל עונשין ואינו עושה תמורה:

או בתר מתכפר - שהוא ישראל ואיתיה בכלל מלקות:

ה"ג תיפשוט ליה מהא דאמר ר' אבהו - לקמן:

המקדיש מוסיף חומש - שאם רוצה לפדות הקדשו כגון שנפל בו מום יכול לפדותו ומוסיף חומש אבל מימר אינו מוסיף חומש דכתיב אם המקדיש וגו' (ויקרא כז) על הקדש ראשון אתה מוסיף חומש ולא על הקדש שני כגון תמורה:

ע"א שאם הקדיש בית או שדה ואתו בעלים לפדותו לא פרקי בלא חומש דכתיב (שם) ואם המקדיש יגאל ויסף חמישיתו אבל אם גאלו אחר לא חייביה רחמנא ליתן חומש:

ומתכפר עושה תמורה - שאם הפריש ישראל קרבן כדי שיתכפר בו חבירו ישראל ואמר המתכפר זו תחת זו תמורתו תמורה ולוקה דכיון שהופרש לצורכו קרינא ביה קרבנו דבתר המתכפר אזלינן ותיפשוט מהא:

והתורם - מתבואה שלו על טבלין של חבירו לפוטרו מן המעשרות:

דף ג.

טובת הנאה שלו - של תורם שיכול ליתנו לכל כהן שירצה (אי נמי) ואם אמר לו ישראל הילך סלע זה ותנה לבן בתי כהן הוי אותו סלע של תורם ולא של נתרם בשבילו ולא מצי טעין הלה כיון שנתרמה על טבל שלו נמצא דנותן סלע על של עצמו. הך מילתא דרבי אבהו תלת מילי נינהו:

התם הוא דקאתי מכח ישראל - שהרי הפרישו ישראל ואהכי אזלינן בתר מתכפר דהוה ליה תחילתו וסופו ביד ישראל דאיתיה בכלל עונשין:

הכי גרסינן אבל הכא הכי קמיבעיא ליה מי בעינן מתחילה ועד סוף דתיקו ברשות מאן דעביד תמורה - כלומר אבל הכא בהקדיש עובד כוכבים להתכפר ישראל מי בעינן מתחילת הקדש ועד סופו שתעמוד ברשות האדם הראוי לעשות תמורה כגון ישראל והך בהמה כיון דתחילת קדושתה הויא מכח עובד כוכבים אף על גב דהוי המתכפר ישראל אינו עושה תמורה או דילמא כיון דלבסוף אתיא ביד מתכפר וחזי למיעבד תמורה תפסה בה קדושת תמורה. תיקו:

ויליף נותר חילול חילול מטומאה - דבקדשי עובדי כוכבים אין בהן משום נותר:

וכתיב גבי נותר (ויקרא י״ט:ח׳) **ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל** - מה חילול האמור גבי טומאה ישראל ולא עובדי כוכבים אף חילול האמור כאן ישראל ולא עובדי כוכבים:

השתא קא מפרשינן לכולה ברייתא וקתני **ואין עושין תרומה** - ומאי טעמא אין עושין תמורה:

ה"ג דאיתקש תמורת בהמה למעשר בהמה - כדאמרינן לקמן בשילהי פירקין (דף יג.) והלא מעשר בכלל שאר הקדשים וכו' למה יצא להקיש אליו ולומר לך דמה מעשר קרבן יחיד ועושה תמורה אף כל קרבן יחיד ועושה תמורה לאפוקי קרבנות צבור:

מעשר בהמה איתקש למעשר דגן - כדאמרינן בבכורות (דף נג:) עשר תעשר בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן:

וגבי מעשר דגן כתיב (**במדבר יח**) **כי את מעשר בני ישראל** - דמשמע בני ישראל ולא עובדי כוכבים הכי נמי גבי מעשר בהמה ישראל ולא עובדי כוכבים וכי היכי דאמרינן גבי מעשר בהמה ישראל ולא עובדי כוכבים הכי נמי נימא גבי תמורת בהמה שהרי הוקשו כולן זה לזה ומהכא נפקא דקדשי עובדי כוכבים אין עושין תמורה:

אזרח - זהו ישראל ולא העובד כוכבים מביא נסכים כלל:

יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים - אפילו משל צבור:

ת"ל ככה - דככה עיכובא הוא דודאי טעונין נסכים ומשל צבור. וללי"א דכתיב בספרים ול"ג עליהן משמע הכי אזרח כגון ישראל מביא נסכים אפי' בפני עצמן ואין העובד כוכבים מביא נסכים בפני עצמן יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים ת"ל ככה והוי עיכובא דודאי קרבנו טעון נסכים אפי' משלו דמקבלים מיניה דמי נסכים:

ה"ג **מאי טעמא לה' כתיב בהו** ול"ג **קדש לה'** - והכי מצאתי בזבחים בפ' ב"ש (זבחים דף מה.) מאי טעמא לה' כתיב בהו בקדשי עובדי כוכבים דכתיב איש איש מבני ישראל אשר יקריב קרבנו וגו' והאי קרא מוקמינן בעובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל וכתיב בסיפיה דקרא לה' שנאמר אשר יקריב לה' לומר לך דדיינין להו בתורת שאר קדשים דמועלין בהן וחייבין עליהן משום פגול כו':

והרי מימר דלאו שאין בו מעשה הוא - דבדיבורא תליא מילתא:

ר' יהודה היא - דקא משתעי לקמן בהא מילתא:

לא עשה מעשה פטור חוץ מנשבע כו' - דאע"ג דלא עביד מעשה לוקה כדמפרש להו לקמן:

בשם - בשמו של הקב"ה:

נשבע מנלן - דלוקה:

דף ג:

אין מנקין אותו - דכתיב כי לא ינקה ה':
נקיות כלל - דאין מלקין אותו בית דין שלמטה:
אשכחן שבועת שוא - דכתיב (שמות כ':ז') אשר ישא את שמו לשוא והיינו שבועת שוא כגון נשבע לשנות את הידוע לאדם:
שבועת שקר - מפרש לקמן היכי דמי:
מנלן - דלקי עלה:
מעשה עבד - ובדין הוא דלילקי שהרי אכל ועשה מעשה:
ולא אכל - דלאו היינו מעשה:
וכי האי גוונא מי לקי - בתמיה:
משום דהויא התראת ספק - דאי אתרו ביה הזהר בך שתאכל הככר שנשבעת עליה יכול לומר אין לי בית מיחוש בהתראה זו דאכתי יש לי שהות וכן כל היום כולו ואפי' כי עבר היום יכול לומר שוכח הייתי ולא נזכרתי לא בשבועה ולא בהתראה ואינו לוקה:
תהא באכלתי ולא אכלתי - כלומר תהא שבועת שקר בנשבע שלא אכל ואכל או שאכל ולא אכל דהכא ליכא שום מעשה דהא לשעבר נשבע:
ומאי שנא אכלתי ולא אכלתי - כלומר מאי איריא דקא ממעט אוכל ולא אכל ממלקות טפי מאכלתי ולא אכלתי הא בתרוייהו ליכא שום מעשה:
שבועת שקר דומיא דשבועת שוא - כדמפקא לעיל לשוא לשוא שתי פעמים:
מה שבועת שוא שהיא לשעבר - דכי נשבע על עמוד של אבן שהוא של כסף היינו לשעבר דלשעבר קודם שנשבע הויא אבן כמו שהיא עכשיו ומה שוא לוקה עליה כדאמרי' לעיל בב"ד שלמטה מלקין ומנקין אותו אף שקר לשעבר דהיינו אכלתי ולא אכלתי לאפוקי אוכל ולא אכל שהוא להבא:
שבועה שלא אוכל ככר זו וכו' - דהא נשבע תלת זימני שלא יאכל אותו ככר:
אינו חייב אלא אחת - כדאמרינן בשבועות דאין שבועה חלה על שבועה:
וזו היא שבועת ביטוי - דקאמר קרא לבטא בשפתים להרע או להיטיב וגו' וזו היא שבועת ביטוי שמוציא בשפתיו שלא יאכל אותו ככר אבל לא גזיל מידי לחבריה אבל שבועת העדות ושבועת הפקדון מביא על הזדון כשגגה אשם:
למעוטי מאי - דאין חייבין על זדונה מכות:

לאו למעוטי אכלתי ולא אכלתי - דאע"ג דהויא שבועת ביטוי דלא לקי משום דלהרע או להיטיב כתיב דמשמע להבא פרט לשעבר כגון אכלתי ולא אכלתי ואכתי שבועת שקר היכי דמי:

לא מייתי קרבן - משום דלהרע או להיטיב גבי קרבן קאי אבל ממה נפשך חייב עליה מלקות דומיא דשבועת שוא:

דאמר - [ר"י] במס' שבועות (דף כה.) אינו חייב אלא על העתיד לבא:

זו היא שבועת שוא - סיפא דההיא משנה דלעיל הויא האי זו היא שבועת שוא וכו':

ורישא לאו למעוטי אכלתי ולא אכלתי - דאכלתי ולא אכלתי ודאי חייב על שגגתה קרבן:

ומאי שנא - דממעט אוכל ולא אכל מקרבן וקא מרבי אכלתי ולא אכלתי מסיפא דחייב קרבן:

ומשני מסתברא רישא למעוטי אוכל ולא אכל:

דקאי בלהבא - דקתני שבועה שלא אוכלנה וממעט להבא כגון אוכל ולא אכל:

אבל קאי בלהבא וממעט לשעבר - בתמיה. כגון אכלתי ולא אכלתי:

לא תיתני מימר - בכלל שאר לאוין שאין בהן מעשה:

דבדבורו עושה מעשה - שעושה מחולין קדשים:

אם לא תשמור לעשות וגו' - עד ליראה את השם שתייירא שלא להוציא את השם לבטלה וכן מקלל את חבירו בשם מוציאו לבטלה וכתיב והפלא ה' את מכותך שיטול מכות והיינו מלקות:

אפילו שבועת אמת - דקא מזהר קרא דאפילו שבועת אמת לא ליעבד בשם שמים ואי עביד והפלא ה' את מכותך שיטול מלקות:

בהדיא כתיב - דשרי למיעבד:

לפייס חבירו - שלא יהא תובעו ממון אבל מילקא לילקי הואיל ומביא עצמו לידי שבועה:

ובשמו תשבע - דשבועת אמת שריא למעבד:

לקיים המצוה - כדי שלא יוכל לחזור בו שנאמר נשבעתי ואקיימה וגו' ואהכי איצטריך האי קרא ובשמו תשבע לאשמועינן דנשבע לקיים את המצוה מותר:

הכתיב קרא אחרינא ובשמו תשבע - דתרי קראי כתיבי ובשמו תשבע חד בואתחנן וחד בוהיה עקב חד מיבעי ליה דנשבע לקיים את המצוה ואידך לשבועת אמת:

אלא למאי אתא - האי אם לא תשמור וגו':

למקלל את חבירו בשם - דודאי לקי אע"ג דלא עביד מעשה:

שם שמים לבטלה - אבל מקלל את חבירו בשם לא לקי:

ומהדר ליה לאו כל דכן הוא:

דהיכא דקא עביד תרי איסורי לא תיסגי ליה במלקות - ואף על גב דלקה אפילו הכי לא נתכפר עדיין במלקות לחודיה:

דף ד.

לא תקלל חרש - דמשמע בין קללה סתם בין קללה שבשם דקאי לאו עלה וקאתא קרא ליראה את השם לאשמועינן דלוקה שנאמר והפלא ה' את מכותך. ע"א לא מצית אמרת דלא יתכפר במלקות גרידתא דודאי מתכפר במלקות לחודיה דהא כתיב לא תקלל חרש וילפינן בסנהדרין בפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סו.) ג"ש מהאי לאו דכתיב גבי אומללין כגון לא תקלל חרש שהוא גרוע שבכולן וכתיב גבי נשיא ונשיא בעמך לא תאור וכי היכי דהתם ליכא אלא מלקות גרידתא הכי נמי באומללין סגי ליה במלקות גרידתא ומוקמי ליה התם במקלל בשם דקא גמר ממקלל אביו דכתיב ביה בנקבו שם הלכך לא מצית אמרת דלא תיסגי ליה במלקות ולא מפי מורי אלא מפי ר' יצחק בר' מנחם ז"ל:

ואב"א - כלומר דמהאי קרא ליראה את השם למקלל חבירו בשם הוא דאתא שהרי לא מצינו שענש אא"כ הזהיר:

ובשלמא אי אמרת - דההוא קרא למקלל חבירו בשם הוא דאתי ואזהרתיה מדכתיב לא תקלל חרש ומיתוקמא במקלל את חבירו בשם כדפרישית לעיל הלכך כתיב הכא אם לא תשמור לעשות וגו' כלומר שתקלל את חבירך בשם שהוזהרת עליו והפלא ה' וגו' דחייב מלקות:

אזהרתיה מהיכא - כלומר אשכחן עונש והפלא ה' וגו' אזהרה מנין שהזהיר הכתוב שלא להוציא ש"ש לבטלה:

אלמה לא - בתמיה. שלא מצינו שהזהיר שלא להוציא שמו לבטלה (הויא) והכא הזהיר והתם ענש והפלא ה' וגו' ואזכרה כתיב אם לא תשמור לעשות וגו' ואכתי מיתוקם במוציא ש"ש לבטלה:

ההיא אזהרת עשה היא - ולאו שמה אזהרה והלכך מיתוקם ליראה את השם הנכבד במקלל את חבירו בשם שמצינו לו אזהרת לאו דלא תקלל חרש ולא מיתוקמא במוציא שם שמים לבטלה שלא מצינו לו אזהרת לאו: לעיל קא מהדר דקאמר רבי יוסי אף המקדים תרומה לביכורים לוקה:

אלו ביכורים - ולהכי קרי לביכורים מלאה משום דלאלתר שנתמלאה התבואה ונגמרה מלאכתה הוקבעה לביכורים:

זו תרומה - ולפי שהיא מדמעת ועולה באחד ומאה מפיק לה קרא בלשון דימוע וקאמר רחמנא ולא תאחר מלאה לדימוע דמעיקרא איבעי ליה לאיתויי מלאה דהיינו ביכורים וכי מאחר לוקה:

מעשר של זו בזו - מעשר שאני חייב להפריש מכלכלה זו תהא בכלכלה זו שנוטל אני מזו לזו או שאמר של זו בזו ושל זו בזו שאפריש מכלכלה זו על אידך כלכלה ומאידך כלכלה אפריש על כלכלה זו ראשונה מעושרת אע"ג דלא הפריש לאלתר וכדאמרינן גבי חבית יין שאני עתיד להפריש כו' מיחל ושותה מיד אע"ג דלא הפריש לאלתר מן החבית וכל שכן הכא דמיחל ואוכל מיד הואיל ושני כלים נינהו אבל השניה אינה מעושרת ואפי' כי אמר משל זו לזו ושל זו לזו משום דלאלתר דאמר של זו לזו ראשונה תהא מעשר על השניה לאלתר איפטרה לה שניה לגמרי וכי אמר של זו של שניה תהא מעשר על הראשונה אין בדבריו כלום משום דכבר איפטרה לה שניה בכלכלה ראשונה ואין תורמין מן הפטור על החיוב:

ואם אמר מעשרותיהם מעשר כלכלה בחבירתה - כלומר אלו שתי המעשרות שאני עתיד להפריש מאלו ב' הכלכלות תהא מעשרותיהם של כל אחת ואחת מעשר הכלכלה בחבירתה כלומר שתיפטר הכלכלה בכלכלה דחבירתה דהיינו של זו בזו ושל זו בזו:

קרא את השם - שמיחל ואוכל מיד משתיהן אע"ג דאכתי לא הפריש כלל. והכא ליכא למימר מן הפטור על החיוב משום דתרוייהו מיתקני בבת אחת ובחדא דיבורא והוי מן החיוב על החיוב:

מפני שהקדים מעשר שני שבה למעשר ראשון - דמעיקרא מקמי דאמר של זו בזו קיימא להפריש ממנה מעשר ראשון ומעשר שני והשתא כי חוזר ומפריש ממנה מעשר ראשון ומעשר שני בשביל אידך כלכלה נמצא מעשר שני של כלכלה זו קודם למעשר ראשון שהיה עומד להפריש מאידך כלכלה קודם לכן וכן נמי כי אמר של זו בזו ושל זו בזו שמקדים מעשר שני שבה למעשר שני שבחבירתה כי האי גוונא נמי ואהכי לוקה משום דמעשר ראשון ומעשר שני חייב אדם להפריש כסדר הזה דכתיב מלאתך ודמעך לא תאחר דכי היכי דמוזהר שלא לעכב מלאה לדימוע הכי נמי מוזהר שלא לעכב מעשר ראשון למעשר שני דכתיב ודמעך לא תאחר דכל שישנו בכלל דימוע הרי הוא בבל תאחר כלומר שישנו עליו תורת תרומה הוי בבל תאחר שמפריש מעשר ראשון והדר מעשר שני ואם הקדים מעשר שני למעשר ראשון עובר בבל תאחר. ל"א דרשינן במכילתא

דיוקדמו ביכורים לתרומה משום דביכורים חמירי דאית להו ד' שמות ראשית ומלאה ותרומה וביכורים ותרומה אין לה אלא שלשה שמות ראשית ודמעה ותרומה ויוקדם תרומה למעשר ראשון שאין לו אלא ב' שמות כגון מעשר ותרומת מעשר ויוקדם נמי מעשר ראשון דאית ליה ב' שמות למעשר שני דאין לו אלא שם אחד כגון מעשר שני תלמוד לומר מלאתך ודמעך דאכולהו קא משתעי דחמור שבהן לא יאחר אלא מקדים החמור לקל וכי היכי דאמר רבי אלעזר לוקה במקדים מעשר שני למעשר ראשון הכי נמי קאמר במקדים תרומה לבכורים:

דף ד:

ומשני אפטורא קאי - ולא קשיא דרבי יוסי ברבי חנינא אדרבי יוסי בר' חנינא וקאתי ר' יוסי בר' חנינא למימר אף המקדים לקרות שם לתרומה קודם לביכורים הוי לא תעשה שאין בו מעשה ואינו לוקה:

ומאי שנא מימר דלקי - כדקאמרת לעיל חוץ מנשבע ומימר:

אילימא משום דבדיבורו - דקאמר זו תחת זו עושה מעשה דמעיקרא חולין והשתא קדש:

ה"ג מקדים תרומה לבכורים נמי בדיבורו עושה מעשה - שקורא עליה שם ומביאה לקדושת תרומה:

לאו שניתק לעשה - לאו דכתיב (שמות כ"ב:כ"ח) מלאתך ודמעך לא תאחר עשה דכתיב (במדבר י"ח:כ"ח) מכל מעשרותיכם תרימו ודרשי ליה בעלמא ובהך שמעתא דלקמן (דף ה:) למעשר שהקדימו בכרי דעבר על לאו דלא תאחר שהקדים מעשר לתרומה ונתקיה ללאוי ממלקות והעמידו בחוזר ומפריש ואע"ג דלא סמכי אהדדי חשיב ליה לאו שניתק לעשה ואהכי לא לקי:

והרי מימר דהוי לאו שניתק לעשה - לאו דכתיב (ויקרא כ"ז:י') לא יחליפנו עשה ואם המר ימיר:

תרי לאוי ועשה - לא יחליפנו ולא ימיר ואהכי סופג את הארבעים:

והרי אונס - מאנס בתולה דהכי כתיב בעניינא (דברים כ"ב:י"ט) לא יוכל לשלחה:

וחד עשה - דכתיב (שם) ולו תהיה לאשה:

אם ישראל הוא מחזיר - משום דבעמוד והחזר קאי ואפשר ליה לקיומי תרווייהו עשה ולא תעשה דאפשר בחזרה אבל כהן דלאו בעמוד והחזר קאי משום דאינו נושא גרושתו ודאי לוקה משום לא יוכל לשלחה כל ימיו דלא אתי עשה ועקר לא תעשה לומר שאין לוקין דודאי לוקין וקשיא למאן דאמר דלאו שניתק לעשה אין לוקין:

ה"ג שאני כהנים דטעמא אחרינא נינהו דרבי בהו קרא קדושה - דכתיב אמור אל הכהנים לנפש לא יטמא וכיון דחמיר קדושתייהו החמיר עלייהו טפי מישראל דלילקי אפי' אלאו שניתק לעשה אע"ג דישראל לא לקי:

ל"א משני כי פריך והרי מימר שאני התם דאהכי לוקה משום דהוי מימר לאו ששוה בכל דכולי עלמא אסירי להמיר ופריך והרי אונס כו' דהשתא לא הוי לאו דידיה דלא יוכל לשלחה שוה בכל אלא בישראל שאם ישראל גרשה והדר מצי לקיומי ללאו אבל כהן שגירש אינו מחזיר ולא אפשר לקיומי ללאו ואפילו הכי לקי כהן דקתני לוקה ואינו מחזיר ואמאי נימא כיון דריע לאו דידיה דלא שוה בכל לא לילקי הך כהן דליעקריה הך עשה דאלים כולי האי דשוה בכל ומשני כהנים טעמא אחרינא נינהו ואהכי נחמיר בהן דלילקי אע"ג דלא הוי לאו ששוה בכל אבל גבי ישראל דלאו ועשה שוה בכל כלומר בכולהו ישראל דכולן קיימי בעמוד והחזר הלכך לא לקי דהוי לאו שניתק לעשה:

ליתן עשה - והנותר ממנו אחר לא תעשה והוי לאו שניתק לעשה:

לאו שאין בו מעשה - דכשהוא מותירו לא קעביד שום מעשה:

ורבי יעקב - דאמר לא מן השם הוא זה כו' האי והנותר ממנו מאי עביד ליה הואיל ולא איבעי ליה לדידיה ללאו הניתק לעשה:

לכדתנן - במסכת פסחים בפ' כיצד צולין (פסחים דף פג.):

ישרפו בט"ז - ולא בט"ו דיו"ט הוי ואין שורפין קדשים ביו"ט:

מה טעם אמר קרא והנותר ממנו וגו' בקר שני - דהיינו ט"ז דהכי משמע קרא ולא תותירו ממנו עד בקר דהיינו עד בקר של ט"ו ואי נותר ממנו עד אידך בקר באש תשרופו דהיינו יום ט"ז שהוא חולו של מועד:

לא תעביד - לא תעשה:

מהני - דמה שעשה עשוי הואיל ולקי:

לא מהני - כדמפרש לקמן:

הכי גרסינן והאי דלקי דעבר כו':

דף ה.

הא נמי לילקי - כלומר תינח לאביי דאמר דהיכא דמהני לילקי להכי קתני הכא דאינו לוקה דהא לא מהני מאי דעבד שיכול להחזירה אלא לרבא דאמר דלא מהני והאי דלקי משום דעבר אמימרא דרחמנא הכא אע"ג דלא מהני לילקי נמי משום דעבר אמימרא דרחמנא:

לא יוכל לשלחה כל ימיו - דמשמע דכל ימיו לא יוכל לשלחה דאם גירש יחזיר דכל ימיו בעמוד והחזיר קאי והילכך לא עבר אמימרא דרחמנא אבל בעלמא אע"ג דלא מהני ודאי לוקה משום דעבר אמימרא דרחמנא:

ולאבייי - דאמר דהיכא דמהני לקי אבל אי לא מהני לא לקי לדידיה למאי איצטריך למיכתב כל ימיו לאשמועינן דקאי בעמוד והחזיר ואהכי לא לקי משום דהוי קום עשה אפי' לא כתיב כל ימיו שמעינן לדידיה דלא לקי כיון דלא מהני דיכול להחזירה:

איסורא עבד לה - שגירשה אבל מילקא לא לקי והרשות בידו ואי בעי ליהדר ואי לא בעי לא ליהדר:

קמ"ל - כל ימיו ולימד לך הכתוב דחובה בידו להחזירה והשתא כל ימיו בעמוד והחזר קאי והלכך לא לקי ולאו משום דהוי קום עשה:

ל"א תיובתא לאבייי - דאמר לעיל דמהני דהא חזינא הכא בלא יוכל לשלחה דלא מהני דיכול להחזירה וקשיא לאבייי אבל לרבא דאמר לעיל לא מהני ודאי ניחא דהכי קתני הכא דיכול להחזירה דלא מהני. אמר לך אבייי שאני התם דאמר קרא כל ימיו כלומר בעלמא מהני והכא באונס שגירש להכי מחזיר משום דכתיב כל ימיו דכל ימיו בעמוד והחזיר קאי:

ורבא אמר לך - כלומר לרבא דאמר דכל לא תעשה שבתורה לא מהני לדידיה למאי הלכתא איצטריך למיכתב כל ימיו לאשמועינן דקאי בעמוד והחזר פשיטא דבכל דוכתא נמי שהוא לא תעשה לא מהני ומשני רבא אי לא כתיב כל ימיו הוה אמינא לילקי משום דעבר אמימרא דרחמנא והדר ניהדר לה שיהא מחזירה לאחר שילקה:

והוה ליה אונס - כלומר להכי תיסק אדעתין דלילקי דהוי אונס דעובר אלאו דלא יוכל לשלחה וליכא אלא לאו גרידתא להכי כתיב כל ימיו דכל ימיו בעמוד והחזר קאי דלא הוי לאו גרידתא דהא אית ביה קום עשה ולא לקי. ולהך לישנא הויא הכי כולה מסקנא דשמעתא:

חלבו אין - שיהא תורם מן היפה על היפה:

גרוע לא - מן הגרוע כגון מן הרע על היפה הוא דאינו תורם והיינו מילתא דקאמר רחמנא לא ליעביד. ולאו משום דהוי לאו ממש אלא לאו הבא מכלל עשה הוא:

תרומתו תרומה - אלמא דמהני וקשיא לרבא דאמר לא מהני:

ולאבייי - דאמר דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד מהני הכא בתורם מן הרעה על היפה למאי הלכתא איצטריך למכתב ולא תשאו עליו חטא דמשמע דמהני:

המובחר - תורם מן היפה:

חוטא לא מיקרי - דליכא אלא איסורא בעלמא:
קמ"ל - ולא תשאו עליו חטא דאפי' חוטא מיקרי:
ליתן חלב לזה וחלב לזה - דלהכי כתיב חלב חלב תרי זימני חד בתירוש וחד ביצהר לאשמועינן דיתן חלב לזה שיפריש בפני עצמו מן המובחר של זה כגון ממין על מינו דהיינו יצהר על יצהר:
וחלב לזה - מתירוש על תירוש ולא ממין על שאינו מינו כגון מיצהר על תירוש ומתירוש על יצהר:
אין תרומתו תרומה אלמא לא מהני וקשיא לאביי - דאמר מהני:
שאני התם דאמר קרא ראשיתם - כלומר דשנה עליו הכתוב לעכב דלא יתרום ממין על שאינו מינו ואהכי אם תרם לא מהני:
וכן אמר רבי אילעא - דלהכי לא מהני משום דראשיתם כתיב דשנה עליו הכתוב לעכב:
ולרבא - דאמר לא מהני לדידיה אמאי איצטריך למכתב ראשיתם משום דלא מהני:
אמר לך רבא איצטריך למכתב ראשיתם דאי לא הוה אמינא חלב חלב אין תורמין מזה על זה:
ה"ג אבל תירוש ודגן דחד חלב כתיב בהו - כלומר דבין תירוש ודגן לא כתיב אלא חד חלב דכתיב וכל חלב תירוש ודגן אימא דמצי תרם מהאי אהאי מדגן על תירוש ומתירוש על דגן ודגן על דגן דכולהו מיני דגנים מזה על זה כגון חטה על שעורה להכי הדר כתב רחמנא ראשיתם כו':
חרמי כהנים - חרמי ישראל הניתנים לכהנים:
אלמא לא מהניא - דאם פדאן לא עשה ולא כלום כדקתני אין להם פדיון:
בהווייתו - שאינו יוצא לחולין על ידי פדיון:

דף ה:

בבכור נאמר לא תפדה - שאין הבעלים יכולין לפדותו ולנהוג בו מנהג חולין כגון גיזה ועבודה:
אבל נמכר הוא - שאם נפל בו מום יכול למוכרו לכהן בתורת בכור דלהכי כתיב לא תפדה לאשמועי' דבמכירה שרי:
ואינו נמכר - כדאמרינן בבכורות (דף לב.) דנאמר כאן במעשר בהמה לא יגאל ונאמר להלן גבי חרמין לא ימכר ולא יגאל מה להלן מכירה עמו אף כאן מכירה עמו דאינו נמכר [וס"ד] הואיל ואיתקוש אהדדי מעשר ובכור כדלקמן תיסק אדעתין דבכור אינו נמכר דומיא דמעשר בהמה להכי כתיב הוא דחרמין למעוטי בכור דיכול למוכרו:

שאני התם - דכתיב בההוא קרא כי לא לרצון:
ה"ג והרי בכור דנאמר בו לא תפדה קודש הם (מכאן ואילך פירש):
(**תצא זו** - דיוצאה מקדושתה ונכנסת התמורה במקומה דתרווייהו לא מקדיש קדשי קמ"ל דתרווייהו קדישי):
קמ"ל - קרא דתרווייהו קדישי:
ה"ג והרי בכור דנאמר בו לא תפדה קודש הם (מכאן ואילך פירש):
ותנן - בפ' אלו קדשים (לקמן דף כא.) מה בין בכור ומעשר לשאר כל הקדשים כל פסולי המוקדשין נשחטין באיטליז ובשוק ונמכרין באיטליז ונשקלין בליטרא לימכר כשאר חולין ולא חיישינן לבזיון קדשים לפי שהנאתו להקדש כדאמרינן בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (בכורות דף לא:) דאי שרינן ליה לאדם הפודה את פסולי קדשים למכרן בשוק יקפצו עליהן לוקחין ויפדה ביוקר אבל בכור ומעשר הנאתן לבעלים הנאת בכור לכהן והנאת מעשר לבעלים ומשום הרווחה דידהו לא מזלזלינן בקדשים:
יש להן פדיון - לשאר קדשים שנפל בהו מום ופדאם תופסין פדיונן בקדושתן והן יוצאין לחולין וכן תמורותיהם שנפל בהו מום אבל בכור בעל מום אינו תופס פדיונו בקדושה:
שאני התם דאמר קרא בבכור קדש הם בהווייתן יהא - שלא יצא מקדושתו ע"י פדיון וממעשר לא מתרץ השתא מידי דלא אותביה אלא מבכור ולקמן מותיב ליה ממעשר ומהדר ליה ממעשר:
בכל העולין - באחד מדמי שאר הקרבנות העולין למזבח שקריבין ומשתריא בשר בההיא זריקה דאין עולין מבטלין זה את זה ומינה ילפינן לשאר עולין והכי משמע הם בהוייתן יהו אפי' נתערבו:
מדם הפר ומדם השעיר - ונתן על קרנות וגו' וקסבר דמערב פר ושעיר של יום הכיפורים ביחד כשזורק על קרנות מזבח הפנימי הדבר ידוע שדם הפר מרובה מדם השעיר ואפי' הכי מיקרי דם השעיר ומהניא זריקתו מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה:
ורבא - מהתם לא נפקא דלא מערב להו אלא נותן מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו וסבר לה כר' (יוחנן) [יונתן] דאמר במס' יומא בפרק הוציאו לו (יומא דף נז:) אין מערבין דם פר ושעיר לקרנות מזבח הפנימי אלא נותן זה בעצמו וזה בעצמו:
עברה עברה - בבכור כתיב (שמות י"ג:י"ב) והעברת כל פטר רחם ובמעשר כתיב (ויקרא כז) כל אשר יעבור:
מה שעשה עשוי - וקדשי לדמיהן:

לכדאמר ליה רב פפא לאביי - במס' ביצה (דף יג:) דאמרינן מעשר ראשון שהקדימו לוי לכהן בשבלים קודם שהופרשה תרומה גדולה מן העמרים ונמצא שהפסיד לוי לכהן תרי ממאה במעשר שהוא נוטל דממעשר לא נטל כהן כלום אפי' הכי פטור מתרומה גדולה שנאמר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר ואמר ליה רב פפא לאביי אי הכי אפי' הקדימו לוי לכהן בכרי אחר שמרחן נמי ליפטר לוי ואמאי נקט בשבלים:

מכל מעשרותיכם - ללוים קאמר רחמנא (במדבר י"ח:כ"ח) את תרומת ה' תרומה גדולה:

כרי אידנן - ואיקבע ליה לתרומה גדולה דכתיב ראשית דגנך:

כל מקום שיש קדושין - כל מקום שהקדושין תופסין ויש עבירה באותן קדושין ומפרש התם דהיינו אלמנה לכהן גדול:

אחר הפגום - דהוי חלל אלמא מהני מדקתני יש קדושין דאי לא מהני לא תפסי קדושין:

שאני התם דכתיב לא יחלל - דמשמע חללים הוא עושה ואינו עושה ממזרין אלמא תפסי קדושין:

ואביי אי להכי הוא דאתא לימא לא יחל - דמשמע דאולד לחודיה קאי:

מאי לא יחלל - שמע מינה לדרשא אחרינא אתא אחד לו לולד ואחד לה שהיא עצמה מתחללת ונעשית זונה ואסורה בתרומה דבי נשא אם בת כהן היא ומשום דידה איצטריך קרא ולאו משום דאמרת אי עביד מהני דלהכי לא צריך קרא דלכל מילתא אמרינן אי עביד מהני:

לא תקריבו - ואמרינן לקמן (דף ו:) דהאי לא תקריבו לא תקדישו הוא:

מה שעשה עשוי - וקדשי לדמיהן:

שאני התם - דכתיב בההוא קרא כי לא לרצון:

וכשר - אפי' להקריב קמ"ל:

דף ו.

נדבה תעשה אותו - ואמרינן לקמן (דף ז:) אלו קדשי בדק הבית ואיכא למשמע אותו אתה מתפיס לבדק הבית ואי אתה מתפיס תמימין לבדק הבית:

בלא תעשה - כדדרשינן לקמן וידבר ה' אל משה לאמר לא אמור:

מהיכא דאיתרבו בעלי מומין למזבח - דקדשי בדיעבד:

איתרבו כו' - דהא בההוא קרא כתיב ולנדר לא ירצה ואמרינן לקמן (דף ז:) אלו קדשי מזבח וכתיב לא ירצה דמשמע רצויי לא מרצו הא מקדש קדשי ואיתקוש תמימין לבדק

הבית לבעלי מומין למזבח דהא מחד קרא נפקי לאיסורא דלא מקדיש הלכך איתקוש נמי לענין מה שעשה עשוי:

כשעת הגזילה - צמר ועצים בעלמא אבל הכלים והבגדים קנה בשינוי אלמא מהני:

אשר גזל כעין שגזל - יחזיר:

ואביי - להכי לא איצטריך דאנא ידענא דמהני אלא להך דרשא דהאי אשר גזל כתיב גבי שבועה שנשבע לשקר וכתיב (ויקרא ה) יוסיף חומש וקמ"ל דעל גזילו מוסיף חומש אם נשבע לשקר והודה:

ואינו מוסיף חומש על גזל אביו - אפילו נשבע עליו לשקר:

מחזיר את הכר בלילה כו' - וגבי ממשכנין בעל כרחו קתני לה בבבא מציעא בפ' המקבל (בבא מציעא דף קיג.). אלמא מהני וקני למשכון יום דהיינו מחרישה קני בלילה וכסות לילה קני מלוה ביום אלמא מהני:

שאני התם דכתיב השב תשיבנו לו - מריבויא דקרא נפקא לן דמחזיר כמה פעמים ולא משכחת לה אלא הכי דמחזיר כלי יום ביום וכלי לילה בלילה ומהכא נפקא דקני. ולאביי ריבויא דקרא לא משמע ליה והשב תשיבנו איצטריך דאי לא כתיב ביה הוה אמינא איבעי ניהדר איבעי לא ניהדר:

ה"ג ל"א אמר לך רבא שאני התם דכתיב עד בא השמש תשיבנו - ודרשינן ליה בהמקבל הכי כל היום עד שיבא השמש תשיבנו ללוה ובבוא השמש תקחנו ממנו מכאן לכסות יום שניתנה ליחבל בלילה וכתיב קרא אחרינא השב תשיבנו כבוא השמש מכאן לכסות לילה שניתנה ליחבל ביום ומהכא נפקא לן דמהני. ואביי אמר לך לאו לאשמועינן דמהני אלא חד לכסות יום שיחזירנו ביום וחד לכסות לילה שחייב להחזירו בלילה וצריכי. והאי וצריכי לא איתפרש לן ונראה לי דהכי הוא דאי אשמעינן לכסות יום כגון מחרישה משום דחיותיה הוא אבל כסות לילה אימא לא ואי כתיב כסות לילה משום דמצטער אבל כסות יום אימא לא:

מירחו - דאיקבע למעשר ולתרומה:

מעשר - תחילה ואח"כ נותן (לה) פאה:

תיובתא דאביי - דאמר מהני דהא הכא לא מהני:

תעזוב תעזוב - תרי זימני כתיב לעני ולגר תעזוב אותם חד בקדושים תהיו וחד באמור אל הכהנים לאשמועינן מקרא דתעזוב יתירא דאע"ג דאישתני בידו לא קנייה:

חייב בפרט ובעוללות כו' - ואע"ג דהפקר פטור מכל אלו הפקר כי האי חייב דנפקא לן מתעזוב יתירא דבכולהו כתיב תעזוב יתירא:

ופטור מן המעשר - דבמעשר לא כתיב תעזוב יתירא ולרבויי האי הפקר אתא תעזוב ולא לרבויי שינוי דהא בעלמא נמי לא מהני:
והשתא דמשנינן כל הני שינויי - דאיכא דמהני ואיכא דלא מהני ובכולהו מודו אביי ורבא במאי פליגי:

דף ו:

אבק רבית - הבא ע"י מכר כגון המוכר שדהו ואמר אם מעכשיו אתה נותן לי הרי היא לך באלף זוז ואם לגורן בי"ב מנה וברבית קצוצה קמיפלגי אביי דאמר מהני כרבי יוחנן ורבא כר' אלעזר דהכא ליכא קרא לא הכי ולא הכי:
התם בסברא פליגי - בתמיה קאמר. התם בקראי פליגי כו':
לחיים ניתן - כלומר שלא יחיה ולא להשבון ואפי' לרבא מהני דהא כתיב קרא:
בשינוי קונה - דאביי סבר שינוי ששינה ועבר על דעת המקום קונה בר מהיכא דכתיבי קראי ולרבא לא קני אלא היכא דכתיבי קראי. ולא איתפרש לן דליהוי מידי ביניהו אלא תירוצי דהני תיובתא דמר אית ליה דמשום דמהני ולא מהני הוא ומר אית ליה משום טעמא דקראי. ונ"ב דמצינו למימר בשינוי קונה כגון גוזל עצים ועשאן כלים צמר ועשאן בגדים דלאביי קנה ואינו משלם אלא עצים וצמר ולרבא לא קנה ומשלם הבגדים והכלים וכי פרכינן לעיל לרבא מהא דקתני הגוזל עצים ועשאן כלים כו' לא תימא שאני התם דכתיב אשר גזל אלא הכי תימא אנא דאמרי כמאן דאמר שינוי לא קני דפלוגתא היא בבבא קמא בפרק מרובה (בבא קמא דף סו.) ובהגוזל קמא (שם צד.) דאיכא למאן דאמר שינוי קונה ומפיק טעמא מאשר גזל כעין שגזל ואיכא למאן דאמר שינוי לא קני ויליף מוהשיב את הגזילה מכל מקום אם כן מה ת"ל אשר גזל לומר שאינו מוסיף חומש על גזל אביו:
הכי גרסי' **ל"א בהני שינויי דשנינן** - ובין האי לישנא ללישנא דשמיע לי בשינוי קונה ליכא מידי אלא זה ירושלמי וזה בבלי:
תנו רבנן אם בל תשחטו הרי כבר אמור למטה - שלא ישחטו בעל מום למזבח. ולקמן מפרש לה והקטרה נמי וזריקת דמו לקמן מפרש:
א"כ מה ת"ל לא תקריבו לא תקדישו:
ה' שמות - לקמן יליף להו:
המקדיש בעלי מומין - והקטירן כולן לעולה:
אלו אשים - הקטרת אימורין:
לרבות שעיר המשתלח - שהמקדישו בעל מום לוקה משום לא תקדישו:

קרבן - בשחוטי חוץ כתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו וגו' להקריב קרבן לה':
הכי גרסינן **אי קרבן שומע אני כו'** - ומהדר אדלעיל בתורת כהנים דקתני לעיל יכול השוחט חולין בפנים יהא חייב ת"ל קרבן על הקרבן הוא חייב ואינו חייב על החולין אי קרבן שומע אני כו' כלומר אי קרבן קא דרשת שומע אני אפילו השוחט בדק הבית בחוץ יהא חייב כרת שהרי הם נקראו קרבן כענין שנאמר ונקרב את קרבן ה' וגו' כלי זהב אצעדה וצמיד דהיינו למלאכת המשכן:
שאינו ראוי לפתח אהל מועד - כגון קדשי בדק הבית שאינם ראויין לבא לפתח אהל מועד שהרי בעלי מומין הן דאמרן לעיל המתפיס תמימין לבדק הבית עובר בלא תעשה:
אוציא את אלו ולא אוציא את פרת חטאת - פרה אדומה שאם שחטה בחוץ שלא כמצוותה שלא ע"ג מערכתה שיתחייב כרת וכן שעיר המשתלח אם שחטו בחוץ יתחייב כרת שהרי תמימין הן דבפרה כתיב (במדבר י"ט:ב') אשר אין בה מום ושעיר מרבינן (ליה) לעיל שלא יהא בו מום:
יצאו אלו - אלמא להוציא שעיר הוא:
התם - דאל פתח אהל מועד מרבה כל התמימין הקדושין להתחייב עליהן בחוץ לה' תו למה לי ודאי להוציא הוא:
אבל הכא דאשה להוציא - גבי בעלי מומין כתיב (שם כב) ואשה לא תתנו מהם וגו' ומשמע העולה לאישים חייב עליו מקדישו בעל מום משום לא תקדישו אבל שאינו עולה לאשים לא ואימעיט ליה שעיר הילכך לה' להוציא למה לי הא מיעטיה מואשה אלא ודאי לרבות הוא:
שפיר דמי - לאקדושיה:
הא אין הגורל - של שם קובע אלא בדבר הראוי לשם דכי מייתי ומגריל לא ידע אהי מינייהו סליק גורל של שם הלכך בעל כרחיך תרוייהו בעינן תמימין וקרא למה לי:
כגון שהומם - לאחר הגרלה וחיללו על חבירו והוא בעל מום נמי וקמ"ל דהאי שחיללו לקי משום דהקדיש בעל מום ולהכי נקט חיללו דאי לאו דחיללו על בעל מום ליכא מלקות דלא תקדישו על השני:

דף ז.

סד"א בשלמא מעיקרא - בעינן תמימין משום דלא ידענא אי האי מיקבע לשם אי האי מיקבע לשם כו':
ל"א והא אין הגורל קובע כו' אמר רב יוסף הא מני חנן המצרי היא דלא בעי הגרלה דתניא חנן המצרי אומר אפי' דמו של שעיר הנעשה בפנים בכוס ומת כלומר שכבר

נשחט ומת שעיר המשתלח מביא חבירו מביא שעיר אחר מן השוק ומזווג לו ומעמידו אצל הדם להראות שחבירו הוא ואחר כך משלחו אלמא לא בעי הגרלה וליכא למפרך הא דפרכינן הלכך איצטריך קרא:

וקפריך אימור דשמעת ליה לחנן דלית ליה דחויין - דלא יביא שנים אחרים ויגריל וישחוט האחד לשם והאחר לעזאזל והראשון שכבר נשחט ידחה וישפך דמו לאיבוד דלית ליה הגרלה מי שמעת ליה דלמא לעולם יביא שנים מן השוק ויגריל ואותו שיפול עליו הגורל לעזאזל יעמד עם דם שבכוס וישלחנו והדם שבכוס מזה ממנו כמשפטו ואותו שנפל עליו הגורל לשם ירעה עד שיסתאב. הא מני דמצריך קרא לרבות שעיר דלא ליהוי בעל מום רבי שמעון הוא דלית ליה הגרלה והכי הוי מסקנא ותו לא פריך מידי. והגירסא אימור דשמעת ליה לרבי שמעון כו' שבשתא היא דהא במסכת יומא (דף סג:) תנינן לה לכולה סוגיא ולא פרכינן התם מידי בפרק שני שעירי:

רבא אמר כגון שהומם כו' - כדפרישית לעיל (והא דגרסינן הכא) דכרעיה דראשון הוא ותירוצא דמתרץ כגון שהיה לו [חולה] בתוך ביתו כו' ל"ג ליה ושבשתא הוא דלא איירי הכא במחוסר זמן כלל אבל במסכת יומא (שם) תנינן לה בההיא סוגיא [רומייא] דמחוסר זמן היא והא ליכא למימר אם אינו עניין לבעל מום תנהו עניין למחוסר זמן דהא נפקא לן מחוסר זמן בשעיר המשתלח מלה' דאידך קרא ומיום השמיני והלאה וגו' מהכא נפקא במסכת יומא[ס"ג:]:

בני נח נצטוו מלהקריב מחוסרי אברים כדאמרי' בפרק קמא דע"ז (דף ה:) אבל על מום אחר לא נצטוו במזבח דידהו. ואי לא כתיב לא תקריבו מאת בן נכר את כל אלה דמשמע בעל מום לא יקבלו מן העובד כוכבים להקריב הוה אמינא ליקרב אלא שלא יהו מחוסרי אברים קמ"ל:

(**לא שנא**) **בבמה דלהון** - בבמת יחיד שעשה העובד כוכבי' לשמים וקמ"ל מכל אלה דלא מקבלין כלומר להכי לא מקבלינן דהא כתיב בההוא קרא מכל אלה דמשמע לא תקבל בעל מום ה"נ לדידהו במזבח המיוחד:

מתקיף לה ר"ש בן לקיש - לעיל קא מהדר דעובר בה' שמות שמא לא שנינו דילקה משום לא תקדישו אלא בתם ונעשה בעל מום משום דאיכא למימר הואיל ומעיקרא תם הוה סבר אע"פ שנפל בו מום אקדישנו ואקריבנו וכיון דלהקרבה מצינו [למימר] לאסוקי אדעתיה דאקדשיה לקי אבל בעל מום מעיקרא ממעי אמו דיקלא בעלמא הוא דאיכא למימר דלא אסיק אדעתיה [דחזי] לאקרוביה אלא לדמי אקדשיה ולא לקי:

שרוע - שנשתברה אחד מאבריו:

קלוט - שפרסותיו קלוטים:
כתובין בפרשה - ועלייהו כתיב לא תקריבו ודרשינן לא תקדישו:
שמא לא שנינו - שיהא חייב משום הקדשה אלא בתמורה לפי שהתמורה חלה על בעל מום קבוע וקדוש קדושה גמורה שאינה יוצאה לחולין ליגזז וליעבד אפילו על ידי פדיון אלא הויא כשאר קדשים שקדם הקדשן את מומן והך משנה לקמן בפרק שני (דף טז:) כדכתיב טוב ברע או רע בטוב ואם המר ימיר וגו' והואיל וקדושה גמורה היא לוקה עליה אם המיר והביא בעלת מום שיקדיש ותפסה בתמורת בהמת קודש תמימה אבל הקדיש בעל מום מעיקרא לא אמינא דלילקי דדיקלא בעלמא הוא אלא אם כן הקריבו:
נמנו וגמרו - משמע שדקדקו ולא מצאו יותר. ואם איתא דעל ידי תמורה מישתעי:
שית הויין דהא - איכא לאו דלא ימיר:
אלא מאי בבעל מום מעיקרו - ועל ידי הקדש אמאי לקי הא לא חיילא עליה קדושת מזבח כלל דדיקלא בעלמא הוא ולא אקדשיה אלא לדמי:
ליכא במינו - הראוי למזבח:
בעל מום איכא במינו - ראוי למזבח וכיון דאיכא במינו ראוי איכא בזיון כיון דשבק מידי דחזי ואקדיש מידי דלא חזי:
אפי' אקדשיה לדמי נסכים - דהשתא ליכא בזיון כל כך שאין במינו ראוי לנסכים ועוד דהא לדמי אקדשיה אפי' הכי לקי:

דף ז:

נדבה תעשה אותו - לבעל מום לדמי קדשי בדק הבית דלמזבח לא אפשר לאקרוביה דהא כתיב (ויקרא כב) לא תתנו מהם וגו':
אין לי - רבוי להתפיס בעל מום לבדק הבית:
אלא - על ידי נדבה כגון הרי זו לבדק הבית:
נדר מנין - שאם אמר הרי עלי בהמה לדמי בדק הבית שמצוה להפריש בעל מום תלמוד לומר ולנדר והכי נמי דריש נדבה תעשה אותו ולנדר כלומר וכן לנדר:
לא ירצה אלו קדשי מזבח - דשייכא בהו הרצאה:
אין לי אלא נדר - דנדר סמוך ללא ירצה ומשמע דאם נדר הרי עלי עולה לא יביא בעלת מום:
נדבה מנין - שאין רשאי לומר על בעלת מום הרי זו למזבח:
תלמוד לומר נדבה - ולנדר לא ירצה והכי מידריש נדבה אשר תעשה אותו או נדר לא ירצה:

רבי אמר לא ירצה בהרצאת גופו הכתוב מדבר - שלא יקריבנו והיינו נמי קדשי מזבח כתנא קמא:

וקבעי אלא אותו למאי אתא - כלומר תינח כוליה קרא מוקמת לדרשא דקא דרשת האי נדבה ונדר:

אלא אותו - דכתיב (שם) נדבה תעשה אותו למה לי:

אותו - בעל מום אתה מקדיש לבדק הבית כו':

עובר בעשה - אהאי עשה דאמרינן ואי אתה מקדיש תמימים דהיינו לאו הבא מכלל עשה ועשה הוא:

לא נאמר בדברים - כלומר בההיא פרשה:

לא אמור - כלומר הכי אמר הקב"ה לאו אמור להם לישראל דלאו איכא הכא דאי עברי אהך פרשה עוברין בלאו:

אברי כו' - הנתחים כמשפט עולה:

על לאו שבכללות - דהקטרת כולו ומקצתו מחד לאו נפקי ואשה לא תתנו מהם כדפרישית לעיל אבל לכולהו איכא לאו לכל חד וחד דהקדש נפיק מכל אשר בו מום לא תקריבו ודרשינן ליה לעיל (דף ו:) לא תקדישו ושחיטה מלא תקריבו אלה לה' דגבי עורת או שבור וזריקה מלא תקריבו דגבי מעוך וכתות (ויקרא כ"ב:כ"ב) והאי אין לוקין דאמר אביי אין לוקין תרתי קאמר אבל חדא איכא ואליבא למאן דאמר חדא מיהא לקי אלאו שבכללות בשילהי פרק שני דפסחים (מא:):

משום ה' שמות - וחשיב להו להני תרי בתרי:

בגברי קתני - דלאו בהכי עסקינן דאי עבדינהו לתרוייהו לילקי תרי אלא מילי מילי קתני שאם הקטיר כולו עובר משום בל תקטירו כולו או אם אדם אחד מקטיר מקצתו לוקה משום מקצתו אבל אי מקטיר חד לכולהו לא לקי אלא משום כולו:

אפיק חדא מינייהו - או כולו או מקצתו ועייל קבלת הדם דנפקא מלא תקריבו דמיד בן נכר:

וקפריך קבלת הדם לתנא קמא לית ליה - וקחשיב ה':

רישא רבנן - כלומר רישא רבנן היא דלא מחייבי אקבלת הדם ואפילו הכי קא חשיב ה' וקשיא לאביי:

מתני' הכהנים ממירים בשלהן - קרבנות שהפריש הכהן לעצמו אם המיר בהן נתפסים בתמורה:

לא בחטאת ואשם - שנתן לו ישראל שיקריבנו לו אם המיר בו הכהן אינו עושה תמורה על ידו דהא אין לו חלק בו אלא משעת הקטרת אימורין ואילך וזכה בבשר ואמר בברייתא בהאי פירקא אין אדם מתפיס בדבר שאינו שלו:

ולא בבכור - שנתן לו ישראל וטעמא מפרש הכא במשנה גופה:

מפני מה אין - הכהנים ממירין בבכור והלא כולו שלהן הוא ומחיים הוא נותנו לו ואין הישראל מתכפר בו:

כשם שאין הכהנים ממירין בחטאת ואשם - דהא ודאי פשיטא לן דאינו זוכה בהן אלא מהקטרת אימורין ואילך:

מה לי אינו ממיר בחטאת ואשם - כלומר דין הוא שאין כהנים ממירין בחטאת ואשם כו':

הוא ותמורתו - מקיש התמורה להקדש עצמו היכן קדושה חלה על ההקדש בבית הבעלים אף תמורה לא תחול אלא בבית הבעלים אבל בבית כהן לא חיילא לגמרי הלכך אין כהן ממיר בבכור אבל ישראל אם המיר בו נתפס בקדושה שהרי ברשותו חלה קדושה על הבכור:

גמ' מוכרין אותו תמים חי - השתא משמע בין בזמן המקדש בין בזמן הזה והכי משמע אם בית המקדש קיים מוכרין אותו כהן לכהן חי ואותו כהן יקריבנו אבל שחוט לא דבזיון קדשים הוא דלאו אורח ארעא לעשות סחורה בדבר שקרב ממנו למזבח ואי בזמן הזה הוא מוכרין אותו תמים חי בין כהן לכהן בין כהן לישראל והלוקח ימתין עד שיפול בו מום ויאכלנו דבכור בזמן הזה משנפל בו מום אין בו אלא איסור גזל שגזל את הכהן ואם מכרו כהן או נתנו לו מותר לאוכלו וכדאמרינן בבכורות [בפ' כל פסולי המוקדשין] (דף לב:) גבי בכור בעל מום (כל פסולי המוקדשין) ב"ה מתירין ואפי' עובד כוכבים מותר לאכול הימנו אבל בתם שחוט בזמן הזה ליכא:

ומקדש בו - כהן את האשה דממוניה הוא:

לא שנו - דכהן יכול למוכרו חי:

אלא בזמן הזה - דלא קאי להקרבה:

ואית לכהן זכייה בגויה - מחיים דבזמן הזה נמי הוו הבכורות לכהנים:

אין מוכרין אותו תמים חי - דלית לכהן זכייה בגויה אלא מהקטרת אימורין ואילך:

מי איכא תם שחוט - הא הוי קדשים בחוץ:

מי קתני שחוט לא - דמשמע מינה דלאו בזמן הזה דבזמן הזה ליכא תם שחוט:

הא גופא קמ"ל - כלומר מאי דקתני בברייתא גופה איצטריך לאשמועינן דמוכרין אותו תמים חי דס"ד דלית בהו זכייה עד שיפול בו מום ולאו משום דתידוק מינה שחוט לא דהא בזמן הזה קמיירי ובזמן הזה ליכא תם שחוט:

דף ח.

בבכור נאמר לא תפדה - פדיון אין לו שיכנס הפדיון בקדושה והוא יצא לחולין:
אבל נמכר הוא - ונאכל בקדושה וזו היא קדושה שלא ישחטנו באיטליז ולא ישקלנו בליטרא:
אימא סיפא - דקרא דלא תפדה:
רישא דקרא בבעל מום - להכי דייקינן ונמכר הוא וסופיה דכתיב ואת דמם תזרוק בתם:
בולד שפחתה - ואין יודע אי זה כהן ואי זה עבד:
משחררין זה את זה - כל אחד ואחד כותב אם אני הרב ואתה העבד הרי אתה בן חורין ויהיו מותרים שניהן בבת ישראל:
ושניהם אוכלין בתרומה - כל זמן שלא שחררו זה את זה דעבד כהן נמי אכיל בתרומה:
וחולקין חלק אחד על הגורן - כלומר כששניהן ביחד נותנין להן תרומה בבית הגרנות אבל לאחד מהן אין חולקין עד שיבוא חבירו דשמא זה הוא העבד. וסבירא ליה להאי תנא דאין חולקין תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו דילמא אתי לאסוקיה ליוחסין:
ובכורן - של הני תערובות אם נולד בכור בהמה בעדרן ירעה כו' כדמפרש:
מאי שנא דידן מדידהו דידן נמי - אין לו תקנה עד שיומם. והשתא מאן דקא מותיב לא אסיק אדעתיה סיפא דקתני יאכל במומו לבעלים ואילו דידן הוה יהבינן ליה לכהן במומו ורב נחמן משני לה הכי במסקנא דמילתא:
אלא לאו בזמן המקדש - ודידן הוה יהבינן לכהן לאקרוביה ואילו דידהו זכי להו אע"ג דכהן נמי חייבת בהמתו בבכורה כדאמרינן בבכורות בפרק שני במשנה (דף יג.) לא נפטרו אלא מפדיון הבן ופטר חמור הני ירעו משום דבשאר בכורות כהן אינו מפסיד כלום שמקריב הוא עצמו את אימורי בכור ואוכלו אבל הני דאיכא חד דזר אי הוי יהביה בכורם לאקרוביה תו לא אכלי מיניה דבכור תם בזמן המקדש אינו נאכל לזרים כדאמרינן באיזהו מקומן (זבחים דף נו:) הבכור נאכל לכהנים הלכך ירעה ולכשיסתאב יאכלנו במומו דכל חד וחד אמר לכהן אני כהן ובכור אני אוכלנו דכיון דנפל בו מום אין בו אלא איסור גזל והכא איסור גזל נמי ליכא דשמא זה כהן וזכה בו והמוציא מחבירו עליו הראייה:
שפיר - משום הכי יש בידו כח לשהותו ולומר שמא כהן אני וזכיתי בו תחילה ולא אתננו לכהן ואמתין עד שאוכל לאוכלו:

אלא אי אמרת לית ליה - לכהן זכייה בבכור מחיים אמאי שבקינן ליה לאפקועיה ממזבח ליתי גזבר ולשקליה וליתביה לכהן מעליא דהא אין בו זכייה אלא ממזבח ואילך אלא ודאי אית ליה זכייה מחיים בבכור תם דהא ודאי בתם קמיירי דקתני ירעו עד שיסתאבו:

לעולם בזמן הזה - ומשום הכי ירעה דלא חזי להקרבה וזכה בו מחיים ודידן יהבינן להו לכהנים במומייהו דאע"ג דהומם ומותר לזרים מיהו איסור גזל איכא אבל הנך תערובות ליכא איסור גזל דכל חד אומר אני כהן וזוכה אני בו וממון המוטל בספק הוא והמוציא מחבירו עליו הראיה:

בהמתה - גבי עיר הנדחת כתיב (דברים יג) ואת בהמתה לפי חרב. בהמתה משמע בהמה דידה שאין לגבוה חלק בה:

פרט לכסף מעשר שני שבה - ואליבא דמ"ד מעשר שני ממון גבוה הוא:

אין עושין עיר הנדחת כו' - בפ"ק דסנהדרין מפרש טעמא:

היינו בהמתה - דכהן אוכל את הבכור וישראל את המעשר ואין לגבוה חלק בהן:

שפיר - משום הכי איצטריך קרא למעוטיה דלא נפיק משללה ולא שלל שמים דהאי לאו שלל שמים הוא דזכה כהן בגוויה. ל"א אלא פשיטא בתם והא ממעט לה מתורת בהמתה אלמא ממונא דכהן הוא ומיפרשא נמי כלישנא קמא דמדאיצטריך למכתב בהמתה ולא נפקא ליה משללה שמע מינה אית ליה לכהן זכייה בגויה מחיים:

לרבות קדשים קלים - שאם הפקיד שלמים או בכור או מעשר אצל חבירו וכפר ונשבע והודה משלם קרן וחומש וקרבן שבועת הפקדון לפי שהם ממונו וקרינא ביה וכחש בעמיתו:

בן עזאי אומר לרבות שלמים - קאתי דודאי הן ממונו אבל מעשר לא דאיהו לאו ממונו הוא ולא יכול למוכרו חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום והכי מפרש בפרק ארבעה אבות נזיקין:

לא אמר בן עזאי אלא בבכור - שהפקיד [כהן בכורו] אצל אחר וכפר ונשבע (והודה) אבל שלמים לא היה ממונו הואיל וחיילא עלייהו קדושה שטעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ומעשר נמי לא הואיל ואינו יכול למוכרו והכי מפרש בפרק קמא דנזיקין (ב"ק דף יב:):

הא דומיא דשלמים קתני - ושלמים בזמן הזה ליכא:

דאי בבעל מום הא דומיא דשלמים קתני - ושלמים ודאי שלמים תמימים קא מרבי דממונן הוא דאין בהן מעילה מחיים דבשלמא בבכור גבי כהן איכא לפלוגי בין תם לבעל מום משום דתם איכא למימר לא זכי ביה כהן אלא משלחן גבוה והיינו מהקטרת

אימורים ובעל מום דלית ביה הקרבה זכי ליה רחמנא מיד אבל גבי שלמים דישראל ליכא למימר ישראל משלחן גבוה זכי הלכך לא שנא תמין לא שנא בעלי מומין מחיים זכי בהו:

אלא לאו בתם - וקא מיחייב לכופר [בבכור] קרבן שבועה אלמא ממונא דכהן הוא (ובבכור):

דף ח:

לעולם בתם - ולא קשיא לרב נחמן דהאי דזכי ביה כהן מחיים בבכור בחוצה לארץ עסקינן דסתמיה לאו להקרבה קאי אפי' בזמן בית המקדש ודומיא דשלמים הוא דאי מייתי ליה מצי לאקרוביה אבל סתמיה לאו להקרבה קאי:

ור' שמעון היא - דאמר לקמן בפ' אלו קדשים (דף כא.) אם באו בכורות תמימים מחוצה לארץ יקרבו אם באו אין לכתחילה לא:

דומיא דחטאת ואשם קתני - והאי חטאת ואשם בתמימים קמיירי דקתני אין זוכין בהן הכהנים בחייהן אבל לאחר שחיטה זוכין אלמא בבני הקרבה עסקינן:

לימא כתנאי - אי זכי כהן בבכור תם מחיים בזמן בית המקדש אי לא:

מאי לאו הכי קאמר - תנא קמא בבית כהן אינו עושה תמורה על ידי בעלים אלא על ידי כהן אבל כהן ממיר בו דאית ליה זכייה בגויה:

לא - בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא דמתני' קא מיפלגי וההיא הא אוקימנא בבכור בחוצה לארץ וקאמר תנא קמא כהן עושה בו תמורה משבא לידו דהא זכי ביה מחיים דסתמיה לאו להקרבה כרבי יוחנן בן נורי ור' שמעון כר' עקיבא דאע"ג דאית ליה זכייה בגוויה אינו עושה תמורה על ידו דנפקא ליה מהקישא כדמפרש במתני' היכן קדושה חלה עליו כו'.

ע"א עושה תמורה דישראל והכהן אינו עושה תמורה לא זה ולא זה:

רבי שמעון בן אלעזר כו' זה וזה - כהן וישראל. מאי לאו דרב נחמן איכא ביניהו דהאי דקאמר תנא קמא אצל כהן אינו עושה תמורה דאית ביה זכייה בגוויה כרב נחמן ורבי שמעון לית ליה דרב נחמן לא דכולי עלמא לית להו דרב נחמן בבכור מעליא והכא בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא פליגי ובבכור בחוצה לארץ ולהכי אמר ת"ק דכהן אין עושה בו תמורה ור' שמעון כר' עקיבא.

ל"א לימא כתנאי בכור אצל כהן אינו עושה תמורה לא ישראל ולא כהן ואמרי הכי מימר הוא דלא מימר הא זבוני מזבין ליה רבי שמעון בר אלעזר אומר כיון שבא ליד כהן זה

וזה אינו עושה תמורה כלומר דאפילו זבוני לא מצי מזבין ליה דכל תנא בתרא לטפויי מילתא קאתי מאי לאו דרב נחמן איכא בינייהו דתנא קמא אית ליה דרב נחמן ור' אלעזר לית ליה דרב נחמן:

לא שנו אלא כהן לכהן - יכול למוכרו תמים:

בכור זה נתן לי כהן במומו - אבל כהן לכהן ליכא למימר הכי דכהן המביא בכור להראותו לחכם צריך להביא עדים שנפל בו אותו מום מאליו דאמרינן בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (בכורות דף לה.) כל מומין הראוין לבא בידי אדם רועי ישראל נאמנים רועי כהנים אינם נאמנים דנחשדו כהנים על הבכורות:

ומי שרי חכם הכי - אפי' הוי מום קבוע ומי שרי חכם את הבכור לישראל בלא כהן עמו:

אלא אם כן כהן עמו - דשמא כשידע זה שמום קבוע הוא דלא הוי קדשים בחוץ אכיל ליה ולא חייש לגזילה דכהן הלכך בעינן כהן בהדיה ולא מצי למימר בכור זה נתן לי כהן במומו דאמרינן ליה אייתי לי ההוא כהן דיהביה לך דכל כמה דלא אייתי ליה לא שרינן ליה הבכור אלא א"כ יהיב ליה כהן:

היינו טעמא דישראל אסור - לקנות בכור תם מן הכהן משום דסתם בכור תם בזמן הזה נמכר בזול דבעי לוקח לשהוייה עד שיומם הילכך הוה האי כהן דמוזיל גבי ישראל נראה ככהן המסייע בבית הגרנות לזרות ולעמר כדי שיתנו לו התרומות והוי חילול השם דמחזי כמאן דשקיל לתרומה בתורת שכירות והאי כהן נמי מיחזי דמשום הכי מוזיל לישראל כי היכי דליתיב ליה בכורות שיוולדו לו בעדרו:

ליכול מר דמברי - שבשר בכור בריאה לאכול משאר הבשר:

מנא לכו הא - מי נתנו לכם הא אינכם כהנים:

ולא סבירא לכו - דאסור לקנות בשר בכור מכהן דלמא מוזיל גבייכו ונראה ככהן המסייע:

מיזבן זבנינן - וליכא למיחש למסייע דהא לא יהיב לן במתנה:

ליטפל - לטרוח בו לגדלו קודם שיתננו לכהן:

ככהן המסייע - דהשתא הוי סיוע שמצילו מלטרוח בו בלבד שיתננו לו:

מוכחא מילתא - דהא מסייע הוא שהרי מיד מצילו מן הטורח והמזונות:

מאי אמרת דלמא מוזיל כהן - כי היכי דניתיב ליה בכורות דידן ולא לכהן אחר:

לא - עביד הכי:

דמסיק אדעתיה בוצינא - דהשתא טב מקרא דלמחר. בוצינא דלעת קטנה קרא דלעת גדולה. כלומר מוטב שאמכרנו בשויו דשמא אם אני מניח להם מן הדמים לא יועילו לי כלום ולא יתנו לי בכורות שלהן:

דף ט.

מתני' טוב ברע - תמים של חולין לא יתפיס ברע של קדש ואם המר ימיר וגו' אלמא בעלי מומין עבדי תמורה. ואבעל מום חיילא תמורה דכתיב או רע בטוב דמשמע בעל מום דחולין בתם דהקדש:

ואי זהו טוב ברע - כלומר איזהו רע דקדש דעביד תמורה שקדם הקדשו את מומו אבל קדם מומו את הקדשו לא עביד תמורה. ובגמרא מפרש מאי תלמודא:

גמ' נכתוב לא ימיר אותו טוב ברע או רע בו - והוי משמע או רע לא ימיר לא בטוב ולא ברע:

בטוב בתרא ל"ל לומר לך טוב מעיקרו - שבשעה שהוקדש היה תמים ושוב נפל בו מום עושה תמורה:

לא ימיר אותו ברע - והוי משמע דאיהו הוי טוב:

או רע - משמע או רע של חולין לא ימיר בטוב:

טוב ברע - טוב של חולין ברע של קדש:

דעלויי מעלי ליה - להקדש לקי טוב בטוב מיבעיא:

אין עונשין מן הדין - ולהכי איצטריך קרא דמשום דין קל וחומר לא מלקינן ליה כי מימר טוב בטוב:

ואביי אמר לך האי לאו עונשין מן הדין הוא אלא אגלויי מילתא בעלמא היא - דהיכא דגלי קרא דלקי אטוב דחולין כי מימר ליה ברע דקדש גלי נמי דאי מימר ליה בטוב דקדש לקי:

דמי גרע טוב מרע - כלומר מי גרע טוב דקדש מרע דקדש כי היכי דרע דקדש כי מחליף ליה לקי ה"ה לטוב דקדש דרחמנא לא קפיד אלא דלא יחליף מידי דקדש:

חילוף משמע ע"י ב' אנשים ולא בעי ולא ימיר דמי גרע של עצמו משל אחרים:

חילוף תצא זו ותכנס זו - והתם אע"ג דלא אהני מידי דהקדש תם אינו יוצא לחולין אפ"ה לילקי הואיל ונתכוין להוציא הקדש לחולין:

מתני' ממירין אחד - של חולין:

בשנים - דקדש ואומר הרי זו תחת אלו:

ושנים - דחולין באחד דקדש הרי אלו תחת זו:

מה הוא מיוחד - דכתיב הוא:

גמ' והא טעמיה דר' שמעון - במתניתין משום האי קרא הוא דוהיה הוא ותמורתו:

ומשנינן אמר ר' שמעון בן לקיש מודה רבי שמעון שממירין וחוזרין וממירין - בהמה אחרת באותה בהמה ראשונה דהקדיש ואפילו עד מאה:

מאי טעמא דקדושה ראשונה דהקדש ראשון להיכן הלכה - שלא יתפיס עוד אחרת בקדושתו עד אלף. לשון אחר אמר רבי דגרסינן מעיקרא אמר להן רבי שמעון מן והיה הוא ותמורתו וכי חזא דדרשי רבנן מבהמה בבהמה אמר להן איהו מהתם נמי מצינא למילף טעמא דידי ור' שמעון בן לקיש מימרא דנפשיה קאמר ולא לתרוצי הך פירכא אתא:

דף ט:

והומם - הראשון:

וחיללו על אחר ונתכפר באשם אחר - אחר שאבד אשם שני זה שחילל הראשון עליו ונתכפר באחר ואח"כ נמצא זה:

וניתק לעולה - דאשם שכיפרו בעליו באחר סתמיה לשם עולת נדבת צבור קאי דהיינו מן המותרות דמדרש יהוידע הכהן בפ' ולד חטאת (לקמן דף כג:):

מהו שימירו בו - מי אמרינן כיון דמכח קמא אתא אין ממירין בו דהא המיר בראשון או דלמא כיון דגופא אחרינא הוא וקדושה אחריתי היא דכי המיר בקמא הוה אשם והאי הוה עולה הלכך ממירין:

אי שני גופין וקדושה אחת מיבעיא ליה - דמי אמרינן כיון דגופא אחרינא הוה מימר או דלמא כיון דקדושה אחת היא לא מימר:

אי הכי מיבעיא ליה תיבעי ליה בלא נתכפר - דהכי איבעי ליה למימר הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו והומם הראשון וחיללו על אחר מהו שימיר בזה האחר כיון דגופא אחרינא הוא מימר או דלמא כיון דמכח קמא אתא וחדא קדושה דקמא הוה אשם והאי נמי אשם לא מימר ולמה לי למימר נתכפר באחר:

ואי ב' קדושות וגוף אחד - קא מיבעיא ליה תיבעי ליה בלא הומם וחיללו והכי ליתני הפריש אשם והמיר בו ואבד הראשון ונתכפר באשם אחר שהפריש מעדרו ונמצא הראשון וניתק לעולה דהוה ליה גוף אחד ושתי קדושות מהו מי אמר כיון דחד גופא הוא דמספקא ליה ולהכי קא מתמה אמאי קתני תרתי:

חדא מגו חדא - כלומר אם תמצא לומר קאמר וחדא בעיא היא והכי קאמר הפריש אשם והמיר בו והומם וחיללו דהוה ליה האי גוף שני וקדושה אחת מהו:

ואם תימצי לומר - הכא כיון דקדושה אחת היא אינו מימר (משום דבההיא קדושה) איתמר בה ואינו מימר בה פעם אחרת:

שני גופין ושתי קדושות מהו - כגון אבד שני זה מתכפר באחר ושני ניתק לעולה כשנמצא מהו כיון דהשתא שני הוא וקדושה אחרת היא מימר או דלמא סוף סוף מכח קמא אתא ואינו מימר. בלישנא אחרינא ירושלמי גרסי' לה ותרתי קבעי הפריש אשם והמיר בו והומם וחיללו על אחר מהו שימיר בו דהוי ליה שני גופין וקדושה אחת ומספקא ליה כדפרישית בלישנא דלעיל או שלא הומם אלא (אם) נתכפר באחר וניתק זה לעולה כשנמצא והוה ליה שתי קדושות וגוף אחד מהו שימיר ופירושא כדפרישית:

אמר (**ליה**) **אביי הדין קמיבעיא** - אי זו מהן הויא עיקר שאלתו אי קדושה אחרת באותו הגוף כו' כדפרישית דהיינו גוף אחד ושתי קדושות לא ניבעי הומם וחיללו כו' ורבי אבין חדא מגו חדא קא מיבעיא ליה ואת"ל קאמר. והשתא להאי לישנא לא בעי מידי משני גופים ושתי קדושות אלא ה"ק אם תימצי לומר גוף אחד באותה קדושה כו' ולהאי לישנא חשיב שני גופין וקדושה אחת חדא טפי משתי קדושות וגוף אחד:

ואין הקדש שני מוסיף חומש - והיינו הקדש שני כגון שהומם הראשון וחיללו על אחר והוי האי אחר הקדש שני ואם הומם וחיללו אינו מוסיף עליו חומש ותמורה נמי הויא הקדש שני:

הפריש אשם להתכפר בו כו' - כדלעיל דהוו להו שני גופים ושתי קדושות מהו:

מאי קא מיבעיא ליה - לרבי אבין דסלקא אדעתין דבעיא דר' אבין לאו שני גופין ושתי קדושות בעי אלא בתרי מילי פליג מילתיה דקמייתא הוו שני גופין וקדושה אחת ואידך נתכפר באשם אחר כלומר שלא הומם הראשון אלא שאבד ונתכפר באחר ונמצא זה וניתק לעולה דהוו להו שתי קדושות וגוף אחד מהו הלכך פריך אביי הי מינייהו עיקר בעיא דר' אבין ליבעי להדיא ולישמע אידך מינה:

אי שני גופין וקדושה אחת קמיבעיא ליה תיבעי ליה בלא נתכפר - באחר אלא הומם הראשון וחיללו והוסיף עליו חומש דחומש לא שייך בקדשי מזבח בלא מום דהא תם לא נפיק לחולין והומם האי שני מהו כלומר מי אמרינן כיון דקדושה אחת היא אינו מוסיף בה חומש אחרינא או דילמא כיון דב' גופין נינהו מוסיף בה חומש וכי אמר ר' יהושע הקדש שני אינו מוסיף ביה חומש כגון מתפיס בעל מום לבדק הבית וחיללו בבעל מום אחר דהאי לא מחדש בה מידי אבל הכא דמתפיס תם בבעל מום דהאי חזי למזבח הקדש שני קרינן ביה דההוא קמא לא חזי אלא לדמי והאי חזי למזבח וקדושה חדשה היא:

אי שתי קדושות וגוף אחד מיבעיא ליה תיבעי ליה בלא הומם - קודם שאבד אלא אבד והפריש אחרת ונתכפר בו ונמצא הראשון וניתק לעולה מהו מי אמרינן הקדש שני הוא שהרי נתכפר באחר וזה טפל לו ואם הומם ובא לחללו לא יוסיף עליו חומש או דלמא כיון דשתי קדושות נינהו ה"ל הקדש ראשון לענין זה ומוסיף חומש:

חדא מגו חדא - כלומר סיפא דבעייא דרבי אבין אריש דמילתא קאי ולאו מילתא אחריתי היא אלא שני גופין ושתי קדושות בעי:

ואם תמצא לומר קאמר - אם תמצא לומר היינו חדא מגו חדא:

מהו - מי אמרי' כיון דשני גופין ושתי קדושות נינהו לא מיקרי הקדש שני ומוסיף חומש דהא בהא קדושה והאי גופא לא אתוסף חומשו או דלמא סוף סוף מכח קמא אתא (מעיקרא) והקדש שני הוא לגבי חומש. לישנא אחרינא ירושלמי וכלישנא בתרא דלעיל דבעיא דרבי אבין גבי תמורה גרסי' לה נמי הכא ופירושי מפרש:

דף י.

מקדיש מוסיף חומש או מתכפר מוסיף חומש - דקיימא לן (ב"מ דף נג:) הבעלים מוסיפין חומש אם פודין את הקדשן ואם אחרים פודין אין מוסיפין חומש הלכך הפריש זה קרבן לכפרת חבירו והומם מאן הוו בעלים דידיה חזי דאי פריק ליה לוסיף חומש מקדיש הוי בעלים אבל מתכפר כאחר דמי ואינו מוסיף או מתכפר הוו בעלים דידיה:

א"כ - דמקדיש עושה תמורה מצינו תמורה בצבור ושותפין והיכי דמי כגון דשוו צבור או שותפין שליח לאקדושי קרבן עלייהו דהשתא הוי מקדיש יחיד קרינא ביה קרבן יחיד אי בתר דידיה אזלינן ואנן תנן בשילהי מתניתין הציבור והשותפין אין עושין תמורה אלא בתר מתכפר אזלינן הלכך אין קרבנו עושה תמורה הואיל ורבים מתכפרין בו ולא קרינא ביה קרבן יחיד ואנן גמרינן לקמן ממעשר דקרבן יחיד עושה תמורה ולא דציבור ושותפין:

השג יד - היינו קרבן עולה ויורד והלא קרבן נזיר קבוע הוא בין עשיר בין עני:

הא כיצד - הכי קאמר קרא קרבנו שהפריש הוא משלו יביא על נדרו מלבד אשר תשיג ידו מלבד אותו שאינו יכול להפריש משלו שעני הוא ותשיג ידו לאחר זמן שאחרים יתנו לו יביאנו נמי ויצא:

לענין כפרה - לאשמעינן דיכול להתכפר בבהמה שהפריש אחר לצרכו:

מה כשהפריש הוא משלו - הוא עושה בו תמורה ולא אחר אף כשהפרישו לו אחרים הוא עושה בו תמורה ולא אחר:

מדידיה הוא דמתכפר - דכתיב קרבנו לה':
טובת הנאה שלו - של תורם הוי טובת הנאה שבידו ליתנו לאיזה כהן שירצה ולא למי שתרם עליו:
דכתיב את כל מעשר וגו' - כי תכלה לעשר וגו' משמע מי שנוטל המעשר מתבואה שבידו ליתנו למי שירצה ולא ביד חבירו שנתרם עליו. טובת הנאה דבר מועט מקבל מישראל על מנת שיתן כל תרומותיו לבן בתו כהן:
מתני' לא אברים - דחולין בעוברין דהקדש שאם אמר תהא רגל בהמה זו תמורת עובר הקדש שבמעי בהמה זו אין הקדושה חלה על האבר:
ואין עוברין באברין - שאם אמר הרי עובר שבמעי בהמת חולין זו תמורת רגל בהמת קדש זו אין העובר קודש:
ולא אברין ועוברין - דחולין בשלימים דקדש:
ולא שלימין - דחולין באברין ועוברין דקדש:
ממירין אברין בשלימין - אמר הרי רגל בהמת חולין זו תמורה תחת בהמת קודש זו חלה תמורה על האבר ופשטה לה בכל הבהמה והויא תמורה כולה וקרבה:
ולא שלימין בהן - דאין כח באבר אחד של בהמת קדש לעשות תמורה:
והלא במוקדשים - כלומר בתחילת ההקדש כשמקדישו אם אמר רגלה של זו עולה כדמפרש טעמא לקמן בגמ':
גמ' אין קדושה חלה על העוברין - אם הקדיש עובר במעי בהמה אינו קדוש ליקרב ואם מקריב ליה כשנולד ולא אקדשיה משנולד מייתי חולין לעזרה ואם הפריש חטאת מעוברת לא הוו כשתי חטאות לאחריות דעובר מכח אמיה הוא דקדיש ולא מכח עצמו והוי כולד חטאת ולמיתה אזיל וכן לכל דבריו הרי הוא כולד קדשים ולא כתחילת הקדש:
רצה בוולדה מתכפר - דכי אמרינן וולד חטאת למיתה אזיל היינו היכא דמפריש חטאתו ונתעברה וילדה דהלכה למשה מסיני נינהו חמש חטאות מתות והכי גמירי לה דמתה אבל אי אפרשה מעוברת חשוב עובר כבהמה אחרת וחיילא עליה קדושה באנפי נפשיה והויא ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות דמתכפר באיזו שירצה והשניה תרעה. אלמא קדושה חלה על העוברין:

דף י:

לעוברה גופיה - בפני עצמו הלכך חיילא קדושה עליה:
ל"א מאי קמ"ל ר' יוחנן אם שיירו משוייר ועובר לאו ירך אמו הוא - דמדחשיב ליה רבי יוחנן באנפי נפשיה ולא כולד חטאת דאזיל למיתה שמע מינה דאי הוה בעי לשיוריה

לעובר לקדושה אחרת משוייר כגון אם אמר זו תהא חטאת ועוברה עולה דבריו קיימין דעובר לאו ירך אמו הוא או אם שיירו לומר היא חטאת וולדה חולין הוי ולבר פדא לא חשיב עובר למהוי באנפי נפשיה והיכא דאקדשיה לאימיה ושיירו לולד לקדושה אחרת אינו קדוש והוה ליה ולד חטאת ואזיל למיתה ואם אמר ולדה חולין לא אמר כלום ולמאן דאמר דולדי קדשים במעי אמן הן קדושין קדיש לאלתר ולמ"ד בהוייתן הן קדושין קדוש לכשיוולד:

ותרתי למה לי כו' - הא שמעינן ליה מקמייתא דאמר קדושה חלה על העוברין מכלל דבהמה באנפי נפשה חשובה הולד:

חזי לגופיה - שהאם קדושה קדושת הגוף ליקרב:

כיצד מעירימין על הבכור - להפקיעו מכהן וליהנות הוא בו:

ילדה זכר הרי הוא עולה - ומקריבו לחובתו ויצא אם היה מחויב עולה משום דקדושת עולה קדמה חיילא עליה דבבכורה לא קדיש עד שתקדישנו רחם ותו לא אתייא בכורה ומפקעא לקדושת עולה. אלמא קדיש עובר וקשיא לבר פדא:

קדושת דמים - שימכרנו ויביא בדמיו עולה אבל הוא גופיה לא קדיש קדושת הגוף אלא נמכר בלא מום:

והתנן - בניחותא:

חייבין בבכורה - אם נקבות הן ולאחר פדיונן ביכרו:

[**אלמא**] **דאלימא קדושת דמים** - דכיון דקדם מום קבוע להקדש לא קדיש מעיקרא אלא לדמי:

מותרת - האם בגיזה דהא לא אקדיש גופה:

כחוש עובר - דעבודת האם מכחשא ליה לעובר. אלמא קדיש עובר:

והתנן - בניחותא:

יוצאין לחולין - סיפא דהך מתני' דאמרת לעיל היא כל הקדשים שקדם כו' וקתני סיפא יוצאין לחולין כשנפדין ליגזז וליעבד שמותרין בגיזה ועבודה לאחר פדיונן הואיל וקדם מום קבוע להקדשן דלא [קדשה] קדושת הגוף בפ"ב דבכורות (דף יד.):

איתיביה - ר' ירמיה לרבי זירא:

אין ממירין כו' - מתני' היא וקתני לא שלימין בה:

אמורי הוא דלא מימר - משום דבתמורה כתיב בהמה בבהמה ועובר לאו בהמה הוא:

הא מיקדש קדשי - עוברין דאי לא קדשו פשיטא דאין ממירין שלימין דחולין בהן:

והתנן אין הולד עושה תמורה - אלא ודאי במקדיש ולד עסקינן דחשוב הקדש ראשון:

רבי יהודה היא - במתני' קאמר ר' יהודה ולד עושה תמורה:

אי ר' יהודה - רישא היכי מתוקמא דקתני אין ממירין אברין דחולין בשלימין דהקדש דמשמע תמורה הוא דלא עבדי אברין לבהמת חולין לחול קדושת תמורה על גוף הבהמה משום אבר דידה שהמירו בשלם דקדש הא מקדש קדשי אברין בתחילת הקדש אם הקדיש אבר אחד פשטה קדושה בכולה דהאי תנא הא סברא אית ליה מדקמהדר ליה רבי יוסי והלא במוקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה עולה מכלל דמודה ת"ק בתחילת הקדש שאם הקדיש אבר אחד פשטה קדושה בכולה ורבי שמעון דהוי בר זוגיה דר' יוסי לקמן בברייתא דאמר בתחילת הקדש כולה עולה ואשמועינן גבי תמורה דלא אי משום דדריש בהמה בבהמה אי משום דמקיש תמורה למעשר בסיפא דפירקין (דף יג.) מה מעשר קרבן יחיד כו' ומההוא הקישא גופיה יליף דמה מעשר אינו נוהג באברין אף תמורה אינה נוהגת באברין והכי אמרינן בפרק בהמה המקשה (חולין דף סט:):

האמר רבי יהודה - לקמן בברייתא דלא פשטה קדושה בכולה:

הכא במאי עסקינן - דדייקינן הא שלא ע"י תמורה קדשה כל הבהמה ע"י אבר אחד:

כגון שהקדיש אבר שהנשמה תלוייה בו - דאמר לקמן מודה רבי יהודה בדבר שעושה אותו טרפה כגון אם הקדיש רגליה מן הארכובה ומלמעלה הרי כולה עולה ובתמורה לא דרשינן בהמה בבהמה:

מקדישין אברין ועוברין - לקמן היא פרק שני (דף טז:) חומר בקדשים מבתמורה וקחשיב חומרי וקתני להך הכי מקדישין אברין ועוברין אבל לא ממירין:

דף יא.

הכי קאמר מקדישין איברין וממירין בהן כו' - כלומר מקדישין אבר אחד וממירין אחרי כן באותה בהמה ואשמעינן האי וממירין בהן דהאי דקאמר מקדישין אברין לאו למקדיש אבר לחודיה אלא למיפשט קדושה בכולה בהמה דאי אאבר לחודיה לא מצי למימר וממירין בהן דהא אפילו רבי יוסי דאמר ממירין אברין בשלמים מודה דאין ממירין שלימין בהן וכל שכן אברין באברין ודקתני סיפא דהך ברייתא בפ' ב' אבל לא ממירין אשמעינן דאין ממירין בשלימים דאם אמר אבר בהמה זו תמורה לא אקדשיה והיינו חומר בתחילת הקדש מבתמורה דתחילת הקדש כי אקדיש חד אבר פשט בכולה ובתמורה כי אמר אבר זה תמורה תחת שלימה זו לא קדשה:

ועוברין שקדשו במעי אמן - כגון ולד קדשים אע"פ שהן קדושין אין ממירין בהמה בהן כל זמן שהן במעי אמן והא לאו משום חומר בקדשים מבתמורה קתני אלא משום דתנא

וממירין בהן בבהמה שקדשה ע"י אבר תני בעוברין אין ממירין בהן ור' יהודה היא [דאמר] ולד עושה תמורה דאי רבנן אבראי נמי לא עביד תמורה:

אלא לזכרי כהונה - כדין חטאת. קא סלקא דעתך דבמפריש בהמה מעוברת עסקינן דאי במפריש ריקנית ונתעברה דכולי עלמא הואיל ומכח אימיה הוא דקדיש חולין הוא דוולדי קדשים בהווייתן הן קדושים כשהן נולדין ולא במעי אמן:

מאי לאו תנאי היא - דלתנא קמא קדושה חלה על האברין מכח עצמן כשהיא מעוברת בשעת הקדש קדיש לאלתר דלא כוולדי קדשים הוא ולתנא בתרא אין קדושה חלה עליו אלא מכח אמו וכשאר ולדי קדשים הוא דבהווייתן הוא דקדישי. ולהכי נקט חי רבותא קא משמע לן דלא אמרי' הואיל וחי הוא הווייתו חשיב ליה ואפילו לתנא בתרא ליקדש מכח אמו כשאר ולדי קדשים קא משמע לן דהואיל ולא כלו חדשיו לאו הווייתו הוא:

לא - במפריש בהמה מעוברת לא איירי הכא כלל אלא בבהמת קדשים שנתעברה ובהא פליגי תנא קמא סבר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין כשהן נולדין הן קדושין ולא במעי אמן:

בהווייתן - לישנא דקרא נקט דאיתרבו ולדות מיניה דכתיב (דברים י"ב:כ"ו) רק קדשיך אשר יהיו לך וגו' ואמר מר אשר יהיו לך אלו הוולדות בפרק שני דבכורות (דף יד:):

ואיבעית אימא חד תנא הוא - הנך תרתי מתנייתא ודכולי עלמא קדושה חלה על העוברין לאלתר כר' יוחנן והך דקתני דלא קדיש עובר במקדיש בהמה ואח"כ נתעברה דוולדות קדשים בהווייתן הן קדושין והאי דקתני דקדיש ולד לאלתר ולא הוי כשאר ולדי קדשים דעובר לאו ירך אמו כשהקדישה מעוברת:

לא קדושין בתמורה - שאם הן חולין והמירן בבהמת קדשים אינם נתפסין ואפילו תמורה שחלה על בעלי מומין קבועין אינה חלה עליהן וכל שכן אם הקדישם ממש אינן קדושין:

ואין מקדישין - אחר לעשותו תמורה אם הן קדושין והמיר בהמת חולין בהן. ורבי מאיר מפרש היכי משכחת לה דליהוי קדושין מאחר שהן אינן קדושין בשום קדושת הגוף מהיכן יהו הן מקדישין ועושין תמורה והא עץ בעלמא נינהו:

אי אתה מוצא - שיהו הן קדושים דלאיצטריך למיתני לא מקדישין אלא במקדיש בהמה ואח"כ נטרפה זו והאי קדושה היא דקדם הקדשה את מומה:

במקדיש ולד - במעי אמו דחיילה עליה קדושה מיד והדר יצא דרך דופן:

הני איצטריך למימר דאין מקדישין. וסיפא דמילתא מפרש בפרק יש בקרבנות (לקמן דף יז.):

כלאים וטומטום ואנדרוגינוס אי אתה מוצא אלא בולדי קדשים - שנתעברה מהן בהמת קדשים לאחר הקדשה אלמא קדיש עובר מדקתני במקדיש עובר ויוצא דרך דופן דהאי הוא דלא קדיש לגופיה למעבד תמורה הא לא יצא דרך דופן קדיש בקדושה קמייתא קדושת הגוף ועביד תמורה וליכא לתרוצי קדושת דמים דאי קדושת דמים לא הוה עביד תמורה אפילו יצא דרך רחם:

דף יא:

יהיה קדש - ההוא אבר וכיון דההוא אבר הוי קדוש תו לא מצי למשחט ההיא בהמה לשם חולין אלא תמכר כולה חוץ מדמי אותו אבר שבה דדמי אותו אבר לא יטול שהרי הקדישו ואינו יכול למוכרו:

הכי גרסי' דברי רבי מאיר ור' יהודה:

מחוסרת אבר - שהרי אותו האבר אינו שלו אלא לחובת המוכר הוא קרב נמצא שהלוקח זה לא הקריב עולה שלימה והוא נדר להקריב כל הבהמה לחובתו:

באומר הרי עלי עולה בחייה - הרי עלי להקריב כל האברין שבהבהמה חיה ממנה והרי כן עשה דהמוכר לא הקדיש אלא אבר שאינה חיה ממנו כגון רגל מן הארכובה ולמטה שאם היה מקדיש דבר שהנשמה תלויה בו הוה פשטה קדושה בכולה כדאמר מודה ר' יהודה בדבר שעושה אותה טריפה שאם הקדיש אבר שממנו נטרפת אם היה ניטל פשטה קדושה בכולה אפי' לר' יהודה. לישנא אחרינא ירושלמי והא מייתי בהמה דמקדיש גופה כי ליתיה כולה לדידיה כלומר האי לוקח הא מייתי בהמה שאין הגוף שלו ומשני כגון דאמר כזוזא מן הדא בהמה לעולה כלומר שוה זוז מבהמה זו לעולה והרי קנה זוז (וזוז) הלכך יצא דהא לא נדר עולה שלימה:

מודה ר' יהודה - דפשטה קדושה בכולה:

שעושה אותה נבלה - כגון הירך וחלל שלה אבל בדבר העושה אותה טרפה כמו רגלה מן הארכובה ולמעלה לא מודה וטעמא מפרש לקמיה:

כגון הלב או הוושט:

כמ"ד טרפה אינה חיה - פלוגתא היא באלו טרפות (חולין דף מב.) הלכך כיון דאינה חיה הרי הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו הלכך מודי:

ורבא ס"ל טרפה חיה - ואינו דבר שהנשמה תלויה בו:

ניטל הירך וחלל שלה נבלה - אע"פ שהיא עדיין חיה מטמאה כנבלה דכמתה היא ולא כחיה:

רבא סבירא ליה כרבי אלעזר - הילכך אקדיש ירך וחלל שלה הוי דבר שהנשמה תלויה בו:

ורב ששת לית ליה דר' אלעזר - בפ"ק דחולין (דף כא.) מפרש היכי דמי חלל שלה כל שרבוצה ונראית חסרה:

הכי קאמר נראין דברי רבי יוסי לר' יהודה - דר' יהודה מודה ליה בדבר שהנשמה תלויה בו:

בעוף מהו - לר' יוסי קא בעי לה הקדיש רגל עוף דתור או בן יונה מי פשטה קדושה בכוליה או לא:

בהמה אמר רחמנא - בהאי קרא מכל אשר יתן ממנו כתיב בהמה וקרבן:

הקדיש אבר לדמיו מהו דתיחות קדושת הגוף - לכל הבהמה ותיקרב עולה מי אמר לרבי יוסי מדאקדיש חד אבר לדמיו פשטה קדושה לכולה בהמה לדמיה ומיגו דנחתא לה קדושת דמים לכולה בהמה נחתא לה קדושת הגוף הואיל והיא גופא חזיא לעולה למה לי למוכרה ולהביא בדמיה עולה הלכך בעל כרחיה קדשי קדושת הגוף:

תרי מיגו - חד דהוא לא אקדיש אלא אבר ולדמיו ואנן צריכין לומר מגו דחייל אאבר חייל אכולה בהמה לדמיה ומגו דנחית כולה לדמיה נחית נמי כולה לקדושת הגוף:

ותפשוט ליה מדידיה - דודאי נחתא לה קדושת הגוף:

דהא אמר רבא הקדיש זכר - איל זכר. ולהכי נקט רבא זכר דבעולה איירי רבא ונקבה לא חזיא לעולה וליכא למימר קדושת הגוף:

לדמיו - להביא בדמיו עולה קדוש קדושת הגוף ואינו יכול למכרו הואיל והוא גופיה חזיא לעולה והוא עצמו יקרב לעולה. והכא נמי הואיל ולרבי יוסי נחתא קדושה לכולה על ידי האבר קדשה נמי לגופה:

התם דאקדשה לכולה - וליכא אלא חד מיגו:

הקדיש אבר מהו בגיזה - בעבודה לא תיבעי לך דאסור דהא מכחיש לה:

בשלו ושל אחרים - עובד כוכבים. אם יש לך בכור בשותפות עם העובד כוכבים מותר לגוזזו הכא נמי הואיל והחולין והקדש שותפין בו מותר:

התם - גבי בכור לא נחתא ליה שום קדושה ואפי' לחלקו של ישראל דשותפות עובד כוכבים פוטרת מן הבכורה הכא נחתא קדושה להך אבר:

אין בידו להקדישו - הואיל ויש לעובד כוכבים שותפות בו:

הקדיש עורה - של בהמה מהו בעבודה בגיזה לא תיבעי לך דלא מכחיש ליה לעור אבל עבודה מכחשא ליה לעור:

מפני כחוש העובר - והכא נמי איכא כחוש עור:

מדרבנן - וכי מיבעיא ליה מדאורייתא ולמילקי עליה:
היא שלמים וולדה חולין - הקדיש בהמה מעוברת חוץ מעוברה דלדברי הכל אין העובר קדוש:
למאן דאמר וולדות קדשים בהווייתן הן קדושין - כלומר אדם שהקדיש בהמה ואחר כך נתעברה ומיבעיא לי אליבא דמאן דאמר וולדות קדשים בהווייתן הן קדושין והשתא מיהא לא קדיש עובר ושחטה לאם בפנים בעזרה מי הוי ולד חולין בעזרה ומחייב דהא לא הקדיש עובר או לא:

דף יב.

א"ל - לא מחייב:
מי קרינא ביה כי ירחק ממך המקום וזבחת - דמהתם נפקא לן דאסור לשחוט חולין בעזרה דדרשינן בריחוק מקום אתה זובח ואי אתה זובח בקירוב מקום בעזרה בפרק שני דקדושין (דף נז:) והכא מי קרינא ביה הכי הא אינו יכול לשחוט בהמה זו אלא בעזרה שהרי שלמים היא:
היא חולין וולדה שלמים - ואליבא דמ"ד קדושה חלה על העוברין ושחטה לאם בחוץ מי חייב כרת אעובר משום שחוטי חוץ:
מי קרינא ביה והביאום לה' - דלא מחייב משום שחוטי חוץ אלא באותן דראויין לקרבן והאי עובר לא חזי השתא לקרבן:
והביאום לה' - גבי שחוטי חוץ כתיב:
מתני' אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון - מפרש בגמרא:
ואין המחומץ מחמץ אלא לפי חשבון - עיסה של חולין שנתחמצה בשאור של תרומה הרי כולה אסורה ואם נפל מאותה עיסה לתוך עיסה אחרת של חולין וחימצתה אינה אוסרתה אלא לפי חשבון שאור תרומה שמעורב בה כלומר אם נפל בעיסה אחרונה מן הראשונה שיעור גדול כל כך שיהא בו משאור של תרומה שנתחמצה ממנו כדי לחמץ את האחרונה אסורה אף האחרונה ואם בין הכל מה שנפל מן הראשונה לתוך האחרונה אין בו אלא כדי לחמץ אחרונה מותרת האחרונה שלא נפל בה מן התרומה כדי לחמץ:
מים שאובים - מפרש בגמרא:
ואין מי חטאת נעשית מי חטאת אלא עם מתן האפר - בשעה שנותן את האפר נעשין מי חטאת הלכך בעינן שיהו מים תחילה בכלי ואח"כ אפר אבל נתן אפר תחילה ואח"כ מים פסול דהא עם מתן אפר לעשות מי חטאת לא הוי שם מים ותו לא עבדי מי חטאת:

ואין בית הפרס עושה בית הפרס - שדה שנחרש בה קבר לשון דבר פרוס אם חזר וחרש בית הפרס ושדות שסביבותיו לא מחזקינן לשאר שדות כבית הפרס דילמא שהמחרישה הוליכה העצמות לשדות שסביבותיה דקבר אחד לא עביד בית הפרס אלא כפי שיעור דמפרש בגמרא:

ואין תרומה אחר תרומה - שאם תרם וחזר ותרם אין השניה תרומה:

גמ' מאן תנא - דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון:

מדמעת כתרומה ודאי - שאם נפלה סאה מן הדימוע למקום אחר ואין שם מאה סאין לבד סאה זו כולן אסורין:

שאני אומר סאה שנפלה - לתוך הדימוע היא סאה שעלתה וחזרה ונפלה לתוך האחרים:

אלא לפי חשבון שבה - לפי מה שיש תרומה בסאה זו של דימוע בעינן מאה שיעורין מן החולין אבל מאה סאין לא בעינן כגון אם נפלה תחילה סאה של תרומה לתוך כ' וארבע סאין של חולין נדמעו ועכשיו כל סאה וסאה שיש שם הוי אחד מכ"ד שבו תרומה והיינו לוג תרומה בכל סאה וסאה אם חזרה ונפלה סאה מאותו דימוע לתוך חולין אחרים אם יש שם שבעים ושבעה לוגין אחרים של חולין מצטרפין עם עשרים וארבע לוגין חולין שבסאה זו ומבטלין את לוג התרומה:

ואין המחומץ מחמץ כו' דלא כרבי אליעזר - דר' אליעזר לא בעי שיהא שם מן האיסור כדי לחמץ אלא האיסור וההיתר מצטרפין לאיסור:

אחר אחרון אני בא - שהוא גורם את החימוץ ואם נפל האיסור בסוף אסורה ומתני' אע"ג דלא נפל מעיסה ראשונה לתוך האחרונה אלא כדי חימוץ ונמצא שרוב החימוץ חולין היה אפילו הכי קאסר ליה רבי אליעזר דסבירא ליה זה וזה גורם אסור. ואחר אחרון דקאמר רבי אליעזר לאו דוקא דאי נמי נפל האיסור תחילה ואח"כ ההיתר אם לא קדם וסילק את האיסור אלא הניח וחימצוה בין שניהם אסורה דזה וזה גורם אסור אית ליה לרבי אליעזר בפרק קמא דבכורות (דף ז.) וכן בכל דוכתא והכי שני לה אביי בפסחים בפרק כל שעה (פסחים דף כז.) לא שנו אלא שקדם וסילק את האיסור אבל לא קדם וסילק אסור ואף על גב דפרכינן לה התם בהא מילתא סוף סוף מסקנא דשמעתא היא דסבירא ליה לרבי אליעזר דזה וזה גורם אסור:

מי גשמים - כשרים לטבילה דלא בעינן מים חיים אלא לזב בלבד:

ממלא בכתף - מים שאובין תשעה עשר סאה:

ופותקן למקוה - שלא יערה מן הדלי לתוך המקוה דאפי' בשלשה לוגין מיפסיל למקוה בכי האי גוונא אבל יעשה חריץ וגומא למרחוק ויערה מן הדלי לתוך הגומא ויקלחו המים דרך החריץ לתוך המקוה והיינו המשכה:

דף יב:

והן טהורין - כלומר כשר לטבול בו:
מטהרת ברבייה והמשכה - כשהרוב ממי (של) גשמים שנפלו מעצמן לתוכו והמשיך מיעוט של שאיבה לתוכו דרך חריץ מטהרת השאיבה והיינו לפי חשבון דמתניתין דאין השאובין פוסלין את המקוה דרך המשכה אלא אם כן היו שם עשרים סאין:
מכלל דרבנן כו' - כלומר מדקאמרת מתני' רבי אליעזר בן יעקב היא ולא רבנן ומתני' לקולא דבלישנא דקולא נקיט לה דקתני אין השאובין פוסלין אלא לפי חשבון מכלל דרבנן לחומרא פליגי:
אלא הא דכי אתא רבין ואמר שאובה שהמשיכוה כולה כשרה - שאפילו כל המקוה ממים שאובין דרך המשכה כשר לא רבי אליעזר ולא רבנן:
אלא אמר רב פפא - רבנן לקולא פליגי והא דכי אתא רבין רבנן היא ומתני' לאו בהכי קמיירי דתימא ר' אליעזר היא ורבנן לחומרא פליגי:
אלא לפי חשבון כלים ויוסף בן חוני היא:
שנפלו למקוה - מן הכלי לתוך המקוה בהמשכה:
בב' או בג' כלים - שנפל לוג שלם מכל כלי פסול אבל מד' או ה' כלים דאין לוג שלם נופל כאחד לא פסלוהו ולפי חשבון דמתני' נמי ה"ק:
(**אלא על מתן אפר** - בשעת מתן אפר נעשו מי חטאת. אלמא בעינן מים ברישא דאי מים בסוף לא הוו מי חטאת דהא בשעת מתן אפר לא נעשו מי חטאת דלא היו שם מים):
דלא כר"ש - דלר"ש הקדים אפר למים כשר:
דתניא - גבי סוטה הקדים עפר שבקרקע למים בכלי פסול כו':
ואמרינן מאי טעמיה דר"ש דכתיב - גבי מי חטאת ולקחו לטמא מעפר ותניא כו':
נאמר כאן - במי חטאת עפר ונאמר בסוטה עפר מה בסוטה עפר על המים כדכתיב (במדבר ה':י"ז) ומן העפר אשר יהיה וגו' אף כאן עפר ע"ג מים וזו היא הכשר מצוותה לכתחילה:
ומה כאן כו' - כדמפרש והכא גבי מי חטאת מנלן. אלמא סבירא ליה לר"ש דמי חטאת הקדים עפר למים כשר:

וכתיב מים חיים אל כלי - דמשמע דהמים יהיו נתונין אל כלי ולא אל העפר דאל כלי משמע עפר ברישא פסול:
עליו לערבן - ונתן עליו לאו למימרא דאם הקדים עפר כשר אלא למימרא להזהר שלאחר שיתן העפר למים יערבם באצבעו יפה ויחזיר המים שתחתיו עליו:
ואימא רישא דקרא דוקא - דאפר קודם למים כדכתיב ונתן עליו מים ואל כלי להכי אתא שתהא חיותו בכלי שלא ימלאם בכלי אחר ויערם לכלי זה אבל זה יתן לתוך המעיין ויקח המים לתוכו:
ומשני מה מצינו בכל מקום - כגון בסוטה עפר למעלה שהוא המכשיר את המים לבדו והוי למעלה דכולי עלמא מודו דמצוה להקדים המים כדכתיב ומן העפר וגו':
אף כאן מכשיר למעלה - הלכך בע"כ סיפיה דקרא לגופיה ורישא לדרשא לערבן:
רבי אליעזר אומר בית הפרס עושה בית הפרס - כל ארבע השדות שסביב בית הפרס הן אם נחרשו דעפר בית הפרס מטמאן:

דף יג.

שלש שדות ושתי מענות - אותה שדה שהיה בה הקבר ושדה לכאן ושדה לכאן אם דרך בני הבקעה לחרוש שדותיהן מזרח ומערב עושה בית הפרס אותה שדה שבמזרח ואותה שבמערב ואם צפון ודרום חורשין (אותה) בית הפרס אותו של צפון ואותו של דרום ששם גלגלה המחרישה את עפר בית הפרס והעצמות אבל לא לארבע רוחות שאין דרך לחרוש שתי וערב. ואותן שתי שדות גופייהו לא הוו כולהו בית הפרס אלא שיעור שתי מענות מענה לזו ומענה לזו אבל אותה שדה שהקבר בה טמאה כולה דלא ידעינן באיזה מקום ממנה היה הקבר ומשום הכי עושה מלא מענה לכל צד דשמא לאחד לב' ראשיה היה הקבר ומשם הלך לאותה שדה חבירתה מלא מענה דזה הוא שיעור חרישת הקבר דכך שיערו חכמים דמלא מענה ראויות העצמות להתגלגל ע"י המחרישה:
תרומת שניהם תרומה - שהרי לשניהם חלק בו:
אין תרומת שניהם תרומה - ואפילו של ראשון דכיון דחזר השני ותרם גלי אדעתיה דלא ניחא ליה בתרומת הראשון והוה ליה ראשון תורם שלא מדעת וכן שני:
כשיעור - אחד מחמשים:
ואם לאו - כגון שתרם בעין רעה תרומת השני תרומה ולרבי עקיבא בין כך ובין כך לא הויא תרומה ומתניתין נמי סתמא קאמר הלכך רבי עקיבא היא:
לרבות שוגג כמזיד - ולקמן בפרק שני (דף יז.) מפרש לה כסבור להמיר שחור והמיר לבן זו דגבי קדשים לא קדיש דהוי הקדש טעות וגבי תמורה קדיש:

מתני' אלא בהמה - ימיר בהמה בבהמה:
קדשי בד"ה אינן עושין תמורה - דגבי תמורה כתיב קרבן וקדשי בדק הבית לא איקרו קרבן כדמפרש בגמרא:
אמר רבי שמעון כו' - דסבירא ליה דקדשי בד"ה איקרי קרבן הלכך לא נפקא לן דלא עבדי תמורה אלא מהכא והלא מעשר בהמה בכלל כל הקדשים היה דעבדי תמורה כדכתיב (ויקרא כ"ז:י') ואם המר ימיר וגו' למה יצא דכתיב בדידיה דעביד תמורה אם המר ימיר וגו' מה מעשר קרבן יחיד הוא דעושה תמורה אף כל קרבן יחיד עושה תמורה יצאו קרבנות צבור דמעשר ליתא בשותפות כדאמרינן בפרק בתרא דבכורות (דף נו:) יהיה לך ולא של שותפות:
גמ' קרבן - ואם (כל) בהמה אשר יקריבו ממנה וגו' וכתיב בתריה לא יחליפנו:
אי קרבן שומע אני כו' - גבי שחוטי חוץ קאי והאי אי לישנא דתורת כהנים הוא כדאמרינן בכמה דוכתי או אינו כו'. גבי שחוטי חוץ דדריש לעיל מהא מילתא להאי קרבן לדרשא אחרינא דקתני קרבן על הקרבן הוא חייב כרת בחוץ ואינו חייב כרת על חולין בפנים ועלה תני אי קרבן כלומר אי דרשינן להאי קרבן להכי משמע אפילו קדשי בד"ה כו'. ואית דאמרי או משום דכתיב התם או אשר ישחט ולאו מילתא היא:
קדשי בדק הבית - סתמן בעלי מומין ואינן ראויין לאהל מועד מ"מ קרבן איקרו:
לר"ש - דמתניתין איקרו קרבן ומש"ה ממעט להו איהו מהיקשא דמעשר בהמה ולא מקרבן:
קרבן לה' לא איקרי - דההוא הוי משמע קרבן סתמא אבל השתא לא משמע קרבן סתמא:
ה"ג **ת"ר לא יבקר כו'**. ל"א גרסינן **הא רבי הא ר"ש לר"ש איקרו קרבן לרבי לא איקרו קרבן** - ולהאי לישנא פרשינן דבמתניתין ליכא פלוגתא אלא כולה ר"ש ודקתני קדשי בד"ה אינן עושין תמורה לאו מקרבן נפקא אלא ר"ש קאמר לה והדר מפרש טעמא הלכך ליכא למימר הא ר"ש הא רבנן:
הכי גרסינן להאי לישנא **מאי רבי ומאי ר"ש דתניא לא יבקר בין טוב לרע וגו'**:
למה נאמר - האי קרא גבי מעשר והלא כבר נאמר לא יחליפנו וגו' דמשמע כל הקדשים עבדי תמורה ומעשר בכלל:
וקרבנות בד"ה - והאי ברייתא כולה רבי שמעון היא דאית ליה קדשי ב"ה איקרו קרבן ורבי שמעון קא מפרש טעמא ואזיל ואפילו ללישנא קמא הא ודאי כולה ר"ש היא דקתני תלמוד לומר לא יבקר וגו' כלומר להכי הדר כתיב תמורה גבי מעשר להקיש אליו שאר כל הקדשים כדקאמר רבי שמעון:

ודבר שבחובה - מפרשא לקמן למעוטי מאי:
ודבר שאינו בשותפות - כדפרישית לעיל יהיה לך ולא של שותפות:

דף יג:

רבי אומר למה יצא מעשר מעתה - דסבירא ליה לרבי דמשום כל הני לא איצטריך דקרבן יחיד מלא ימיר נפקא דמשמע לשון יחיד וקרבן מזבח מקרבן נפקא אלמא אית ליה לרבי דקדשי בדק הבית לא איקרו קרבן ודבר שבחובה דקא ממעט ר"ש מיניה עולה הבא מן המותרות סבירא ליה לרבי מותרות לנדבת צבור אזלי ומרישא דמתני' נפקא לן דאין תמורה בצבור ושותפות נמי מלא ימיר לשון יחיד:
לפי שיצא מעשר לידון בתמורת שמו - דכתיב לעיל מיניה ולכל מעשר ומרבינן מוכל לרבות שאם קרא לעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שניהן קדושין והיינו תמורת שמו הלכך איצטריך למכתב נמי אם המר ימירנו לידון בתמורת גופו אם העמיד בהמת חולין אצל מעשר ואמר זו כזו נתפסת בתמורה דאי לא כתביה ה"א לא עביד תמורה כדאמרינן לקמן דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר חדש דהיינו חידוש תמורת שמו שאינה בכל הקדשים והוי אמינא אין לך בו אלא חידושו תמורת שמו אבל תמורת גופו לא להכי אהדריה קרא ויצא לידון בתמורת שמו וגופו:
תמורת שמו קריבה - כדאמרינן בשילהי בכורות (דף סא.) הבקר לרבות אחד עשר לשלמים:
תמורת גופו אינה קריבה - כדאמרינן בפירקין לעיל (דף ה:) גמר העברה העברה מבכור ובבכור כתיב הן הן קריבין ואין תמורתן קריבין:
תמורת שמו נגאלת - דשלמים היא ושלמים נגאלין כשנופל בהן מום:
תמורת גופו אינה נגאלת - דכתיב הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל:
תמורת גופו חלה אע"פ שאינו ראוי - כגון בעל מום מאי טעמא כמעשר דחל על בעל מום ונפקא מינה לאכלו בקדושת מעשר שלא ישחט באיטליז ולא ישקל בליטרא:
תמורת שמו אינה חלה אלא על דבר הראוי - ליקדש קדושה גמורה כשאר קדשים שאינן חלים כשקדם מומן להקדשן:
וקפריך משום דרבי ביה רחמנא דעביד תמורת שמו איגרועי מיגרעא - דלא חיילא על בעל מום הא כ"ש דבעי למיזל ביה טפי לחומרא הואיל וחמור כל כך דאיתיה בתמורת שמו:
מאי דרבי רבי - וקרא לא רבי אלא מידי דחזי לשלמים כדקתני הבקר לרבות י"א לשלמים:

מהיכא תיתי - דאמרינן הכי:

דבר החדש - תמורת שמו:

לישנא אחרינא נתפרש **תמורת שמו שאינה חלה אלא על דבר הראוי** - וסברא היא משום דאחמרא כשאר שלמים איגרועי מיגרע תמורת גופו איצטריך קרא לרבויי:

ומשני אין דאי לא כתב ביה אמרינן למאי דרבי רבי כו' והא מהיכא תיתי - דלימא הכי דהא אינה מן המדות שהתורה נדרשת בהן ואכתי למאי כתביה לידון בדבר חדש בתמורת שמו אין לך בו אלא חידושו להכי איצטריך לרבויי. והכי עיקר דלישנא דלעיל איכא תרי פירכי חדא דמאי קאמר למאי דרבי רבי לאו מילתא לאוקומה הכי דהא תמורת שמו דקדשה איתרבי מוכל מעשר בקר וצאן ולא משמע אלא סתמא בין תם בין בעל מום ומאי דרבי מהבקר לא רבי אלא להקרבה דלא תימא דלדייניה בתמורת גופו ועוד דקא פריך ליה מהיכא תיתי ואין זה לשון הש"ס הואיל ואוקים דודאי מיגרע גרעא דלמאי דלא רבי לא רבי הוה ליה למימר מנא לך הא דאמרינן הכי אבל להאי לישנא מישתמע שפיר מהיכא תיתי כלומר מהיכא אתיא לי דלימא הכי דאצרכה קרא לרבוייה:

דקיבלה עליה - שיקריבנה ואע"ג דאמר הרי זו:

מותרות - כגון אשם שניתק לרעייה דדמיו קריבין עולה וכגון הפריש מעות לחטאתו ואשמו וניתותרו מביא באותן דמים עולה דזהו מדרש יהוידע הכהן כל הבא ממותר חטאת וממותר אשם ילקח בהן עולות הבשר לשם והעורות לכהנים בפרק ולד חטאת (לקמן דף כג:):

לנדבת צבור אזלי - לשופרות:

לנדבת יחיד - הבעלים עצמן מביאין בדמים עולה ואינה עולה להן לחובתן אלא לשם דורון הוא:

רבי אליעזר - דאית ליה מותרות לנדבת יחיד אזלי בפרק ואלו קדשים (לקמן דף כ:) תמורת אשם ולד תמורה ולדן ולד ולדן עד סוף העולם ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה לשופרות רבי אליעזר אומר יביא בדמיו עולה:

סבר לה כוותיה בחדא - דמותרות לנדבת יחיד אזלי דלהכי אצטריך למעוטיה מתמורה:

אי הכי - דלרבי שמעון עולת הבהמה מותרות לא עבדה תמורה ואפילו לא אמיר בה מעיקרא לא מצי אמיר בה השתא דעולה הבאה מן המותרות היא:

וחללו על אחרת - אי נמי נתכפר באשם אחר כו' כדפרישית לעיל בפירקין:

מהו שיחזור וימיר - דהיכא אמר רבי יוחנן אליבא דרבי שמעון אין ממירין וחוזרין וממירין היכא דקאים בקדושתיה אבל כגון קדושה אחרת לימא דמימר או דילמא ל"ש:

אי אליבא דרבי שמעון ממעשר ילפינן - כלומר הא דגמר ר' שמעון ממעשר דבר שבחובה לאפוקי עולת מותר דלא עבדה תמורה:
אי משכחת תנא - דסבירא ליה כרבי אליעזר וכר' יוחנן דאמר לעיל אליבא דר"ש אין ממירין וחוזרין וממירין כו':
בשני גופין וקדושה אחת מאי - דהיינו הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו והומם וחיללו על אחר:
אלא שתי קדושות וגוף אחד - דהיינו נתכפר באשם אחר ונמצא ראשון האבוד וניתק לעולה:
תיבעי - לשון ירושלמי כמו תיקו בלשון בבלי:

דף יד.

מתני' קרבנות ציבור - כולם זכרים דרובן עולות ועולה זכר הוא ואין ציבור מביאין שלמים אלא כבשי עצרת דזכרים הן וחטאות שלהן שעירים כדכתיב בכולהו ושעיר חטאת אחד:
קרבנות היחיד חייבין באחריותן - כלומר יש מהן מאותן שקבוע להן זמן שאפי' עבר זמנם חייבין להקריבן כגון קרבן עולת יולדת (וקרבנה) וקרבנות מצורע אם עבר שמיני שלו יכול להקריבו לאחר זמן אבל קרבנות ציבור שיש להן זמן אם עבר זמנם בטל קרבנן כדמפרש בגמ':
משקרב הזבח - שאם קרב הזבח בזמנו ולא קרבו נסכים עמו חייבין להקריבם אפי' מכאן ועד עשרה ימים כדמפרש בגמ':
חביתי כהן גדול - דוחין שבת וטומאה דכתיב בה מנחה תמיד הרי היא לך כמנחת תמידין בשילהי [התכלת] במנחות (דף נ:):
פר יום הכיפורים - פרו של אהרן:
אלא שזמנו קבוע - כלומר אין הטעם תלוי אלא בקביעות זמן אותן שזמנן קבוע שאם עבר הזמן אין להן תשלומין דוחין שבת וטומאה אפילו דיחיד וכל שאין להן זמן קבוע אינם דוחין שבת וטומאה ואפי' דציבור כגון פר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים:
גמ' עיקר זיבחא - הקדש ראשון:
אפי' תימא רבנן - דלית להו ולד עושה תמורה:
בין בזכרים בין בנקבות - משמע כל קרבן שחייב היחיד להביא בין זכר בין נקבה:
הא איכא עולת העוף - תירוצא הוא:
אשם - הוי זכר דכבש או איל כתיב ביה ולא כבשה:

מאי ניהו שלמים - אבל שלמי צבור זכרים הם דכתיב בהו (ויקרא כ"ג:י"ט) ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים. זבחי שלמי צבור כבשי עצרת:
מנא הני מילי - דקרבנות צבור אין להן תשלומין:
דבר יום ביומו - במוספי המועדים משתעי בפרשת שור או כשב דכתיב אלה מועדי ה' מקראי קדש וגו' להקריב אשה ואיזה אשה מקריבין במועד יותר משאר ימים הוי אומר מוספין:
שכל היום כשר למוספין - ובלבד שיקדמו מוספין לתמיד של בין הערבים דאמר (ביומא דף לג.) עליה השלם כל הקרבנות כולן:
מנחתם ונסכיהם אפי' בלילה ואפי' למחר - אם קרב הקרבן בזמנו ואפי' מכאן ועד עשרה ימים ולעולם ובלא נזדמנו לו קא מיירי:
מלבד שבתות ה' - דהכי כתי' זבח ונסכים דבר יום ביומו מלבד שבתות ה' ומשום דדרשינן סמוכים דבר יום ביומו הקרב נסכים מלבד אותן של שבתות דאם יו"ט אחר שבת הוא הקרב נסכיו עם קרבנותיו והקרב נסכים ששכחת אתמול ולא הקרבת:
ביום אין בלילה לא - דהא דבר יום ביומו כתיב וסמיך ליה מלבד שבתות ה' כלומר נסכי השבת תקריב היום ביו"ט אבל בלילה לא:
ואי כתב מנחתם ונסכיהם הוה אמינא - ללמדך שתקריב נסכי היום בלילה הבא אבל ביממא דלמחר לא:
ומ"ש - כלומר וכי תימא מאי שנא דלימא בלילה אין ביממא לא הא קרא סתמא הוה כתיב:
משום דבקדשים הלילה הולך אחר היום - שעבר דכתיב (ויקרא ז) ביום קרבנו יאכל לא תותירו ממנו עד בקר אלמא כל הלילה קרי יום קרבנו הלכך סד"א בלילה יקרב דהנסכים הוי מיום שעבר אבל ביממא דלמחר לא:
אין לי כו' - בת"כ היא ואקרא קאי דכתיב היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה שיהא נותנן מבוא השמש ומתעכלין כל הלילה:
אין לי אלא דברים שדרכן ליקרב בלילה כגון - אברים דעולה ופדרים כדרבי להו לעיל שיהא נותנן מבוא השמש כלומר לאחר שקיעת החמה נותנן על המערכה:
דברים שדרכן ליקרב ביום - דאינן קריבין בלילה כלל דכולהו קרבנות כתיב בהו ביום צוותו דמשמע ביום ולא בלילה אבל אברים ופדרים הוא דאיתרבו הכא בלילה מהאי קרא שמקריבין מבוא השמש וקא מקטירן על המערכה והם מתעכלין מאיליהן דאם לא כן היא העולה מאי ממעט:

ופריך מבוא השמש והאמרת דרכו ליקרב ביום:
אלא עם בא השמש - קודם שקיעה:
ליקדש - בלילה אם ניתנו בכלי שרת קדשי דתו לא נפקי לחולין אבל מיקרב לא קרבי עד היום:
אי מקדש קדשי - בלילה מיקרב נמי קרבי:
סמי מכאן נסכים - לא תימני להו עם דברים שדרכן ליקרב ביום:
עם הזבח - שמביאין עם הזבח וקידשן שחיטת הזבח דהוי כי זבח גופיה ואינן קריבין אלא ביום:
אמר רב דימי אי אשכחיה אינשי כתיב איגרתא - אם הייתי מוצא אדם הייתי כותב איגרתי והייתי שולח לרב יוסף לבבל:

דף יד:

לא תיסמי נסכים - מההיא מתני' דלעיל ומצי לתרוצי:
הא - דקתני נסכים בהדי דברים שדרכן ליקרב ביום היינו בנסכים הבאין עם הזבח:
בפני עצמן - שלא קדשו בשחיטת הזבח יכול להקריב בלילה:
כשורפי התורה - שאין מצילין אותן בשבת בפני הדליקה. ל"א שאסור להשהותן כתובים דתורה שבעל פה היא:
והלמד מהן - מתוך הספרים:
חדתא - חדשה שלא היו יודעין לתרץ הברייתות:
[**ל"א**] **חדתי** - לחדש דבר כגון זו שחדשה היא:
מעייני בספר אגדתא - שלא ישתכחו:
עת לעשות לה' - כשעושין הדבר לשם קדושת השם ראוי להפר תורתך ומוטב תעקר כו':
השתא דאמרת כו' - יכול להקדישן ולהקריבן בלילה אחת. ל"א גרסינן עלות השחר פוסל בהן כאברים כלומר הא דאמרינן נזדמנו לו נסכים בלילה מקדישן בלילה [ומקריבן]:
כאברים - של תמיד במס' זבחים (פז.) וכן עיקר הגהת הרב:
חובות הבאות מחמת הרגל ברגל - כגון עולת ראיה וחגיגה ומוספין:
אמור נדריכם:
אף נסכים ביום:
לרבות שלמי נזיר - דאי שלמי נדבה הרי כבר אמור נדבותיכם ואי משום הקישא לכתוב ולשלמים:

שלמי פסח - חגיגת י"ד שכשהיתה חבורה מרובה נמנים על הפסח ואינו סיפק להן היו מביאין עמו שלמים ואם הפרישן לשם כך ולא הקריבום יקריבום בחוה"מ דאי שלמי נזיר לא צריכי ריבוי לרבויי דמנדריכם ונדבותיכם נפקא דנזירות ע"י נדר בא עליו ונידר ונידב קרינא ביה אבל שלמי פסח חובה נינהו כדמפרש בפסחים בפ' ואלו דברים (דף עא.):

והנזירות קרב בבמת יחיד - אלמא נידר ונידב חשיב ליה דאי לאו הכי לא הוה קרב בבמת יחיד:

סמי מכאן נזירות - דאע"ג דנזירות באה עליו ע"י נדר אין הקרבנות נקראין נידר ונידב דהא לא נדר אלא מן היין והקרבן מאיליו מוטל עליו חובה:

אשר נדרתי לה' בחברון - משמע בחברון אלך ואשלמה שם נדרי וההוא נדר נזירות היה דאבשלום נזיר עולם היה ומשלשים לשלשים יום היה מגלח ומביא קרבן ומדהלך להקריב קרבנות נזירותיו בחברון דהיא במת יחיד שמע מינה נידר ונידב הוא:

אעיקר נדרו קאי - האי בחברון וה"ק אלכה נא לבמה גדולה בגבעון דהתם הוא מזבח שעשה משה ואשלמה נדרי שנדרתי בחברון אבל לא שיביא הקרבן בחברון:

והא בגשור כו' - דכתיב כי נדר נדר עבדך בשבתי בגשור וגו':

להביא כבשים - ולהקריבן שוב בבמה גדולה וה"ק אשלמה את נדרי כלומר אשלמה את נזירותי ואגלח ומחברון אביא הכבשים ולהכי פריך מחברון מיבעי ליה:

בחברון - בו כבשים שמנים במס' מנחות (דף פז.):

אלא לעולם לאקרובי - דנזירות בבמת יחיד:

תיקשי לך גבעון - דשם מזבח שעשה משה:

דף טו.

עשר שנים מלך שמואל בעצמו - יחידי בלא שאול הלכך שנה עשירית אינה נמנית באותן מ' שנה. ל"ז מלך דוד קודם למרדו של אבשלום הא מילתא פירש רבי במקום אחר כן שנה עשירית לשמואל היתה לגדולתו של שמואל ולא נפקא לן מקרא בהדיא אלא מדלא משכחת לה מ' שנה למניינא אחרינא וצא וחשוב למיתתו של עלי שהיא תחילת גדולתו של שמואל עד שנת מרדו של אבשלום מ"ט שנה י"ג לשמואל ושאול ושלשים ושש לדוד ועלי מת כשנשבה הארון שנא' (שמואל א ד':י"ח) ויהי כהזכירו וגו' וכתיב (שם ו) ויהי ארון ה' בשדה פלשתים ז' חדשים הביאוהו פלשתים (שם ז) ויבאו אנשי קרית יערים וגו' וכשמלך דוד בירושלים על כל ישראל הביא משם את הארון כדכתיב (שם ב ו) ויוסף עוד דוד וגו' וכתיב (שם א ז) ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו

הימים ויהיו כ' שנה צא מהן ז' שנים שמלך דוד בחברון ומהן מלך שמואל בעצמו י"א שנה ושאול עם שמואל ב' שנים כדכתיב (שם יג) ושתי שנים מלך וגו' ושמואל לא מת קודם לשאול אלא ד' חדשי' שכך מפורש בספר שמואל (שם כה) ושמואל מת וגו' וכתיב בתריה (שם כז) ויאמר דוד [וגו'] עתה אספה יום אחד ביד שאול וגו' וברח לו אל אכיש עד שמת שאול וכתיב (שם) ויהי מספר הימים אשר ישב דוד בשדה פלשתים ימים וד' חדשים מצינו י"ג שנים לשמואל ושאול משמת עלי עד שמלך דוד ושלשים ושש לדוד כשמרד אבשלום הרי ארבעים וכו' צא מהן ט' שנים לשמואל קודם ששאלו להם מלך הרי מ' שנים משששאלו המלוכה עד שנת מרדו של אבשלום ועד בכלל והכי תניא בסדר עולם היא שנת שלשים ושש למלכות דוד וה"ג עשר שנים מלך שמואל בעצמו ושנה אחת שמלך שאול בעצמו ושלשים ושש לדוד ואני הוספתי משלי על זה. ועוד צא וחשוב נמי מלידתו של שמואל ותמצא כמו כן שי"ג שנה נהג שמואל שררה על ישראל דאמר מר בסדר עולם ועלי הכהן יושב על הכסא והיא מרת נפש וגו' ובאותה שנה נתמנה עלי להיות שופט על ישראל והוא שפט את ישראל ארבעים שנה צא מהן שנה אחת לעיבורו נמצא שמואל בן ל"ט שנה בשעה שנתנבא ועלה לגדולה דמשעה שמת עלי זרחה שמשו של שמואל י"ג שנה לשררותו דכל שנותיו לא היו אלא נ"ב כדנפקא לן בעלמא (מ"ק כג) מעד הגמל הנער דהיינו כ"ד חדש כדי הנקת תינוק והדר וישב שם עד עולם עולמו של יובל דהיינו נ' שנה ובהללו י"ג שנה היו מובלעים השתי שנים שמלך שאול שהרי שניהם מתו בשנה אחת כדמפרש למעלה:

מתני' **שכיפרו הבעלים** - שאבדה ונתכפר באחרת ונמצאת הראשונה:

ושל ציבור - שכפרו באחרת:

אינה מתה - דחטאות המתות (הפנימיות) הלכה למשה מסיני בהא מסכתא וס"ל לת"ק דשל יחיד גמירי ולא של ציבור:

תמות - דבצבור נמי גמירי:

אמר רבי שמעון מה מצינו כו' - כלומר קי"ל חמשה חטאות מתות חטאת שמתו בעליה ושכפרו בעליה ושעיברה שנתה ולד חטאת ותמורת חטאת וכי היכי דתלת מינייהו לאו בציבור גמירי דהא לא משכחת להו בקרבנות צבור ולד חטאת (לא משכחת בציבור) דאין נקבה בציבור ותמורת חטאת נמי אין קרבן ציבור עושה תמורה ושמתו בעליה אין הציבור מתים כדאמרי' לקמן בגמרא:

אף שכפרו בעליה ושעברה שנתה - אע"ג דמצינן לאשכוחינהו בציבור לא גמירי דמתות:

גמ' מהו אומר חטאת יביא - למה לי למיכתב (ויקרא ד':ל"ב) אם כבש יביא קרבנו לחטאת לכתוב אם כבש קרבנו לחטאת וגו':
יביאנה - סיפיה דקרא נקבה תמימה יביאנה:
ר' שמעון אומר תמות - דחטאת יחיד שכיפרו בעליה היא:
והאמר רבי יהודה תמות - דהכי שמעת ליה במתני' אפי' גבי ציבור וכל שכן יחיד:
והאמר ר"ש - במתני' גבי יחיד חמשה חטאות מתות וקחשיב להך חטאת שכפרו בעליה וקתני ביחיד דברים אמורים:
אבודה בשעת הפרשה - שלא בשעת כפרה דנמצאת הראשונה קודם שנתכפר בשניה כדקתני בברייתא בההיא קאמר רבי יהודה דתרעה דלא גמירי דמתה לרבי יהודה אלא היכא דנמצאת לאחר שנתכפרו הבעלים ודקתני מתניתין תמות באבודה בשעת כפרה גרסינן דאף בשעת כפרתו בשניה היתה עדיין הראשונה אבודה:
אידי ואידי בשעת הפרשה - שנמצאת קודם כפרת השניה ומתניתין דקאמר לרבי יהודה תמות רבי יהודה קאמר לה אליבא דרבי דאמר לקמן בפרק ולד חטאת (דף כב:) במשנה אבודה בשעת הפרשה אע"פ שנמצאת קודם כפרה מתה ובריייתא דקאמר רבי יהודה תרעה אליבא דרבנן דפליגי עליה דרבי קאמר לה דאמרי אין חטאת מתה אלא שנמצאת לאחר שנתכפרו הבעלים:
ומי איכא למ"ד כו' - אמתני' פריך:

דף טו:

כיוצא בו - לא איתפרש היכא קאי:
וחטאת מי קרבה עולה - דכתיב ושעירי חטאת שנים עשר הכל עולה:
ואף אותה חטאת אינה נאכלת שהיה רבי יוסי אומר - שעיר של עבודה זרה הביאום כנגד שנים עשר שבטים שעבדו עבודה זרה בימי צדקיהו וציבור שמביאין שעיר לחטאת דכתיב בשלח לך אנשים גבי עבודה זרה ועשו כל העדה פר לעולה וגו' ושעיר עזים אחד לחטאת וגו' ואותן שעירין נשרפין הן מחוץ למחנה כפר העלם דבר והן שעירין הנשרפין כדאמרינן באיזהו מקומן (זבחים דף מז.) ובמנחות בהקומץ רבה (מנחות דף כז.) נפקא לן (דהכא) מהאי קרא דכתיב גבי פר העלם דבר ועשה לפר וגו' כאשר עשה וגו' והכי תניא ועשה כאשר עשה מה ת"ל לכפול בהזיות כו' וסיפא דברייתא החטאת לרבות שעירי עבודה זרה לידון כפר העלם דבר:
וקא קרבה - אע"ג דמתו הבעלים באותן ע' שנה שהיו בבבל:
יהיו בניך - כלומר דבנים הוו במקומן ומשו"ה קרבה חטאתן:

היינו טעמא שאין הציבור מתים - שאין דין חטאת שמתו בעליה בציבור משעירי מוספי הרגלים וראשי חדשים חטאות נינהו ואמר רחמנא איתינהו מתרומת הלשכה משקלים הבאין באדר ואע"ג דאיכא למימר דלמא מתו מרייהו דהנך זוזי קצת מאותן שהביאו השקלים מתו קודם הרגלים ונמצא שמקריבין חטאת שמתו בעליה שהרי יש להן חלק בהן:

כי אקרבינהו - להנך שעירי עבודה זרה בימי עזרא:

אחיי אקרבינהו - על אותן שהיו עדיין חיין מן העובדים עבודה זרה בימי צדקיהו:

ורבים בתרועה - אותן שלא ראו את הבית הראשון היו עכשיו מריעין ושמחין:

ודלמא הנך - שחיין עדיין מיעוטא דישראל הוו ואמיעוטא לא מקרבין כמרובין אלא כיחידים כל א' ואחד שעירה ומדאקריב שעירים שעיר לכל שבט כמרובים ודאי אקמאי דמתו סמיך ושמע מינה דאין חטאת ציבור מתה:

לקול בכי העם - אלמא רבים היו הבוכים על המריעים ובוכים היו מן הראשונים:

הא מזידין היו - בימי צדקיהו:

ה"נ מסתברא - דהוראת שעה היתה:

בשלמא פרים שנים עשר - לעולה ושנים עשר שעירים לחטאת:

כנגד י"ב שבטים - דזהו קרבן ציבור בעבודה זרה פר לעולה ושעיר לחטאת בפרשת שלח לך:

שהכל בו - תורה ויראת חטא וגמילות חסדים:

דאישתכח אישתכח - אותן שנשתכחו:

ודגמירי - אותן שלא שכחו הוו גמירי להו כמשה:

ליבא דאימעוט - הלב נתמעט ולא היו יודעין להחזיר אותן ששכחו מתוך פלפול הלכה היאך (הלכה) והיו חלוקין בהן והלכו אחר המרובין:

מגמר - לאותן שלא נשתכחו הוו גמירי להו כמשה:

דופי - קס"ד דופי של חטא לא היה באשכולות שעמדו פרנסים של ישראל:

גונח - פלנייט"ט בלע"ז צועק מכאב לבו כמו גנוחי גנח באימיה דסיסרא (שופטים ה בתרגום):

ליסטים מזויין - בהמה דקה אין יכולים לשומרה והולכת ורועה בשדות אחרים:

ורבנן - והנך רבנן ר' יהודה בר אילעאי ורבי יהודה בן בבא:

בתר יוסף בן יועזר דרי דרי הוו - כלומר אחר יוסף בן יועזר הוו אלו לאחר דורות הרבה וקתני דלא מצאו בהן עון אלמא לא היה בהן דופי:

דף טז.

דופי של סמיכה - דעד יוסף בן יועזר לא נחלקו בסמיכה ולא בשום דבר שעדיין לא נתמעט הלב. ולהכי נקט סמיכה דהיא היתה מחלוקת ראשונה שנחלקו בו חכמים מעולם ומיוסף בן יועזר ואילך היה בהן דופי של סמיכה שנחלקו בסמיכת שלמים ביום טוב כדאמרי' בחגיגה (דף טז.) שמאי אומר לסמוך והלל אומר שלא לסמוך:

והא יוסף גופיה איפליג - ביה במסכת חגיגה (שם):

דבצר ליבא - שנתמעט הלב בסוף שנותיו נשתכחו:

נשתכחה בימי אבלו של משה - אם מתה אם רועה והיא מאותם הלכות. יאפ"ש יהושע שאלו תחלה ואחריו שמואל ואחריו פנחס ואחריו אלעזר. יאפ"ש יהושע אלעזר פנחס שמואל. יפל"ל יהושע פנחס אלעזר שמואל:

ונשתכחו ממנו - מיהושע בעון שגרם להחליש דעתו של משה שנצטער משה על יהושע בעצמו שהיה גדול כמותו:

להרגו - עד שיאמר להם:

קלין וחמורין - מדרשי ק"ו:

דקדוקי סופרים - מפרש בשקלים (פ"ה ה"א) שעשו התורה ספירות ספירות כגון ט"ו נשים פוטרות צרותיהן י"ג דברים נאמרו בנבלת עוף טהור חמשה לא יתרומו שצירפו הדברים ומנאום יחד שלא ישתכחו ומאותן דקדוקין שעדיין לא צירפום נשתכחו בימי אבלו של משה:

וילכדה עתניאל - לקרית ספר ומאי קרית ספר הלכות:

כועס על אשתו - מתוך יופיה:

ותצנח - לשון צווחה צועקת:

מנוגב - חרב ויבש מכל טוב:

[**אלא תורה בלבד** - שהתורה נקראת מים] ועתניאל לא היה עשיר אלא חכם:

גולות מים - התורה כלומר אדם שהתורה גלויה לו:

יבקש ממנו מזונות - דהאי ודאי לא יצטרך דכתיב בה (משלי ל"א:י"ד) היתה כאניות סוחר וגו':

בן קנז - דכתיב לעיל עתניאל בן קנז אחי כלב אלמא כלב בן קנז היה דכתיב בדוכתא אחריתי (יהושע י"ד:ו') כלב בן יפונה הקניזי ולא כתיב בן קנז:

הוליד את עזובה אשה - מפרש בפ"ק דסוטה (דף יב.) שנשא את מרים שהיתה עזובה מחמת חולי וכיון שנשאה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה:

חורגיה דקנז - ועתניאל אחיו מן האם:
דיקא נמי - דכלב לאו בן קנז הוא דכתיב בדוכתא אחריתי כלב בן יפונה הקנזי ולא כתיב בן קנז אלמא גידלו קנז ולא ילדו:
ועשית לי מרעה לבלתי - כלומר לבלתי ישגבני יצר הרע מלשנות שלא ישגבני יצר הרע לבטל מתלמוד תורה:
עצבי - משמע לשון עצב והכי אמר לפניו אם אתה עושה לי כך מוטב ואם לאו הריני הולך בנסיסי לשאול הריני מת בעצבוני כדמתרגמינן (בראשית לד) ויתעצבו ואיתנסיסו:
כיוצא בדבר אתה אומר - שכל המוסר עצמו לחזר אחר תורה ממלאין לו שאלותיו:
ואיש תככים - בינוני שיודע שני סדרים או שלשה שמוסמך בינוני:
מאיר עיני שניהם - שאף הרב צריך עדיין לימוד ומלמדו הקב"ה:
עושה שניהם - עכשיו הוא מתחיל לעשותם חדשים לזה חכם ולזה טיפש:
כיוצא בדבר כו' - שהמבקש על מזונותיו ועל צרכיו שנזקקין לו מן השמים למלא שאלותיו:
סתום - שכיפרו בעליה ושעיברה שנתה:
מפורש - ולד ותמורתו ושמתו בעליה שמפורש לנו דאינן בצבור:

דף טז:

וכי דנין אפשר משאי אפשר - הא דלא איתנהו להנך שלשה בצבור למיתה משום דלא משכחת להו בצבור לא לענין מיתה ולא לענין הקרבה דהא לא מיתרמו בצבור לעולם:
ארבעה ניתנו להם - כולם ארבעה חטאות ניתנו להם מסיני דמתות ולא חמש (או ביחיד או בצבור ושכחו באיזו נאמר להו מתה) והחמישית נאמר להם רועה ובימי אבלו של משה שכחו איזו היתה רועה והלכו לחומרא ואמרו כולן מתות הלכך אי ס"ד בצבור נאמר להם מי משכחת להו בצבור הא לא מיתרמו בצבור אלא שתים מהם אלא ודאי לא הוי אלא ביחיד:
אחת ניתנה להן - למיתה וארבעה לרעייה והעמידוה על חמשה ששכחו איזו המתה. ור' נתן לפרושי טעמיה דרבי שמעון דמתני' אתא אלא מקמי דמסיק למילתיה קפריך ליה הש"ס ומתרץ לפירוכיה והדר מסיק למילתיה:
וליחזי בהי סדרא גמירי - אמאי העמידוה על חמשה משום ספיקא דחדא ליחזי בהי סדרא גמירי לה להיא חדא אם היו זכורים שאותה המתה שנאמרה להם היתה יכולה להיות ביחיד ובצבור למדו דחטאת שכיפרו בעליה ושעברה שנתה מתה מספיקא אבל הנך שלשה ליכא לספוקי דלא הוו בצבור דלא דמו להיא ואם היו זכורים שאותה

המתה לא היתה יכולה להיות אלא ביחיד לימא דהנך שלשה מתות אבל הכא ליכא לספוקא דהא לא דמי לה:

שתי שכחות שכחו - מהי סדרא ואי זו היא והלכך מדשכחו הכל קשיא להו לאותן שבימי יהושע אי סלקא דעתך דצבור הויא ההיא דמתה ד' דרעייה היכי משכחת להו בצבור הא לא מיתרמו לעולם אלא ודאי מדאדכר חמשה בין מיתה ורעייה ביחיד איתמר דמשכחת להו כולהו ביה והיינו טעמיה דרבי שמעון ורבנן אית להו ארבעה ניתנו להן כל היכא דמשכחינן להו דאיתיה ביחיד ובצבור איתיה דליתיה בצבור ליתיה. ובמקום אחר פירשה רבי הכי אמר רשב"ל לאו דינא הויא אלא גמרא הוא דארבעה ניתנו להן למיתה בחדא מימרא וכיון דכי הדדי בחדא גמרא אגמרינהו ודאי בחדא דוכתא אגמרינהו לארבעה ולא משכחת ארבעה אלא ביחיד והעמידום על ה' חמישית ניתנה להן לרעייה גזרו עליה מיתה לחומרא מספק ששכחו איזו היא ובימי אבלו של משה נשתכחה. וקשיא להו כו' לאותן שבימי יהושע אי סלקא דעתך בצבור אגמרן מכדי חדא דוכתא הואי מדאגמרי לרביעית בחדא גמרא ובציבור מי משכחת ארבעה הלכך מתה ביחיד נאמר ולא בצבור וכל היכא דמיתרמא בצבור רועה דמתה דחטאות פשיטא לן דבצבור לא הוי. והאי דנקט ד' ניתנו להן כו' משום דמעשה שהיה כך היה דודאי הלכה זו נשתכחה בימי אבלו של משה ולא משום תירוצא דר' שמעון נקיט לה הכי דכל שכן אי כולן ניתנו למיתה מיתרצא מילתיה דרבי שמעון שפיר טפי. רבי נתן אומר כו' לתרוצי נמי אהא אחת ניתנה להן למיתה וארבע לרעייה ושכחו איזו המתה והעמידום כולן למיתה וכיון דד' דרעייה בחדא גמרא ובחדא זימנא גמור ודאי בחדא דוכתא איגמור אי כולהו ביחיד אי כולהו בין ביחיד בין בצבור הלכך על כרחיך בחדא דוכתא לא משכחת לה אלא ביחיד דגמרינן לה מדרעייה ולאו משאי אפשר הוא דהא בהנהו ארבעה דרעייה על כרחיך איכא חדא דמצי לאיתרמויי בציבור ואפי' הכי ביחיד הוא דגמרוה דהא בחדא מילתא איתמר הלכך ה' דמתה גמרינן מינה מה זו אפשר להיות ביחיד ובצבור לא נאמרה (מיתתה) אלא ביחיד אף זו אפי' היא מאותן שאפשר להיות בצבור לא נאמרה מיתתה אלא ביחיד הלכך אפשר משאי אפשר גמרינן ומוקמינן מיתה ביחיד ולא בצבור. והיכי דמי אפשר משאי אפשר דלא גמרינן כגון אי הוו גמירי תלתא בחדא גמרא לרעייה ותרתי בחדא גמרא למיתה ובעו למילף הני מהני מה תלתא דרעייה לא נאמרו אלא ביחיד דבצבור לא משתכחי שלשה אף תרי דמיתה לא נאמרו אלא ביחיד התם איכא למיפרך וכי דנין אפשר משאי אפשר דלמא הנך שלשה דלא מתרמו בצבור אוקי לרעייה והנך תרי דמיתרמו הכא והכא אוקי למיתה כל היכא דמיתרמו וכי נמי

אתו לקמן מהנך שלשה דליתנהו אלא ביחיד איכא לספוקי דלמא מיתה ביחיד נאמרה ובתרי מהנך שלשה והרעייה בשלשה האחרות שהרי כולן מצויות ביחיד. וליחזי בהי סידרא גמירי אמאי העמידום על חמשה בשביל אחת ליחזי אותה אחת מאיזה סדר היתה אם מסדר הנמצאות ביחיד ובצבור המתה מהנהו תרתי חטאות שכיפרו בעליה ושעברה שנתה איכא לספוקא אבל ולד חטאת ותמורה ושמתו בעליה ליכא לספוקא דהא פשיטא לן דאותה של מיתה מאותן הראויות להמצא בצבור היתה אם מהשלשה היתה שאינן נמצאות בצבור אותן שלשה יעמידו כולן למיתה אבל שכיפרו ושעיברה שנתה אמאי העמידו הא פשיטא להו שהמתה לא היתה יכולה להמצא בצבור:

ב' שכחיות שכחו - מאיזה סדר היתה ואיזו היא לפיכך העמידו כולן למיתה. וקשה להו השתא הדר לתירוצא קמא ומסיים רבי נתן למילתיה לתרוצי מילתיה דר"ש ועד השתא מפסקה הש"ס דפרכה למילתיה אמאי דאמר העמידום על ה':

מתני' ומקדישין אברין ועוברין אבל לא ממירין - רבי יהודה הוא דדריש בהמה בבהמה בפרק קמא (לעיל דף י:):

על בעלת מום קבוע - שאם המיר בעלת מום בתמימה של הקדש חלה עליה קדושה חמורה כ"כ שאם יפדה לא תצא לחולין:

דף יז.

ליגזז וליעבד - אלא כדין קדשים שקדם הקדשן את מומן שכשפודין אותן אין בהן היתר גיזה ועבודה אלא היתר אכילה כדאמרי' בפ' שני דבכורות (דף יד.) משא"כ בקדשים שאם קדם מומן להקדשן יוצאין לחולין ע"י פדיון ליגזז וליעבד כדאמרי' התם בבכורות אבל בתמורה גלי קרא (ויקרא כ"ז:י') טוב ברע או רע בטוב לא הפריש בין תם לבעל מום:

גמ' גבי תמורה לקי - דרבי ביה קרא הוא שוגג כמזיד:

גבי קדשים לא לקי - דלא מצינו מלקות אלא במזיד ובהתראה:

כסבור לומר - שור שחור שיצא מביתי תחלה יהא תמורה תחת זה ויצא מפיו שור לבן גבי תמורה קדיש ולקי דגלי ביה קרא:

גבי קדשים - אם בעל מום הוא למזבח לא לקי דהא לא קדיש דהקדש טעות אינו הקדש:

תצא זו ותיכנס זו - ואותה של הקדש תמימה היא ולא נפקא לחולין אלא תופסת זו בקדושתה והויא תמורה והוא סבור שתצא לחולין כבעל מום ולא להמיר נתכוין ואפ"ה לקי וגבי קדשים נמי דומיא דהאי שהיה יודע שהקדשים אסורין לזרים אבל סבר הוא

דהיכא דנפל בהן מום נאכלין בלא פדיון והיינו דומיא דהאי שהיה יודע שהתמורה אסורה אבל בכי האי גוונא סבר דמותר:

ונכנס והקדיש והמיר שלא מדעתו - שבעל מחשבות הוא ולא היה יודע מה היה אומר בתמורה קדשי ולקי דגלי קרא שוגג כמזיד:

בקדשים - לא קדיש ואי איכא בעל מום למזבח לא לקי דהא לא קדיש דהקדש טעות הוא:

לא קדושין בתמורה - אע"פ שהתמורה חלה קדושת הגוף על בעל מום קבוע אינה חלה על אלו וכ"ש שאין קדושת הגוף חלה עליהן בהקדש הפה אלא קדושת דמים כעצים ואבנים ואינן צריכין מום לפדות:

ולא מקדישין - אחרים בתמורה אם קדש הן:

ור' מאיר מפרש היאך הן קדושין שצריך לומר שאין מקדישין:

במקדיש בהמה - דחיילא עלה קדושה:

ואח"כ נטרפה - (אע"פ קדושה היא) בזו הוצרך לומר שאף על פי שקדושה היא אינו עושה תמורה אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס מתחילת ברייתן נתקלקלו ואין בהן אותה קדושה:

אלא בוולדי קדשים - שקדשה אמן קודם שנתעברה דהשתא ממילא הן קדושים דעובר ירך אמו הוא ובהא הוצרך לומר דאינן עושין תמורה:

ואליבא דר' יהודה דאמר - בשאר ולד קדשים עושה תמורה איצטריך לאשמועינן בהני דלא עבדי תמורה ולא נחתא להו קדושת הגוף אפילו ע"י תמורה והני דאמרן לאו רע מעיקרו נינהו דהא אוקימנא במקדיש בהמה ואח"כ נטרפה במקדיש ולד כו' וטומטום ואנדרוגינוס קדשי אגב אמן קודם יצירתן:

והרי בעל מום דלא קרב ונחתא ליה קדושת הגוף - ע"י תמורה כדקתני מתני' שהתמורה חלה כו' ואי קדם הקדשו את מומו עביד תמורה כדכתיב טוב ברע והך בהמה נמי שקדם הקדשה את טריפתה תעביד תמורה ואי נטרפה כשהיתה חולין תתפוס בתמורה:

קרב במינו - שאר בהמות תמימות אבל כל הני ה' לא קרבי במינו. יוצא דופן לא חשיב ליה מין שאר בהמות דתמיהו אנשי:

פסול הגוף - וכל הני פסול הגוף הן בלא חסרון כגון ניקב קרום של מוח וניקבה הקיבה אבל מום פסול חסרון בעלמא הוא:

והלא שרוע וקלוט דכתיב בפרשה - (ויקרא כ"ב:כ"ג) גבי בעלי מומין והני פסול הגוף נינהו בלא חסרון ואפי' הכי עביד תמורה דכתיב טוב ברע הכי פירש רבי:

מאי אמרת טרפה איכא נמי במינה לא דמיא לבעל מום דבהמה טמאה אסורה באכילה וטרפה אסורה באכילה לאפוקי בעל מום דמותר באכילה - כלומר אי לא מדמיא טרפה

לטמאה להא מילתא דיש במינה קרב דמיא לה במילתא אחריתי דאסורה באכילה כמותה:

צריכה מום קבוע כו' - דקסבר שמואל נחתא לה קדושת הגוף:

שמע מינה כו' - ואנן קי"ל (לקמן לא.) דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים אלא למיתה:

כמקדיש עצים (**וגפרית**) - ונפדים ליאכל לכלבים דלאו קדשים מקרייא:

הכי גרסינן **מיתיבי ר' אליעזר כו'** הך גרסי' ברישא והדר הך **כל הקדשים שנעשו טרפה**:

דף יז:

אמר לך שמואל - קסבר ר' אליעזר כל היכא דלא חזיא כו' ואנא דאמרי כרבנן:

דלמא - הא מני דקתני הא הוו מעיקרא פודין ר"א היא:

אלו:

וכיון דתנא ולדן וולד וולדן - ל"ל למיתני עד סוף העולם:

שמעיה לר"א דאמר - במתני' ולד שלמים לא יקרב אלא ימות:

זכר - גבי שלמים שנאמר ואם זבח שלמים קרבנו וגו' והוה ליה למיכתב אם מן הבקר הוא מקריב תמים יקריבנו אם זכר אם נקבה למה לי אי לאו לדרשה:

קריבה - כדמרבי בסמוך מנקבה:

בכל הקדשים - קדשי יחיד:

ולד אינו נוהג בכל הקדשים - דהא עולה ואשם זכרים נינהו:

וולד תמימים - שהאם תמימה:

אם - לרבות:

ואיפוך אנא - אם זכר לרבות תמורת בעלי מומין אם נקבה לרבות ולד בעלי מומין:

ממקום שנתרבתה - מנקבה איתרבאי תמורת תמימין הלכך מאם דסמיך ליה איתרבאי תמורת בעלי מומין ולא מאם דסמוך לזכר:

כוליה קרא - זכר לרבות תמורה ואם דידיה לתמורת בעלי מומין נקבה לרבות ולד ואם דידיה לולד בעלי מומין:

לשון זכר משמע - הלכך מזכר נפקא:

למאי הלכתא - קדשי הנך וולדות של בעלי מומין דהא אמן לא חזיא ליקרב:

ואליבא דרבי אלעזר - דאמר במתני' הפריש נקבה לעולה וילדה ולדה קרב עולה אע"ג דאימיה לא חזיא הכא נמי קרבי ואע"ג דאימיה לא חזיא ואצטריך לאשמועינן הכי:

דמהו דתימא - התם הוא דאמר רבי אלעזר גבי עולה דאיכא שם עולה על אמן כלומר דאע"ג דהיא עצמה לא קרבה לא פקעה קדושה מינה שהרי מצינו נקבה עולה כגון עולת העוף דאין תמות וזכרות בעופות:

אבל גבי וולדות - שלמים בעלי מומין דאין שלמים על אמן דלא מצינו בעל מום קרב שלמים דהא שלמים עוף ליכא אימא לא קרבי:

דברי הכל - דאפילו רבנן מודו דקדשי מיהא לרעייה ולא אמרי' חולין נינהו דהא אמרינן נמי גבי עולת נקבה ולדה ירעה:

יכול יכניסנו לבית הבחירה וימנע מהן כו' - דהא איקיים ליה תשא ובאת:

ועשית עולותיך ודם זבחיך ישפך וגו' - (דברים י"ב:כ"ז) והאי קרא סמיך לרק קדשיך:

יכול אף כל הקדשים - יהא נמי ולדו ותמורתו קרב:

ת"ל רק - ולקמיה מפרש הי ולד קא ממעט. כל אכין ורקין מיעוטין:

מנא תיתי - דתיסק אדעתיה דימותו דאצטריך עולותיך וגו' הא ודאי כיון דגמרינן ה' חטאות מתות תרי מינייהו ולד חטאת ותמורת חטאת מכלל דולד שלמים ותמורת שלמים לא מייתי דהא לא גמירי אלא בחטאת:

דף יח.

והא בהא תליא - תיובתא הוא דקא מותיב:

קאי עלה בעשה - בין בחטאת ואשם קאי בעשה דמשמע רק קדשיך אלו תמורת עולה ושלמים וולדן ותמורתן דכתיב בתריה ועשית עולותיך וגו' ולא שאר קדשים כגון חטאת ואשם ולאו הבא מכלל עשה עשה:

והא הילכתא גמירי לה - דכל שבחטאת מתה באשם רועה ותמורת חטאת מתה באשם רועה וכשיסתאב יפלו דמיו לנדבת צבור דהיינו עולה:

אשם שניתק לרעיה - אם השלים לרועה וקדם ושחטו סתם עד שלא נסתאב כשר לעולה דהא סתמיה לשם עולה קאי לדמים:

לא ניתק לא - ואע"פ שכיפרו בעליו הואיל ועדיין לא ניתק דינו לרעייה ושחטו סתם פסול לגמרי:

מ"ט דאמר קרא אשם הוא בהווייתו יהא - ועדיין אשם הוא ולא חזי לאקרוביה לאשם הילכך פסול:

ותיפוק לי כולהו מיניה - דהא כולהו דרשינן להו לעיל מיניה:

תשא ובאת אפילו ממרעייהו - האי תשא ובאת לאו לולדות ותמורות אתא אלא לקדשים עצמן דקא מזהר לו לאיתויי הייא אפילו הן במרעה באפר והגיע זמן הרגל לעלות לא יאמר איני טורח אחריהן לבקשן באגם ולהוליכן אבל אמתין לי עד פעם אחרת:

ל"א אפילו ממורגייהו - אפילו הן דשין את התבואה במוריגים דאמרינן במנחות בהקומץ רבה (מנחות דף כב.) מאי מוריגי עיזי דקורקסא דדיישי דישתא נסר גדול מנוקב ויתידות קבועות בו ונותנין אותן על התבואה ומרהיטים עליו את הבהמות ואתא קרא למימר דאם דשה הבהמה שאתה רוצה להקדיש ודרכך מוכן לעלות לרגל לא תאמר הואיל ודשה אמתין עד זמן אחר אלא קחנה ולך לך:

מתני' לא יקרב שלמים - אלא כונסו לכיפה ומת ומדרבנן ומשום גזירה דלקמן דודאי מסיני לא גמירי אלא ה' חטאות מתות:

לא נחלקו על ולד ולד שלמים ועל ולד ולד תמורה - בגמ' מפרש לה:

גמ' ואם זבח שלמים - ודריש להאי אם כמו אם בצירי:

וחילופיה - כגון אבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות:

ת"ל אם על תודה - האי אם מרבה לכולהו דקרב להו ולא פליג ר"א:

גזירה - אי אמרת ולד שלמים יש לו תקנה אתי לשהוייה לאם עד שתלד ויגדל עדרים מן הולדות ואתו בהו לידי גיזה ועבודה. ובתודה ה"ט דלא גזר משום דתודה לא שכיחא כשלמים:

היכי קתני - האי שלא יקרבו דקאמר ר"ש ריש מילתיה היא וה"ק לא נחלקו שיאמר ר"א לא יקרבו אלא ודאי יקרבו או סוף מילתיה היא וה"ק לא נחלקו דודאי לא יקרבו אפילו לרבנן מי מודה ר"א בהא דאישתכחן להון דרי אי לא (וולד וולד) אישתכחן להו דרי דאין אדם נזכר שמשלמים באו ואין לגזור שמא יראו אחרים שזה מקריבן וישהו את שלמיהן לצורך ולדות לגדל מהן עדרים:

אקראי בעלמא הוא - ולא שכיח לשהותו כל כך:

דף יח:

כשב - משמע ולד טלה:

הוא קרב - ולד שלמים דהא קרא בשלמים כתיב:

ולד דמאי - קא ממעט דאמרת ואין ולד כל הקדשים קריבין:

ולד המעושרת - מעשר בהמה שיצאה נקבה בעשירי ואחר כך ילדה ולדה אינו קרב אלא ירעה ויאכל במומו לבעלים כדין מעשר שנאכל במומו לבעלים:

מבכור גמר - ובבכור לא קרב ולד דידיה דהא ליכא ולד בבכור דהא זכר הוא:

בכל יום ויום עובר בעשה - ובאת שמה והבאתם שם דמשמע ברגל ראשון שתבא שמה הבא כל נדרים שעליך:

מעצרת בעי למיכליה - דבשלמא בפסח לא אקריבה דאימור מחוסר זמן הוה דנולד בפסח ועבר הרגל קודם שימלאו לו ז' ימים:

ואידך - רב זביד אמר לך כל היכא דתני פסח ובעי לאדכורי מידי בעצרת תני עצרת ולא קרי ליה חג אבל אי הוה מדכר לפסח בלשון חג המצות הוה תני לעצרת בלשון חג:

אי הכי - דהאי חג שבועות הוא א"נ דהוה חולה:

מאי אסהדותיה - דרבי פפייס מאי אתא לאשמועינן דבשלמא אי אמרת דהאי חג סוכות ובעצרת לא הוה חולה אתא רבי פפייס לאפוקי מדרבא אלא השתא מאי שמעינן מיניה:

מתני' הרי אלו כתודה - וקריבין ונאכלין ליום ולילה:

גמ' מהו אומר התודה (ליה) יקריב - אם על תודה יקריבנו והקריב וגו' דהוה [מצי] למכתב (אם על תודה) והקריב על זבח התודה:

ת"ל תודה יקריב - מ"מ:

שניה - אם יקריבנו לאחר שהקריב הראשונה:

יקריבנו אחד ולא שנים - ומלחם הוא דקא ממעט דאילו מהקרבה לא ממעט לה שניה כדגמרינן להו מאם על תודה דקרבה:

מנין לרבות כו' - להקרבה:

וחליפות - כגון אבדה והפריש אחרת תחתיה:

מתני' תמורת עולה - כגון המיר זכר בעולה:

ולד תמורה - כגון אם המיר נקבה בעולה וילדה התמורה זכר:

גמ' מ"ש - גבי ולד תמורת עולה דלא פליגי רבנן דבדברי הכל קאמר הרי אלו כו' והויין כליל לאישים:

ובסיפא - גבי ולד עולה פליגי רבנן דהוא עצמו לא יקריב אלא דמיו:

במחלוקת שנויה - כשם שחולקין בסוף כך חולקין בראשונה ורישא דקתני הרי אלו כעולה ר"א היא:

גבי ולד תמורה אימיה קריבה - לאו אימיה ממש אלא הקדש ראשון שבאו אלו כולן מכחו הוא קרב דזכר הוה אבל גבי מפריש נקבה לעולה היא היתה הקדש ראשון ולא קרבה:

תמורת אשם - ירעו דהלכה למשה מסיני הוא כל שבחטאת מתה באשם רועה ותמורת חטאת מתה:

לנדבה - לשופרות שקריבין מדמיהן נדבת צבור:

ימותו - דאית ליה כחטאת כאשם בריש מס' זבחים (דף י:):
יביא בדמיהן עולה - דמותרות לנדבת יחיד אזלי:
הוא עצמו - ולד תמורה לא. אלמא כיון דאימיה לא חזיא להקרבת עולה דאין נקבה קריבה עולה ועוד דאפילו הואי זכר גמירי דתמורת אשם רועה הילכך ולד נמי לא קרב ובולד עולת נקבה אמאי קאמר דקרב:
דאיכא שם עולה על אמו - המפריש בהמה לעולה איכא עלה שם עולה דהא לעולה אקדשה ואי משום דנקבה היא אפ"ה שם עולה עלה שהרי מצינו נקבה בעולת העוף ועוד דהא לכשתמכר דמיה עולה דהיינו לשם עולה:

דף יט.

אבל ולד תמורת אשם אין שם עולה על אמו - הקדש ראשון שכולן באו מכחו לאשם הופרש ולאשם הקריבו ולא היה עולה הוא ולא דמיו. לשון ירושלמי ולריש שמעתין מהדר וכליל לאשים דברי הכל בתמיה כלומר אמאי לא פליגי רבנן בולדי תמורה כמו בולדי עולה:
ור"א היא - אבל לרבנן ימכר וה"ה נמי לולד תמורת עולה ורישא רבי אליעזר היא:
תמורת עולה - שניה היא להך קדמייתא דאפריש וקדמייתא דאפריש זכר הוה וקרב הילכך קרב נמי ולד תמורתו כו':
איכא שם עולה על אמו - בעולת העוף ועוד דמיה לעולה קיימי הילכך נחתא לה קדושה לגופה הואיל ודוגמתה מצינו בעוף דקריבה משום הכי קרב ולד אבל ולד תמורת אשם ליכא שם עולה על הראשון שהיא אם לכולן שמכחו בא והוא קרב אשם ולא מצינו תמורת אשם קריבה בעולה הילכך לא נחתא קדושה על התמורה אלא לדמי ומשום הכי לא יקרב הולד:
נשתיירה אחר הפסח כו' - דפסח בשאר ימות השנה שלמים הוי כדאמרינן במנחות בשילהי פרק התודה (מנחות דף פג:) והיא גופה לא קרבה שלמים ואע"ג דשלמים באין נקבה הני הואיל ומחמת קדושה פסולה הויין ולא חזו לפסח אידחו נמי משלמים:
ילדה - אחר הפסח:
הוא עצמו קרב שלמים - ואע"ג דליכא שם שלמים על אמו דהא לשם פסח אקדשה:
שאני אחר הפסח דמותר הפסח - כגון אם הפריש פסח ונתכפר באחר וניתותר זה קרב שלמים הילכך הך דניתותרה לאחר הפסח שם שלמים עלה ואזיל ליה שם פסח מינה וחייל עליה שם שלמים אלא שאינה יכולה ליקרב נקבה הואיל ומכח פסח אתא:

אי הכי - דטעמיה דר"א משום דאיכא שם שלמים על אמו לפלוג נמי ברישא ילדה קודם הפסח ונימא רבי אליעזר הוא עצמו יקרב דהולד עצמו יקרב שלמים דקודם פסח נמי אי שחיט לפסח לשם שלמים כשר דפסח בשאר ימות השנה שלא בי"ד בניסן שלמים הוא והילכך שם שלמים על אמו:

אביי אמר לא פליג מידי - דטעמיה דר' אליעזר לאו משום דאיכא שם שלמים על אמו אלא טעמיה דרבי אליעזר בכולהו משום דגמירי למקום שהמותר הולך אם היה מפריש ב' בהמות לאחריות אם אבדה והפריש ונתכפר באחרת ונמצאת ראשונה למקום שאותו מותר הולך הולד הולך הילכך גבי מפריש נקבה לעולה כי היכי דאם הפריש עולה ונתכפר באחרת קריבה השניה עולה דהא נדבה נינהו ותרוייהו חזו ולד דעולה נמי אם הפריש נקבה לעולה קרב דומיא דמותר גבי אשם נמי דמותר אשם רועה ולד תמורת אשם נמי רועה וגבי פסח נמי אחר הפסח דמותר הפסח דינו ליקרב לכתחילה שלמים אם נתכפר באחר ולד נמי קרב שלמים קודם הפסח דמותר לא חזי למידי כגון אם הפריש ב' פסחים לאחריות לא חזו לשלמים לכתחילה דסתמייהו לפסח וחד מינייהו דהוי מותר לא חזי לפסח דהא ב' פסחים לא יקריב הילכך ולד פסח נמי לא חזי למידי אלא אזיל בתר אימיה דקדושה לדמי פסח והא נמי קדיש לדמי פסח:

אם שיירו משוייר - המקדיש בהמה מעוברת ושייר עוברה לקדושה אחרת משוייר אלמא תרי גופי נינהו והילכך כי לא שייריה נמי לאו גופא דאם הוא ולאו מכחה דאם אתי ועליה דידיה חיילא קדושת פסח:

היא וולדותיה - משמע ששניהן היו בשעת הקדש מדלא תני המפריש נקבה לפסחו תרעה ילדה זכר ירעה כדקתני לעיל:

דף יט:

דאיכא שם עולה על אמו - בעולת העוף:

ליכא שם אשם על אמו - דלא מצינו אשם נקבה הילכך לא חל עליה שם אשם:

והאי נמי חזי להקרבה - וליקרב אשם:

קמ"ל - דטעמיה דרבי אליעזר משום דאיכא שם עולה על אמו והא ליכא שם אשם על אמו:

אי הכי - דטעמיה משום שם אמו הוא לישמעינן רבי יוסי בר"ח דאין בנה קרב עולה דליכא שם עולה על אמו דאשם קרייה והוא הדין דידענא דלאשם לא קרב דהשתא ומה

לעולה דאימיה לדמי עולה אזלא אמרי' דלא קרב לעולה לאשם דאימיה דלא היא ולא דמיה אזלי לאשם כ"ש דלא קרב:

מתני' תימכר שלא במום - דהואיל ולא חזיא למילתיה מום גמור הוא זה ולא קדשה קדושת הגוף ותמכר מיד ותביא בדמיה אשם. ואע"ג דגבי מפריש נקבה לעולה לא פליג ר' שמעון דודאי בעיא מום התם הוא דאיכא שם עולה עלה בעוף אבל אשם נקבה לא מצינו והיינו מומא ולא קדשה אלא לדמי:

גמ' נחתא לה נמי קדושת הגוף - להא מילתא דבעיא מום:

זאת אומרת כו' - מדבעיא מום ואף על גב דלדמי מקדשה אלמא קדשה קדושת הגוף ומיהו האי דלא אקרבה משום דאין אשם בא נקבה זאת אומרת הקדיש זכר לדמי עולה או אשם מיגו דנחתא ליה קדושת דמים נחתא ליה קדושת הגוף וכיון דאיהו גופיה חזי להקרבה קרב:

מדרב יהודה אמר רב - דתרצה למתניתין דאמרינן מגו:

אשם בן שתי שנים - אשם גזילות ומעילות ושפחה חרופה דכתיב בהו איל (ויקרא ה יט):

אשם בן שנה - אשם נזיר ומצורע דכתיב בהו כבש (במדבר ו ויקרא יד):

כל עצמן אינן קדושין - כל עיקר אינן קדושין:

מחוסר זמן וא"ר שמעון דקדיש - כדאמרינן בשחיטת חולין בפרק אותו ואת בנו (חולין דף פא.) דקתני שהיה רבי שמעון אומר כל הראוי לבא לאחר זמן השוחטו בחוץ עובר בלא תעשה:

בכור קדוש - ברחם דהיינו לפני זמנו:

לעולתו - עושה תמורה דאיכא שם עולה עליה בעוף:

דף כ.

לפסחו ולאשמו - לא מצינו אשם ופסח נקבה:

ה"ג שאין לך דבר עושה תמורה אלא הרועה להסתאב - כלומר שאין לך דבר שעושה תמורה אלא ההוא דקדוש קדושת הגוף שאם אינו ראוי להקריב אינו נמכר בלא מום אלא ירעה הילכך ר"ש סבירא ליה באשם ופסח הואיל ואין שמן חל עליהן בנקבה דנמכר שלא במום הילכך לא עביד תמורה אבל בעולה דאיכא שם עולה עלה בעוף סבירא ליה דתרעה ועבדא תמורה:

הואיל ומותר הפסח קרב שלמים - הילכך הואיל ושייכים שלמים בפסח ושלמים באין נקבה ואף על גב דהך לא קרבה נקבה אפילו שלמים לאחר הפסח כדאמרן לעיל (דף

יט.) נשתיירה לאחר הפסח תרעה מיהו שם שלמים עלה הואיל והיא (שלמים) נקבה ונחתא לה קדושת הגוף:

הואיל ומותר אשם קרב עולה - ואישתכח דהך נקבה דאשם עולה היא ותקדיש קדושת הגוף בעולה נקבה דהא מצינו עולת נקבה בעוף:

לנדבת צבור - ואי נמי הויא עולה הואיל ולעולת צבור קיימא לא עבדה תמורה:

לפרו - פר יום הכפורים דחטאת דהא איכא שם חטאת עלה דהא אשכחנא פרה אדומה דמיקריא חטאת (חולין דף יא.):

קדשי בדק הבית היא - ולא קרבה למזבח ולהכי קרי ליה בדק הבית כלומר דדין בדק הבית אית לה:

תרי גופי נינהו - יחיד ונשיא ומיהו בהאי גופא דיחיד לא משכחת שעיר לחטאת ובהאי גופא דנשיא לא משכחת לה שעירה אבל עולה נקבה בהאי גופא משכחת לה דאי בעי מפקר לנכסיה והוי עני וחזיא ליה עולת העוף:

חטא עד שלא נתמנה - שם חטאת עליה בהאי גופא דאילו חטא השתא בר איתויי שעיר הוא:

(**עשיר הוא**) **לאו עולת העוף מייתי** - אי הוה מחויב עולה לא הוה מייתי עולת העוף דעשיר הוא וא"נ עני הוא עולת נדבה לא קרבה בדלות אי לא פריש בהדיא עוף:

רבי שמעון סבר לה כרבי אלעזר בן עזריה - דאפילו גבי נדבה דעשיר סתם חזיא עולת העוף:

ודמיהם יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית - דסבר ר"א סתם הקדשות לבדק הבית ואפילו בהמה ומיהו מידי דחזי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם. ור' יהושע סבר לא שביק איניש קדושת מזבח ומקדיש לבדק הבית מידי דחזי למזבח הילכך מסתמא למזבח אקדשינהו והן עצמן יקרבו עולות:

ונקבות ימכרו כו' ויביאו בדמיהן עולות - דסתמייהו לעולה אקדשינהו:

מכח קדושה דחויה אתי - דכיון דזכרים קרבו עולות ודמי השלמים עולות מכלל דסבירא ליה דסתמא לעולה אקדשינהו והוה ליה מפריש נקבה לעולה והיכי יקרב שלמים הא בעי לרעות כדקתני מתני' (לעיל יח:) המפריש נקבה לעולה תרעה:

דף כ:

דליכא שם אשם על אמו - דלא אשכחן נקבה:

עושה תמורה - אלמא נחתא לה קדושת הגוף לרעות. לשון ירושלמי נקבות היכי קרבי שלמים הא קדוש גופייהו לעולה כלומר ובעו רעייה דהא אמרינן (ב"ק דף עח:) אי בעי פטר נפשיה בעולת העוף כלומר בעולת נקבה:

ועוד הא אמר ר' שמעון - דקדשה לגופה דהא אוקימנא לר"ש לעיל דסבירא ליה כר' אלעזר בן עזריה:

מתני' תמורת אשם - בין זכר בין נקבה תרעה דהילכתא גמירי לה (לעיל דף יח.) כל שבחטאת מתה באשם תרעה:

ולד תמורה - כגון אם המיר (הפריש) נקבה לאשמו וילדה:

יביא עולה - דמותרות לנדבת יחיד אזלי:

והלא אף הנדבה עולה היא - בניחותא אלא פרושי מפרש ואזיל מאי בינייהו:

בזמן שהיא באה חובה - שהיא מוטלת על היחיד להקריבה סומך עליה כו':

ואם היה כהן - אותו שהפריש האשם וכפר באחר וניתק הראשון לרעייה:

עבודתה ועורה - של עולה הבאה מן המותר:

שלו היא - שהוא [עצמו] מקריבה ונוטל את העור ואפילו אינו מאותו משמר המשמרת באותה שבת דהכי תניא מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה ת"ל ובא בכל אות נפשו ושרת בב"ק בשילהי הגוזל קמא (בבא קמא דף קט:):

ולא סומך עליה - דקרבן צבור אין בו סמיכה חוץ מפר העלם דבר של צבור ושעיר המשתלח דגמירי שתי סמיכות בצבור במנחות בפרק שתי מדות (מנחות דף צב.):

ואע"פ שכהן - כלומר ואפילו הוא כהן עבודתה ועורה של אנשי משמר שהרי של צבור היא ואין כהן של משמר אחר רשאי להקריב דכתיב לבד ממכריו על האבות מה מסרו אבות זה לזה אני בשבתי ואתם בשבתכם:

גמ' וצריכא - לאיפלוגי בתרתי ר' אליעזר ורבנן:

דאי אשמעינן אשם - שכיפרו בעליו בההוא קאמר רבי אליעזר ימות משום דגזר אחר כפרה שנתכפר בראשון אי אמרת יביא בדמי המותר עולה אתי למימר נמי קודם כפרה אם נפל בו מום (אחר) אתי לאתויי בדמיו עולה וקעביד איסורא דכל זמן שלא נתכפר קיימי דמיה לאשם:

אבל תמורת אשם - דליכא למימר הכי דהא קודם כפרה נמי תמורת אשם לאו להקרבה קיימא דהכי הוא דגמירי לה:

אימא מודה - רבי אליעזר דרועה. ע"א ירושלמי דאי אשמעינן גבי תמורה בההיא קאמר ר' אליעזר תמות היא וולדותיה משום דאתי לאיחלופי הואיל ושתיהן עומדות ההקדש והתמורה אתי לטעות ולהחליף הראשון לרעייה והתמורה לאשם הואיל וסוף סוף דמיה

קרבי לא איכפת ליה אי מקריב לה וקעבד תרי איסורי חדא דמקריב התמורה ועוד דמייתי בדמי האשם עולה והוא לא נתכפר עדיין דתמורה לא כיפרה לו כדאמרינן לקמן דאין דבר הבא בעבירה מכפר על חטא ותמורה באה בעבירה שעבר על לא יחליפנו אבל אשם שכפרו בעליו דלא אתי לאיחלופי דהא אם נמצא ראשון קודם כפרת שני לא איכפת לן הי קריב והי רועה אימא מודה להו לרבנן כו':

הוא עצמו - ולד התמורה יקרב אשם אם אבד הראשון:

בעבירה - ותמורה עבר על לא יחליפנו (ויקרא כז) ואע"ג דתמורת עולה ושלמים קרבה הנהו לאו לכפרה אתיין:

ורב חנינא לסיועי לר' יהושע בן לוי - לעיל בהאי פירקא (דף יח:):

ולד שני אינו קרב - והאי ולד שני הוא דתמורה קרי וולד הואיל ומכח אחר אתי:

מחלוקת - דולד תמורה קודם כפרה דהתם אמר ר"א ימות דאי אמרת ירעה כיון דדמיה קרבי אתי לאיחלופי ולאקרוביה לאשם ורבנן אמרי כיון דאיהו גופיה לא אקריב עולה לא אתי לאיחלופי אבל לאחר כפרה דליכא למימר איחלופי הוא והולד עצמו יקרב עולה:

מדרבי יוסי ברבי חנינא דאמר - לעיל מודה ר"א כו' ושמעינן מינה דטעמיה דרבי אליעזר גבי ולד מפריש נקבה לעולה משום דאיכא שם עולה על אמו אבל הכא דליכא שם עולה על אמו לא:

משום דחזי להקרבה - הולד:

איתיביה - מתניתין היא תמורת אשם כו':

יביא בדמיהן עולה - מילתיה דרבי אלעזר נקט:

דף כא.

הוא עצמו - ואע"ג דולד התמורה חזי להקרבה:

מאי הוי משני ליה - כלומר מדקאמר משנינא לך שינויי דחיקי בבלאי מכלל דהוה ידע שינויא אחרינא:

מתני' הרי אלו כבכור ומעשר - לכל קדושת בכור ומעשר שלא ימכרו באיטליז לאחר שנפל בהן מום ונפדו:

חוץ מן הבכור ומן המעשר - מפני שאין הנאתן להקדש במכירתם דדמי בכור לכהן ודמי מעשר לבעלים ומשום הנאה דידהו לא מזלזלינן בקדשים:

נפל בהן מום בבכור ומעשר אינו יכול להוציאן מקדושה דבבכור כתיב לא תפדה ובמעשר כתיב לא יגאל:

חוץ מן הבכור והמעשר - שאין באין לכתחלה מחוצה לארץ כשאר כל הקדשים:

שהבכור והמעשר יש להן פרנסה במקומן - יש להן תקנה במקומן שירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומם לבעלים ושאר כל הקדשים אע"פ שנפל בהן מום הרי הן בקדושתן וצריך אתה לפדותן ולהעלות דמיהן ולהקריבן והואיל וסופו להקריב דמיהן יעלו הן עצמן ויקרבו:

גמ' לא מחייב - מלקות משום כל מום לא יהיה בו:

ותיבעי בתשיעי של מעשר - כגון קרא לט' עשירי דקדש ואינו קרב כדאמרינן בשילהי בכורות (דף ס.) התשיעי נאכל במומו:

להוציא את התשיעי - שלא יקרב וכיון דאינו קרב פשיטא לן דלא מיחייב המטיל בו מום הכא נמי כו':

בן אנטיגנוס ולא קבלו הימנו - וקשיא אמתני' דקתני אם באו תמימים יקרבו:

הא ר' ישמעאל כו' - (בסיפא אתיא):

ג' זקנים - רבי ישמעאל ור"ע ובן עזאי:

בכור ומעשר ובכורים דטעונין הבאת מקום דכתיב (דברים י"ב:ה'-ו') והבאתם שמה עולותיכם וגו' ותרומת ידכם אלו בכורים:

מה בכור אינו נאכל כו' - כדמפרש לקמיה דבעי מתן דמים ואימורין למזבח:

בכורים אינן נאכלין אלא בפני הבית - דכתיב (שם כו) והנחתו לפני ה' אלהיך:

הנחה - לפני המזבח דכתיב והנחתו לפני ה' אלהיך:

וליהדר דינא כו' - למה לי קרא ליהדר דינא ולימא בכור יוכיח וחזר הדין הצד השוה שבהן שטעונין הבאת מקום ואינן נאכלין אלא בפני הבית אף אני אביא מעשר:

ומאי קסבר - דפשיטא ליה דבכור אינו נאכל ומעשר שני מספקא ליה:

וקידשה לעתיד לבא - תרוייהו בכור ומעשר בני הבאה נינהו ויקריבום הואיל והשתא נמי קדושה היא ירושלים להקריב:

ואי לא קידשה לעתיד לבא - ואפילו הכי מספקא ליה ממעשר תיבעי ליה נמי בכור ואמאי יליף מעשר שני מבכור:

לעולם לא קידשה לעתיד לבא - ודקשיא מאי שנא בכור דפשיטא ליה בכי האי בכור עסקינן שנזרק דמו בפני הבית וחרב כו' ויליף בשר מדם דכי היכי דאי הוה דם השתא לא היה נזרק דלא קידשה לעתיד לבא בשר נמי לא יאכל:

דף כא:

ואתי מעשר שני ויליף מבכור - בהקישא דואכלת לפני ה' וגו' (דברים יד) דמעשר שני איתקש לבכור וכיון דאיכא בכור דפשיטא לו דלא מיתאכיל אלא בפני הבית כגון האי גמרינן מעשר מיניה:

ומי ילפינן קדשים מהדדי - כגון הכא דילפת בשר מדם ומעשר מבשר:

והא א"ר יוחנן כו' - ומפרש טעמא באיזהו מקומן (זבחים דף מט:):

למד מן הלמד - כגון הכא דמעשר למד מבשר ובשר גופיה למד מדם:

חולין הוא - ולמידין אותו:

בתר הלמד אזלי' - דאם הוא חולין למידין אותו מהמלמד:

בתר המלמד - דם המלמד בעי למיהוי חולין:

מאי איכא למימר - הא הוי המלמד בכור. קשיא לי כיון דלא קידשה לעתיד אמאי מספקא ליה במעשר וכמדומה אני שלשון ירושלמי הכתוב בספרים עיקר וכן קבלתי במס' מכות (דף יט.) אי קסבר קידשה לעתיד לבוא בכור נמי ליבעי ואי קסבר לא קידשה מעשר נמי לא ליבעי לעולם קסבר קידשה לעתיד לבוא והכא דפשיטא ליה בבכור כגון שנזרק דמו בפני הבית כו' ול"ג כיון דאם איתיה לדם לאו בר זריקה הוא כו' אלא ה"ג ואתי בשר ויליף מדם מה דמו במזבח אף בשרו במזבח כלומר מה דמו של זה נזרק בזמן מזבח אף בשרו לא יאכל אלא בזמן מזבח ואתא מעשר וגמר מהאי בשר:

מעשר דגן אינו בא אלא מן הארץ בפ"ק דקדושין בסופו (דף לו:):

אתה מעלה בכור - ובריית' דלא קיבלו מבית אנטיגנוס ר"ע היא ומתני' רבי ישמעאל היא דלא מייתר ליה האי קרא להך דרשא:

בכל הרואה - בכל מקום שיוכל לראותו העומד בירושלים:

ודין הוא - דאינו נאכל:

מה בכור אינו נאכל אלא לפנים מן החומה - דקדשים נפסלין ביוצא:

מה לבכור שכן חילקת בזמן אכילתו ואוכליו - חילקת בזמן אכילתו דאינו נאכל אלא לשני ימים ולילה אחד ומעשר שני לעולם וחילקת באוכליו שאינו נאכל אלא לכהנים ומעשר שני לכל אדם:

ומאי קשיא ליה - לבן עזאי דקאמר יכול כו' ומנא תיתי לך האי דיאכל בכל הרואה דאיצטריך קרא להכי:

ובירושלים לפנים מן החומה - וקשיא ליה בשלמא קדשים קלים בעו מתן דם אלא מעשר ליתאכיל בכל הרואה קמ"ל:

ויפסל - מהקרבה הואיל וכתיב שנה בשנה:
שנה בשנה - שבע שנים במשמע:
יום אחד משנה זו - ששחטו כמצותו בסוף שנתו וקמ"ל קרא דנאכל אותו יום ויום המחרת שהוא משנה האחרת:
כחזה התנופה - דהיינו חזה ושוק של שלמים נאכלין לב' ימים ולילה אחד. [ל"א] יהיה ובשרם יהיה לך כחזה התנופה דמסתמא הוי אזלינן לחומרא ואמרינן (זבחים דף נז.) כחזה ושוק של תודה וכתיב יהיה להוסיף עוד הוייה אחרת כיוצא בה והיינו יום ב':
מתני' ושאבדה ונמצאת בעלת מום - קודם שנתכפר באחרת:
אם כיפרו הבעלים - אחרי כן באחרת:
תמות - ואפילו לרבנן דאמרי לקמן ופליגי עליה דרבי דאין חטאת מתה אלא שנמצאת לאחר שכיפרו הבעלים בהא מודו הואיל ואיכא תרתי לריעותא דאבדה ונמצאת בעלת מום. ולהכי נקט בעלת מום דאי תמימה הואיל ונמצאת קודם כפרה אפילו כיפרו הבעלים שוב באחרת רועה:

דף כב.

לא נהנין - מדרבנן:
ולא מועלין - דאם נהנו פטורין מקרבן מעילה דכיון דלא היא ולא דמיה קריבין אזלא קדושתה:
ואם עד שלא כפרו הבעלים - אתרוייהו קאי כלומר כל זמן שלא כפרו הבעלים שלא רצה להתכפר באחרת:
תרעה עד שתסתאב כו' - ואעיברה שנתה קאי ולא אאותה שאבדה ונמצאת בעלת מום דהא מסאבא וקיימא ותימכר מיד ויביא בדמיה אחרת:
ועושה תמורה - הואיל ודמים מתירין ליקרב דהכי אמרינן בפרקין דלעיל (דף כ.) דדבר הרועה להסתאב עושה תמורה:
גמ' מאי טעמא לא תני להו כולהו בהדי הדדי - אלא פליגי לה כלומר מאי שנא דתני לה בתרי בבי ולא תנא כולהו ה' חטאות ביחד אלא מפסיק בין ג' קמאי וב' בתראי:
רישא פסיקא ליה - דלעולם מתות ואפילו לא כיפרו הבעלים:
למה לי למתני גבי מעילה - דכולה הך מתני' תנינן גבי מעילה שיש שם פרק אחד שמתחיל ולד חטאת ותמורת חטאת וכולה מתניתין :
כאילו היא עומדת בבית הקברות - כלומר כל מקום שהיא שם רואין אותה כאילו היא עומדת בבית הקברות שאין כהן יכול ליכנס אחריה ולשוחטה ורועה עד שתסתאב:

תנן חטאת שעיברה שנתה או שאבדה ונמצאת בעלת מום כו' תיובתא דר"ש בן לקיש - דפסיק ואמר רועה ומשמע אפילו כיפרו הבעלים:

כי קתני מתה אאבדה ונמצאת בעלת מום - ולקמן פריך א"כ עברה שנתה למאי הלכתא קתני לה בהדי הנך דמתות:

אמר רבה הכי קאמר - שעברה שנתה או אבדה ונמצאת בעלת מום עובר לאחר שכיפרו הבעלים מתה ואפי' כיפרו הבעלים אחרי כן הואיל ואיכא תרתי לריעותא מתה ואעברה שנתה לא קאי כלל:

ואם עד שלא כיפרו הבעלים - כלומר שלא רצו להתכפר באחרת תרעה כו'. והשתא ליכא למיפרך הא מסאבא וקיימא דאין בהמת קדשים נמכרת על מום עובר:

ישמור מיבעי ליה - כלומר הואיל וכבר נפל בה מום עובר ישמור מיבעי ליה למיתני כלומר ימתין אולי יעשה מום זה קבוע:

ועוד עברה שנתה למאי קתני לה - הואיל ולאו עלה איירי שום דינא:

עברה שנתה ואבדה - ונמצאת תמימה וכיפרו הבעלים באחרת או אבדה ונמצאת בעלת מום דאיכא נמי תרתי לריעותא וכיפרו הבעלים באחרת מתה קודם שכיפרו הבעלים שאין רוצים להתכפר באחרת תרעה הך דעברה שנתה ואבדה ונמצאת תמימה וכי אר"ש בן לקיש דאפי' כיפרו הבעלים אחרי כן רועה בלא אבדה דחדא הוא דאיכא לריעותא:

דמהניא בה אבידה - מועלת בה להביאה למיתה:

משום דלא חזיא למילתה - אפי' קודם אבידה דבת שנתה כתיב (במדבר טו) וזו עברה שנתה ופסול הגוף הוא:

דאי לאו מומא חזיא אימא - פסול חסרון בעלמא והואיל ונמצאת קודם כפרת השניה תרעה ולא תיהני ליה אבידה למות:

דלא חזיא להקרבה - בשום קרבן:

עברה שנתה חזיא להקרבה - בשאר קרבנות וכל הנך דבעיין תרתי לריעותא היינו כי נמצאת קודם כפרת שניה אבל נמצאת לאחר כפרה אפילו אין שם ריעותא דאיבוד מתה:

ומי אמר רבא הכי - דהיכא דנפסלה קודם לאיבוד מהני לה איבוד למות:

והאמר רבא אבודת לילה לאו שמה אבודה - אם אבדה בלילה והפריש אחרת תחתיה לאו שמה אבודה ולר' דאמר אפי' נמצאת קודם כפרה מתה האי אינה מתה דהואיל ובלילה לא מצי לאקרובה והיא נמצאת ביום המחרת לאו שמה אבודה ורועה אם נתכפר בחברתה. וה"נ הואיל ועברה שנתה לא חזיא לאקרובי לא תיהני ביה אבודה:

ולא לדמי - שאין דמיה ראויין ליקרב בשעת אבידתה דאין קרבן בלילה:

לדמי חזיא - קודם שאבדה:

תנן - במסכת יומא (דף סב.) גבי שעירי יום הכפורים מת אותו של עזאזל מביא שנים מן השוק ומגריל ומשלח האחד והשני ירעה עד שיסתאב:
הא דיחיד - כי האי גוונא מתה:
וא"ר יוחנן - במסכת יומא (דף סד.) בעלי חיין נדחין ונדחה שני שבזוג ראשון כשמת חבירו לעולם וכשהוא מתכפר מתכפר בשני שבזוג שני וקמא הוי דחוי כשמת חבירו כאילו עברה שנתו. וקתני דטעמא דאינה מתה משום דחטאת צבור היא הא דיחיד מת ואע"ג דליכא שום אבידה מת משום דיחוי דקמא מאחר שנתכפר באחר אלמא תרתי לריעותא לא בעינן וקשיא לרבא:
אמר לך - רבא ודאי איכא דיחוי ונתכפר באחר מתה בלא שום אבידה ולר"ל ודאי תיקשי וכדתריצנא לעיל עברה שנתה ואבדה לר"ל תריצנא ולדידי לא סבירא לי ואי משום אבדה ונמצאת בעלת מום קשיא לך אמאי נקט בעלת מום תמות משום אבדה לחודה הואיל ושוב נתכפר באחרת לא קשיא דחויין לחוד ואבודין לחוד ואע"ג דאבדה בעינן ריעותא אחריתי. כך שמעתי לא יותר:

דף כב:

גופא אבודת לילה - קס"ד דלא היתה אבודה אלא בלילה ובעלות השחר נמצאת ולא משכחת לה דתיהוי אבודה בשעת כפרה דהא בלילה לא קרבה חברתה:
אפילו אבודת יום נמי - שנמצאת קודם כפרת חברתה:
דהא אמרי רבנן - במתני' אבודה בשעת הפרשה כלומר בשעה שעדיין חברתה שהפריש תחתיה מופרשת ועומדת שלא קרבה קודם מציאתה של זו רועה דקתני וחכמים אומרים אין חטאת מתה אלא שנמצאת לאחר שנתכפרו הבעלים:
אלא אליבא דרבי - דאמר תמות וקמ"ל רבא דעד כאן לא קאמר רבי כו' לרעיה אזלא הואיל ואי נמי קיימא לקמן לא מצי לאקרובה בלילה לאו אבודה היא:
בשעת כפרה - שאבדה בלילה ושוב לא נמצאת עד שנתכפר באחרת:
עיקר אבודה - תחילת אבידתה:
נקטינן אבודה - בשעת כפרה מתה:
ולא גנובה - ואם החזירה לו לאחר כפרה רועה ויפלו דמיה לנדבה:
אחת בעדרו - שנתערבה לו בעדרו אע"ג דקא חזי לכולהו הואיל ואינו מכיר בה אלא לאחר כפרה הויא אבודה:
ואפילו אחת - של חטאת באחת של חולין:

אבל אבראי - שהלכה למדברות ונתערבה בבהמות של אחרים ואותן אחרים עצמן אינם מכירין בה אפילו הכי כיון דאיכא דחזי לה דאותן אחרים חזו לה ואע"ג דאין מכירין אותה לא הויא אבודה:

וכל שכן אבראי דלא קא חזי לה - איהו לגמרי:

ל"א אבל בעדר דקחזי לה דהא חזי להו איהו לכולהו אע"ג דאין מכיר בה לא הויא אבודה:

ופליגי - כלומר שיפרישנו מהן לאחר זמן כשיכירנה:

דלא קא ידע - שאינו מכיר אי זו היא תיבעי תיקו [**ע"כ ל"א**]:

אבודה בכוס - אבודה בשעה שדם חברתה בכוס שאבדה והפריש אחרת ושחטה וקיבל דמה ובעודו דם בכוס נמצאת זו:

האמר אבודה בשעת הפרשה - כלומר שנמצאת בעוד שחברתה קיימא מתה וכל שכן הכא שנשחטה כבר ואיכא למימר כל העומד ליזרק כזרוק דמי וכאבודה בשעת כפרה דמיא:

כי אמרו רבנן אבודה בשעת הפרשה רועה - ואפי' נתכפרו הבעלים שוב באחרת הני מילי שנמצאת קודם שנתקבל דמה של חברתה בכוס אבל הכא כו':

לעולם אליבא דרבי - ולאו בשתי בהמות מיבעי ליה אלא בבהמה אחת שקבל את דמה בשני כוסות:

ואבד האחד - בשעת זריקת חבירו:

אליבא דמאן דאמר - במסכת יומא בפרק הוציאו לו בכוס אחד עושה את חבירו דיחוי דחטאת שקיבל דמה בארבע כוסות ונתן מן האחת ארבע מתנות כדין חטאת עשאן לאלו דחויין ושיריו נשפכין ליסוד והן נשפכין לאמה (דהא איתכשר בארבע מתנות אבל הכא דאבד האחד) לא תיבעי לך דודאי פסולה החטאת דהתם דכולהו לקמן הוא דהוי הזבח כשר אע"ג דהג' כוסות נשפכין לאמה דהא איתכשר בד' מתנות אבל הכא דאבד האחד כיון דאילו הוה קמן הוי דיחוי לישפך לאמה השתא כי אבד הוי להו תרתי לריעותא כחטאת שעברה שנתה ואבדה והזבח גופיה פסול:

שיריים - שכולן נשפכים ליסוד אבל הכא דאבדה מהניא ליה אבודה למיהוי דיחוי דלאו אדעתא דידיה זריק והוה ליה דיחוי ואבוד ופסול הזבח:

או דלמא לא שנא תיבעי:

מתני' ואח"כ נמצאת הראשונה תמות - ואפי' נמצאת תמימה הואיל וכבר כיפרו הבעלים דכי בעינן תרתי לריעותא היכא דנמצאת ואחר כך כיפרו הבעלים:

ילכו לים המלח - כל היכא דאי הוה חטאת הוה מתה מעות נמי אזיל לים המלח:

מאלו ומאלו - יערבו יחד דכיון דמתרוייהו מייתי לא הוו חטאת שכיפרו בעליה באחרת אבל אי הוה מייתו מחד מינייהו מידחו אחריני דהוו להו דמי חטאת שכיפרו בעלים באחרת אבל כי מייתי מאלו ומאלו ליכא חטאת שכפרו בעלים והוי כשאר מותר חטאת דאזיל לנדבה:

תימכר ויביא מאלו ומאלו כו' - אבל אם היתה תמימה תיקרב היא והמעות ילכו לים המלח הואיל וכיפרו הבעלים באחרת. וכל הנך אליבא דרבי:

ואין המעות הולכות לים המלח - ואפילו נתכפר באחת מן הצבורין לאחר שנמצא האבוד הואיל וקודם כפרה נמצא:

אם קרבה שניה עד שלא נשחטה - הראשונה בבית לוקח לאכילת חולין תמות אף ע"פ שהיא חולין דחטאת שכיפרו הבעלים היא:

גמ' אבודה בשעת הפרשה - כגון הנך מעות דנמצאו קודם כפרה ואזלו לים המלח אי לא מצי מייתי מאלו ומאלו:

טעמא מאלו ומאלו - דליכא למימר דנתכפרו בעלים באחרת:

הא הביא - חטאת מאחת מן הציבורין השני ילך לים המלח ואע"ג דנמצא קודם כפרה ולא היה אבוד אלא בשעת הפרשה:

הניחא לרב הונא דאמר - לקמן:

דף כג.

הכל מודים - ואפילו לרבנן דאמרי אבודה בשעת הפרשה רועה מודו שאם משך אחת מהן והקריבה מדעתו דחה האחרת בידים דגלי דעתיה דלא איכפת ליה מינה ואפילו משך האבודה ונתכפר בה והנשארת היא שלא נאבדה מעולם מתה וכי פליגי רבנן היינו בבא לימלך דגלי דעתיה דניחא ליה בתקנתייהו שהפריש חטאת ואבדה והפריש אחרת ונמצאת הראשונה ובא לפנינו לימלך מה יעשה אמרינן ליה לך התכפר באבודה ושאינה אבודה תרעה הא נמי דקתני מאלו ומאלו דמשמע דאם הביא מאחד מהן השני ילך לים המלח ואפילו נתכפר באבודה משכחת לה כגון שמשך מדעתו ולא נמלך דהתם רבנן מודו הלכך תנא הך תקנתא יביא מאלו ומאלו והך תקנתא ניחא ליה טפי מלומר יבוא ויטרח לבית דין וימלך ונאמר לו שיתכפר באבודין ושאינן אבודין יפלו לנדבה:

אלא לרבי אבא דאמר - אפי' משך מדעתו את האבודה ונתכפר בה אמרי רבנן דתרעה הואיל והיא לא נדחית ולא נאבדה מעולם ואע"ג דלא נמלך ובהא פליגי:

דרבי סבר מפריש לאבוד כאבוד דמי - המפריש תחת קרבן אבוד דינו כאבוד וכי היכי דאם נתכפר בשאינו אבוד מודיתו דמת האבוד הנשאר הכי נמי כי מתכפר באבוד מת שאינו אבוד:

ורבנן סברי לאו כאבוד דמי - והא דקתני מאלו ומאלו דמשמע הא אם התכפר באחד מהן ואפילו באבודין ילכו שאינן אבודין לים המלח רבי היא ולא רבנן רישא רבנן וסיפא רבי:

הכי קאמר דבר זה מחלוקת רבי ורבנן - הך סיפא דקתני לפלוגתא בהדיא הכי קאמר דקא"ל דבר זה הנך בבי דלעיל דפליגי אהדדי חדא רבי וחדא רבנן:

לשון ירושלמי הניחא לרב הונא דאמר הכל מודים שאם משך אחד מהן והקריב בין נתכפר באבוד בין נתכפר כו' מאי הקריב דקתני רישא והקריב אחרת תחתיה הקריב לשחוט מדעתו - והכי קאמר הקריב אחרת לשחיטה תחתיה וסתם הקריב מדעתו משמע ואחר כך שהקריב אחרת מדעתו לשחיטה נמצאת הראשונה ועדיין לא נשחטה האחרת זו תמות הנותרת ואפילו הניח את זו ונתכפר באבודה הואיל ולא נמלך ורישא וסיפא דברי הכל דהשתא ליכא למידק מרישא הא לא הקריב רועה דהא בדלא הקריב עסקינן וסיפא נמי דקתני יביא מאלו ומאלו אבל אי מייתי מחד מינייהו אזלי אינך לים המלח דברי הכל דמסתמא משמע שהקריב מדעתו בלא נמלך:

אלא לר' אבא כו' ורבנן סברי לאו כאבוד דמי - ורועה אע"ג דמשך האבודה מדעתו ודחה את זו. השתא ליכא לתרוצי רישא מאי הקריב לשחיטה מדעתו דהא משום משיכה לא מהני מידי אלא ודאי הקריב ממש ואיכא למידק הא לא הקריב רועה השניה וכגון דנתכפר בשאינה אבודה ורבנן היא דמפריש לאבוד לאו כאבוד דמי וגבי מעות נמי מפריש לאבוד לאו כאבוד דמי וסיפא דמשמע דאי מייתי מחד מינייהו ואפי' שאינן אבודין (חולין) דפיישין אזלי לים המלח לאו כרבנן היא רישא רבנן וסיפא רבי. ואי קשיא לרבי אבא נמי תריץ מאי הקריב לשחיטה וקודם שחיטה נמצאת הראשונה תמות ורבי היא דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה ורישא וסיפא רבי היא לאו פירכא היא דא"כ אמאי נקט הקריב כלל ליתני הפריש סתמא דבשלמא לרב הונא נקט הקריב לאשמועינן מדעתו דאם משך להקריב ולא נמלך לא עשו לו תקנה:

דלא עשו תקנה בקדשים - דלא איכפת לן אי מייתא שניה ואמרינן ליה זיל איכפר בשאינה אבודה כו':

ורבנן סברי כו' - והכי משמע מתניתין אחת מהן תקרב כדי שתמות השניה שתקרב שאינה אבודה ואבודה תמות דברי רבי וחכמים אומרים אין חטאת מתה כי האי גוונא

דבא לימלך דאמרינן ליה התכפר באבודה אלא ההיא דנמצאת לאחר שכיפרו הבעלים ההיא ודאי מתה דליכא תקנתא בהמלכה והוא הדין נמי אם נמצאת קודם ולא נמלך:
יאכלו - גבי שירי מנחה כתיב (ויקרא ו':ט') והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו וסיפיה דקרא בחצר אהל מועד יאכלוה וקא דריש יאכלוה קרא יתירא הוא וקאמר יאכלו בלא ה"א יאכלו עמה חולין ותרומה כו'. ואי קשיא הא אין מכניסין חולין לעזרה הא לא קשיא יאכלום מבחוץ ואח"כ יכנסו ויאכלו המנחה כדי שתאכל עם השבע אכילה הוגנת:
יאכלוה - ה"א דיאכלוה קדריש דמשמע יאכלוה לחודה:
אכילה מרובה - שיש להן שירי מנחות הרבה:
מאי לאו אפילו רבי - וש"מ עשו תקנה בקדשים דקתני לא יאכלו חולין עמה כדי שלא תבוא לידי נותר ותיפסל:
השני ירעה - גבי שעירי יום הכפורים והכי פרישית לה לעיל (דף כב:):
וא"ר - במס' יומא (דף סד.):
בעלי חיין אינן נדחין - ולא נדחה הראשון במיתת חבירו והוא יקרב ושני שבזוג שני ירעה והאי בתרא הוי ליה כמפריש לאיבוד דמפני הראשון שמת הפרישו שנים האחרים:

דף כג:

מאי לאו רבנן היא - וש"מ כאבודה דמי דנתכפר בראשון חבירו של אבוד וזה שלא נאבד לא הוא ולא חבירו אזלי למיתה אי הוו דיחיד אלמא טעמייהו דרבנן לאו משום הכי הוא:
דתרוייהו - דרב הונא ודרבי אבא:
מילתא דפסיקא ליה קתני - כלומר לא תימא הא לא הקריב רועה דזימנין דרועה וזימנין דמתה כגון לרב הונא משך ושוב הקריב אפילו האבודה שאינה אבודה מתה בא לימלך רועה ולרבי אבא בין משך בין נמלך אם נתכפר בשאינה אבודה אבודה מתה ואם באבודה נתכפר זו רועה והאי דקתני הקריב קודם מציאת הראשונה משום דהא פסיקא ליה דמתה ואין חילוק בדבר ומשום הכי לא תנא נמצאת קודם כפרה מתה ולוקמא לרב הונא בדלא נמלך ולרבי אבא בנתכפר בשאינה אבודה משום דהיכא דנמצאת קודם כפרה מילתא דלא פסיקא היא דבעי לשוויי חילוק אי זו רועה ואי זו מתה.
ל"א הא נמצאת מעיקרא תרעה הניחא דקריב האבודה כו' והיינו הך אלא שלשון ירושלמי הוא:
וניתני נמצאת מעיקרא - כלומר ניתני נמצא מעיקרא ואחר כך תמות ונוקמה לדרב הונא בנמשך ולר' אבא בנתכפר בשאינה אבודה:
ומשני מילתא דפסיקא ליה קתני כו':

הא מחד - מינייהו יוליך השני לים המלח כו'. וקס"ד דדברי הכל היא אלמא טעמייהו דרבנן לאו בהכי הוא:

הכא נמי מילתא דפסיקא ליה כו' - כלומר לא תימא הא מחד מינייהו ילכו לים המלח דזימנין אזלי לים המלח וזימנין לנדבה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה והאי דתנא מאלו ולא תנא יביא מאחד מהן משום דמילתא דפסיקא ליה קתני דהאי ודאי תקנתא גמורה היא בלא שום חילוק אבל אי תנא יביא מאחד מהן בעי לחלוקי בין משך ללא משך לרב הונא ולרבי אבא בין אבודין לשאינן אבודין:

לאחריות - שאם יאבד אחד מהן יתכפר בחבירו:

אליבא דר' שמעון - דאמר באידך פירקין דלעיל (דף טו.) חמש חטאות מתות ולית ליה רועה לגמרי שיפלו דמים לנדבה:

מהו דתימא לית ליה לר"ש נדבה - גבי חטאת דכי היכי דלית ליה גבי בהמות לית ליה נמי גבי מעות קא משמע לן:

תקלין חדתין - מי שלא הביא שקלו באדר מביאו כל השנה ונותנו באותו שופר וכשיגיע אחד מן השלשה פרקים שתורמין את הלשכה נותנן בלשכה ונתרם עם שאר כסף שבלשכה:

והשני כתוב בו **עתיקין** - מי שלא הביא שקלו אשתקד מביאו לשנה הבאה ונותנו שם והן עושין מהן חומת העיר ומגדלותיה וכל צרכי העיר שהרי ממותר שירי הלשכה לבד נעשה כאותה ששנינו (שקלים פ"ד מ"ב) מותר שירי הלשכה ממנה היו עושין חומות העיר כו' והאי מותר הוא שאילו היה שם היה נשאר:

קינין - מי שהיה מחוסר כפרה כגון זב וזבה ויולדת ומצורע שהן מביאין קן מביא מעות ונותן שם ואוכל בקדשים לערב בחזקת שהוקרבה כפרתו שאין בית דין של כהנים עומדין משם עד שיכלו כל המעות שבאותו שופר כדי שלא יאכל מחוסר כפרה בקדשים:

גוזלי עולה - ברביעי כתוב כן והמתנדב בני יונה לנדבת עולת העוף מביא מעות ונותן בו:

עצים - בחמישית כתוב עצים שהמתנדב עצים למערכה מביא מעות ונותן לתוכו:

לבונה - בששי כתוב לבונה שהמתנדב לבונה מטיל מעות לתוכו:

וזהב לכפורת - המתנדב לכלי שרת מביא ונותן בו. ל"א וזהב לכפורת המתנדב כלי שרת מביא ונותן. כפורת היינו מזרק ובספר עזרא כתיב כפורי זהב וגו' ומש"ה נראה לי שהוא עיקר משום דקדשי בדק הבית לא היו באין למקדש אלא ליד הגזבר:

וששה שופרות היו לנדבת צבור הבאה מן המותרות - דחטאות ואשמות וכל הנך דאמרינן יפלו דמיו לנדבה. ובפרק בתרא דמנחות (דף קז:) מפרש הני ששה כנגד מי:

שאין עורה לכהנים - אלא חוזרין ומוכרין אותו ולוקחין בהמות לעולה לקיץ המזבח:
בחד סידרא - וכגון הפריש שתי ציבורי מעות לחטאתו והוזלו הטלאים וניתותרו מן המעות:

דף כד.

אבל בתרי סדרי - כגון הפריש שני צבורי מעות לאחריות ונתכפר בא' דדחי להו לאינך אימא לית ליה:
קמ"ל - ר' אמי:
חמש חטאות מתות - בכל ענין שהן והך חדא מינייהו היא שכיפרו בעליה:
כרבי סבירא ליה - דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה משום כפרו בעליה [באחרת] וכי מפריש שניה לאחריות נמי יכפרו הבעלים באחרת והיא מתה לשון זה פשוט:
כרבי סבירא ליה - דמחמיר ואמר מפריש לאבוד כאבוד דמי וש"מ דאפילו היכא דליכא אבוד כגון הכא דלא אבדה הראשונה אלא באחריות שכשהוממה הראשונה הפריש אותה הכי ואפ"ה מתה:
כאבוה סבירא ליה דאמר חמש חטאות מתות - בכל ענין שהן:
לפי שאין חטאת צבור מתה - אשעירי יוה"כ קאי:
בעלי חיין אינן נדחין - ולא נדחה הראשון במיתת חבירו וכשהוא מתכפר אם ירצה יתכפר בשני שבזוג ראשון ואידך בתרא כמפרישו לאחריות כלו' שלא הופרש תחת אבוד שהרי לא מת מזוג ראשון אלא שעיר של עזאזל ולא של שם ואפ"ה מתה וקשיא לר' אושעיא:
רב סבר לה - כרבי יוסי דאמר מצוה בראשון דקתני גבי פסחים הפריש פסחו ואבד והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון איזה שירצה יקריב ר' יוסי אומר מצוה בראשון ורב סבר לה כוותיה וכיון דמצוה בראשון הוה ליה מפריש לאיבוד תחלת הפרשתו של שני לא היתה לשם הקדש אלא (לשם) כדי שיאבד וילך למיתה הואיל דס"ל מצוה בראשון אבל גבי שתי חטאות לאחריות כיון דאי הוה בעי מתכפר בהאי דשייך ליכא למימר תחלת הפרשה לאיבוד:
אין מרגילין בבכור - כדרך שמתחילין להפשיט העור דרך הרגלים והופכו שלם לצורך נפחים או לצורך דבש ושאינו רוצה להפשיטו שלם כשמפשיטו בסכין דרך בטנו מגרונו עד זנבו:
לא בפסולי המוקדשין - שנפדו ושחטן:

לא ימנה ישראל עם הכהן - לאכול עם הכהן בשר בכור בעל מום ששחטו כהן. אלמא אף על גב דהומם בקדושתיה קאי הלכך אין מרגילין בו דדמי כעבודה בקדשים וכעובדין דחולין:

בעלת מום תפדה - קודם הפרשת השניה והנך שתי חטאות לשם חטא אחד הופרשו שנפל מום בראשונה והפריש שניה תחתיה:

נשחטה הבעלת מום - לאחר פדיונה:

אסורה - דהואי חטאת שכיפרו בעליה:

יוצא לבית השריפה - את בשר הבעלת מום. אלמא אע"ג דאיפריק ואישתחיט בקדושתה קיימא וחטאת שכיפרו הבעלים מיקרייא הלכך גבי הרגלה נמי אע"ג דאיפריק ואישתחיט בקדושתה קיימא:

אידי ואידי כבית שמאי - דודאי כי היכי דמחמרי ב"ש בבכור מחמרי נמי בשאר פסולי המוקדשין מ"ש דאוקים רישא כב"ש וסיפא כרבי [אלעזר ברבי שמעון]:

בכור אין לו פדיון דכתיב (במדבר יח) לא תפדה ואם פדאו אינו תופס פדיונו בקדושתו:

נשחטין באיטליז - אלמא לאו בקדושתייהו קיימי מכי איפריק ואישתחיט:

אלמא כיון דשרית ליה - למוכרו באיטליז טפי ופריק ליה מיד הקדש ביוקר הואיל וסופו למוכרו יפה גבי הרגלה נמי לישתרי ליה להרגיל דכיון דידע בשעת פדיון דפסולי המוקדשין דסופו להרגיל ולמכור העור בדמים יקרים טפי ופריק ליה מיד הקדש:

מה שמשביח בעור פוגם בבשר - מה שמשתכר בדמי העור פוגם בדמי הבשר ואין כאן ריוח לפי שמתירא לחתוך העור וחותך הבשר ושוב אינה יפה לימכר:

שנראה כעובד בקדשים - שעושה מפוח על הבהמה בעודה מחובר ועבודה ממש ודאי לא הוי דאין עבודה לאחר מיתה אבל נראה כעבודה:

גזרה שמא יגדל מהן - מפסולי המוקדשין:

עדרים עדרים - דאי שרית ליה להרגיל משהי להו ולא שחיט עד שיזדמנו לו נפחים ואתי לגדל עדרים ואתי לידי תקלת גיזה ועבודה ופסולי המוקדשין אסורין בגיזה ועבודה אפילו לאחר פדיונן:

דף כד:

מתני' מערימין - להפקיעו מכהן ולהפרישו לחובתו:

ילדה זכר יקרב עולה - דבכור לא קדיש אלא ברחם וכיון דמעיקרא אתפסיה בקדושה אחריתי תו לא חיילא קדושת בכורה:

ואם - אמר אם ילדה נקבה תהא זבחי שלמים ילדה נקבה תיקרב שלמים:

ילדה שני זכרים - על שניהן חלה קדושת עולה דהא קאמר אם זכר יהא עולה ומיהו לא נדר אלא חד הלכך הוא יקריב האחד לנדרו והב' ימכר לצרכי עולה ודמיו חולין:
גמ' עולה אין - הואיל וכליל היא שרי לשנויי קדושת בכורה לקדושתה אבל שלמים דקדושה קלה היא אסור לשנויי לכתחלה קדושת בכורה לקדושתייהו וכ"ש שאסור להטיל בו מום דמפיק ליה מקדושתיה לגמרי:
דלמא נפיק רוב ראשו - וקדיש ליה רחם והדר שדי ביה מומא והוי מטיל מום בקדשים קמ"ל דלא גזרי' דהוא יזהר להטיל בו המום משעה שיצא מעט קודם שיצא רוב ראשו כדאמרינן בבכורות (דף לה.) גדייא באזניה שהגדי יוצא דרך צדעיו ונראות האזנים תחלה ואימרא בשפתיה שפי הטלה יוצא תחלה:
הא עדיפא - למישרי להטיל בו מום הואיל ועדיין לא קדיש כדי שלא יצטרך הכהן לשהותו אלא ימהר לשוחטו דאי לא שדי' בי' בעי לשהויי עד שיפול בו מום ואדהכי והכי אתי לידי גיזה ועבודה:
חסירא עדיפא - כלומר שמחסר ממנו אבר קודם יציאת רובו ויעשנו בעל מום:
נקבה מי קדשה בבכורה - דבעי לאיערומי עלה דקאמר כיצד מערימין וקחשיב להך:
לבהמה דהקדש - דאם חטאת היא ונתעברה ורוצה להערים שלא ילך למיתה דולד חטאת למיתה אזיל ישנהו לקדושה אחרת וקמ"ל דוולדות קדשים בהוייתן הן קדושים ולא במעי אמן וכיון דעדיין לא קדיש בקדושת אמו מצי לארכובי עליה קדושה אחריתי דלכי מתייליד לא הוי ולד חטאת:
לשון ירושלמי **נקבה מי וכו' במבכרת דקדשים** - בבהמת הקדש כדפרישית והאי מבכרת לאו דוקא אלא איידי דתנא רישא במבכרת דחולין נקט נמי הכא לשון מבכרת:
אי בהמת הקדש היא - אמאי השני ימכר לחייבי עולה האי קמא דנפיק ליהוי עולה ואידך לכי מתייליד ליהוי בקדושתה דאימיה:
הך סיפא - דילדה שני זכרים אתאן לבהמת חולין והוי רישא וסיפא בחולין ומציעתא בהקדש:

דף כה.

אין קדושה חלה עליהן - ואפי' אמצעיתא נמי קאי דהוי ולדות קדשים ואפי' קדושת אמן אינה חלה עליהן דהא סתם אין קדושה קאמר:
בהוייתן - כשהן נולדין והלכך אין שום קדושה חלה עליהן:
הא תפסתינהו קדושת אמן - משעת התחלת יצירתה כל פורתא ופורתא קדיש:
אלא ש"מ - כולה מתני' ר"ש היא:

אילו (לא) נאמר כו' - אהאי קרא קאי (ויקרא כ"ז:כ"ו) אך בכור אשר יבוכר לה' בבהמה לא יקדיש איש אותו:

אילו נאמר בכור אשר יבוכר לא יקדיש - ולא כתיב איש אותו ולא כתיב בבהמה הייתי אומר בכור אדם לא יקדיש שום דבר להקדש:

ת"ל אותו - מדקאמר אותו משמע דאבכור בהמה נמי קאמר וה"ק אך בכור אדם אשר יבוכר בבכור בהמה לא יקדיש אותו אותו אינו מקדיש בכור אדם לא יקדיש בכור בהמה אבל מקדיש הוא שאר קדשים ואכתי לא איצטריך בבהמה ולהך דרשא אתי דקאמרינן יכול לא יקדיש הוא בכור אדם לא יקדיש אותו בכור בהמה אבל יקדישו אותו אחרים שאר בני אדם שאינם בכורות יקדישו בכור בהמה לקדושה אחרת:

ת"ל בבהמה - דלא איצטריך ולמאי דאתא לגלויי עליה דקרא דלאו בבכור אדם מישתעי:

בבהמה עסקתי - בבכור בהמה דברתי כאן שלא יקדישנו שום אדם לקדושה אחרת ולא דברתי כאן בבכור אדם כלום:

בבטן - שאפי' בעודו בבטן לא יוכל להקדישו לקדושה אחרת:

משיבוכר - משיקדש ברחם אבל בבטן חול הוא:

יכול אף ולד כל הקדשים כן - שיהא מותר לשנותו לקדושה אחרת בעודו בבטן:

ת"ל אך בכור - אך חלק דבכור התרתי לך להקדיש קודם שיבוכר אבל לא שאר קדשים בבטן דכיון דאמו קדושה כל פורתא ופורתא דמיתברי ביה מיתפיס בקדושה דולדות קדשים במעי אמן הן קדושות ולית ליה כתנא דמתני':

אמר על הבכור - בעודו בבטן עם יציאת רובו דבעיא למיחל עליה קדושת בכור האי שעתא דתיחול עליה קדושת עולה ולא קודם דהשתא הוו תרתין קדושות למיחל בהדדי הי מינייהו חמורה וקדמא למיחל ודחי לחבירתה:

עולה הוי - שכן כליל:

או בכור הוי - שכן קדושת בכור חלה על כל הבכורות דעלמא מרחם:

עם נשירת רובו - דבעי למהוי לקט:

להוי הפקר - אפילו לעשירים הי מינייהו חייל עליה קדושה דודאי פשיטא לן אי אפקריה מקמי הכי לכל התבואה דלא מיחייב בלקט אלא כל שהוא אוכל ונשמר:

ואמר אביי מאי תיבעי ליה - (לא) ודאי הואיל ובהדי הדדי אתו למיחל דברי הרב ודברי תלמיד ודאי דברי הרב קודמין וקודשא בריך הוא עבדיה לקט:

ה"נ דברי - הרב קודמין כל כך ובכור הוא:

מתני' האומר - על ולדה של בהמה מעוברת:

ולדה עולה והיא שלמים דבריו קיימין - שהרי קדושת הולד קדמה:

אבל אם אמר היא שלמים - ברישא להאם ולכל דאית בה אקדיש וחשיב ולד למקדיש באנפי נפשיה והוי כמקדיש שתי בהמות לשלמים וכי הדר אמר ולדה עולה הוי הולד שלמים. והכא לא שייך למימר בהווייתן ובמעי אמן דכי אמרינן בהוייתן ולא במעי אמן הני מילי בהקדישה ולבסוף נתעברה דאיהו לא אתפסיה לעובר שום קדושה אלא מקדושתא דאימיה קא קדיש אבל במקדיש מעוברת חשיב עובר לקבולי קדושה. ורבי מאיר אית ליה תפוס לשון ראשון ואע"ג שמתחלה כשאמר היא שלמים לא נתכוין לולדה:

הואיל ואי אפשר לקרות ב' שמות כאחד - שאין הפה יכול לדבר שני דברים כאחד:

דבריו קיימין - דאף בגמר דבריו אדם נתפס הואיל ומתחלה כשאמר היא שלמים לא נתכוין לולדה:

גמ' רצה בולדה מתכפר - דכי אמרינן ולד חטאת למיתה אזיל הני מילי בהקדישה ולבסוף נתעברה אבל הקדישה מעוברת חשיב עובר לקבולי קדושה באנפי נפשיה מכח אמו והוי כמפריש שתי חטאות לאחריות דמתכפר באיזו שירצה:

אם שיירו - לולד שאמר ולדה חולין והיא חטאת משוייר והויא חולין וכיון דאי בעי לא קדיש אלמא לאו ירך אמו הוא כי לא משייר ליה נמי לאו ירך אמו הוא ומחמת עצמו קדוש ולא מחמת אמו ולא הוי כולד חטאת:

הרי זה ולד שלמים - אלמא מדקרייה ולד שלמים דמכח אימיה נחתא ליה קדושה ולא מחמת נפשיה וגבי חטאת נמי ולד חטאת מיקרי ואזיל למיתה דאי ס"ד אם שיירו משוייר דחשיב כבהמה באנפי נפשה וכי לא שיירו מחמתיה הוא דקדיש הרי הולד עצמו שלמים איבעי למיתני:

בר מינה דההיא - מההיא לא תיקשי דשבשתא היא דתניא ולד הרי זה שלמים:

זכתה לו - ויצא הולד לחירות:

דף כה:

המשחרר חצי עבדו - קנה לחציו והוי חציו בן חורין ואע"פ שלא שחררו כולו יש לו יד לקבל את גיטו דגיטו וידו באין כאחד:

אלא אי אמרת אם שיירו משוייר - אם שחרר האם ושייר הולד משוייר הוא לעבודתו אלמא ב' גופים נינהו אמאי זכתה לו הוי כעבד המקבל גט שחרור לחבירו מיד רבו שלו ששניהם עבדים לאיש אחד ואין חבירו משוחרר שהרי הרב לא השליך גט השחרור מידו דהואיל ונתנו לעבדו כמי שנתנו בתפוסתו דמי:

דתניא נראין הדברים כו' מיד רבו של חבירו שאינו רבו שלו - דלגבי ההוא גברא יש לו יד לעבד זה שהוא שליח לקבל את הגט הואיל וזה אינו רבו:

ולדה כמוה - משוחרר:

דבריו קיימין - והולד עבד:

קרא מאי תלמודא לרבנן - קרא משמע טפי כר' יוסי הגלילי דהולדות הולכין אחר האם:

אינו משוייר - אלא ירך אמו הוא ומש"ה יצא לחירות כמוה:

והכא היינו טעמא - דר' יוסי הגלילי דבהדיא גלי בה קרא ולאו משום דירך אמו הוא אלא גזירת הכתוב הוא גבי שפחה:

השוחט את החטאת - קס"ד שהקדישה מעוברת:

מאי לאו בהא פליגי דת"ק - דמשוי ליה תורת חטאת קסבר אם שיירו משוייר וכיון דחשיב כבהמה באנפי נפשה כי לא שייריה נמי חיילא עליה קדושה בבטן:

ותנא בתרא - דמשוי ליה תורת חולין סבר אם שיירו אינו משוייר דלא חשיב כבהמה באנפי נפשה אלא ירך אמו הוא ומחמת אמו הוא דקדיש כשאר ולדות קדשים וההיא קדושה לא נחתא עליה עד שעת לידה דסבירא לן ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין ולא קודם:

אמר לך ר' יוחנן דכ"ע - אי בהקדישה מעוברת עסקינן ודאי אם שיירו משוייר וכי לא שיירו קדוש הולד כחטאת גמורה אבל בהקדישה ולבסוף נתעברה פליגי ובהא פליגי דמר סבר בהוייתן ומר סבר במעי אמן:

כאן בהקדישה ולבסוף נתעברה כו' - ודכ"ע בהוייתן הן קדושין ולא במעי אמן והך דקתני קדוש בחטאת דנתעברה ולבסוף הקדישה דכ"ע אם שיירו משוייר וחשיב למיקדש באנפי נפשיה והני תנאי לא פליגי מידי:

מתקיף לה רבא - אהא דמותבינן ליה לר' יוחנן מאם היתה מעוברת זכתה לו ומוקמינן ליה בתיובתא:

מאן לימא לן דטעמיה דר' יוחנן משום דאם שיירו משוייר - דתיהוי תיובתא:

דלמא טעמא דר' יוחנן - דאע"ג דמכח אימיה קדיש לא אזיל למיתה דאדם מתכפר בשבח הקדש וכי אזיל ולד חטאת למיתה היכא דלא רצה להתכפר בו אלא באמו:

א"ל רב המנונא - לא מצית אמרת דטעמיה דרבי יוחנן לאו משום דאם שיירו משוייר דודאי משום הכי הוא דהא רבי אלעזר דאותביה לר' יוחנן לעיל מהיא שלמים וולדה עולה הרי זה ולד שלמים:

תלמידיה דרבי יוחנן הוא וקמיה הוה יתיב - ואותביה ולא אהדר ליה רבי יוחנן האי שינוייא דלימא ליה אנא סבירא לי דמכח אימיה קדוש ולא מחמתיה דנפשיה וטעמא דידי משום דאדם מתכפר בשבח הקדש:

אלא כל אימת דבעי מימליך - בתמיה:

בתוך כדי דבור - כדי שאלת שלום רב לתלמיד ואמרי לה תלמיד לרב (ב"ק עג:):

מתני' הרי זו תמורת עולה - דר"מ אית ליה תפוס לשון ראשון:

דבריו קיימין - וחציה תמורת עולה וחציה תמורת שלמים ותרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמי חציה תמורת עולה ובדמי חציה תמורת שלמים. ובהכי עסקינן שהיו לפניו עולה ושלמים כשהמיר את זו בהן:

דף כו.

גמ' תמורת עולה תמורת שלמים גרסי' ול"ג ותמורת שלמים:

ור' יוסי קסבר אי אמינא תמורת עולה ושלמים כו' - ור' יוסי אמר לך קסבר האי גברא אי אמינא האי לישנא תמורת עולה ושלמים תהוי קדושה ולא קריבה וטעה בהכי דסבר אימא תמורה אכל חד וחד ותהוי קדושה גמורה ליקרב הלכך אע"ג דאמינא בהאי לישנא לתרוייהו איכוין הוה ליה כאומר לא תחול זו אלא אם כן חלה זו. לשון ירושלמי דר' מאיר סבר האי גברא דאמר תמורת עולה ותמורת שלמים הוא דקטעי דקסבר אי לא אמינא כו' הוא דהדר ביה והתניא בניחותא דפלוגתייהו בהכי ר' יוסי היינו רבנן דהא ודאי כי אמרי רבנן נמי דחלו תרוייהו לא אמרי אלא היכא דמתחלה נתכוין לכך דבנמלך כ"ע מודו דאין דבריו האחרונים כלום דודאי לא מצי לאימלוכי:

בהמה חציה עולה וחציה חטאת תקרב עולה - דתפוס לשון ראשון וכיון דקדשה לפלגא קדושת עולה קדשה כולה ואע"ג דגבי האומר רגלה של זו עולה לא אר"מ דתיחול קדושה בכולה כדקתני בפירקין (דף יח.) אפ"ה בחציה מודה כדאמרי' התם הכל מודים בדבר שהנשמה תלויה בו:

תמות - דאף בגמר דבריו אדם נתפס ואיהו לא הוי מחוייב חטאת הלכך תמות:

ושוין באומר חציה חטאת - תחלה והדר חציה עולה דתמות:

שוין מני ר"מ - דעל כרחך הכי משמע דאפילו ר"מ דאמר ברישא תיקרב הא תמות והא מילתא פשיטא דהא ר"מ תפוס לשון ראשון אית ליה וכיון דאמר חציה חטאת ברישא כ"ש דתמות הואיל ואינו מחוייב חטאת:

מעורבת - שנתערבו בה שתי קדושות ואע"ג דתרוייהו חיילי עלה קרבה הואיל ומערב בה מידי דחזי להקרבה קמ"ל:

תמורתה איצטריכא ליה - לאשמועינן דכיוצא בה היא ואינה קריבה אלא היא תימכר לאחר שתסתאב ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים דמהו דתימא נהי דאיהי לא קרבה כו':

ואינה קריבה - הואיל ומתחלה כשהקדיש חציה לא היתה ראויה ליקרב דלא קדשה לחציה וכיון דלא הואי דידיה לא פשטה קדושה בההיא שעתא בכולה דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו:

דף כו:

קדושת דמים מדחה - המקדיש בהמה לדמים בשעה שאינה ראויה לגופה כגון הכא דכי אקדשה לפלגא לא אקדשה אלא לדמי ומדחי לה ממזבח לעולם ס"ד דלא חייל דיחוי אלא אמידי דאקדשיה למזבח ונדחה:

בעלי חיים נדחין - ואע"ג דהדר מיחזו אידחו לעולם משום דיחוי קמאי:

דיחוי מעיקרא - כגון זו שמתחלת הקדשה נדחית הוי דחוי ופלוגתא היא דאיכא למ"ד (סוכה לג.) נראה ונדחה שוב אינו חוזר ונראה אבל דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי:

חציה עולה וחציה מעשר דברי הכל עולה קרבה - אפילו נתכוון מתחלה לכך דלא חשיבא מילתא בתרייתא מידי דאין מעשר קדוש כה"ג אלא דרך מנין ויהא הוא עשירי וה"ה נמי אם אמר חציה עולה וחציה תמורה לא חיילא תמורה לגבי עולה דלא קאי שום בהמה גביה שהוא מימר בה:

אלא חציה מעשר וחציה תמורה - ותרוייהו כי הדדי נינהו הי חיילא:

תמורה נוהגת בכל:

מתני' תחת זו תמורת זו חליפי זו - לשון תמורה נינהו:

מחוללת - לשון חילול הוא ולא אמר כלום שאין בהמת קדש תמימה יוצאה לחולין:

לעשות לו דמים - שתהא אותה של חולין שוה כאותה של הקדש שהוא מחלל עליה ולא יתאנה ההקדש:

גמ' אתפוסי - בתמורה:

קדשי בדק הבית - אם העמיד בהמת חולין ואמר זו תמורת זו וחליפי זו:

לא אמר כלום - דלשון תמורה הוא ואינן עושין תמורה כדאמרינן בפ"ק (לעיל יג.) יצאו קדשי בדה"ב כו':

זו תחת זו מחוללת על זו דבריו קיימין - ויצא ההקדש לחולין וזה נכנס תחתיו שקדשי ב"ה נפדין אפילו תמימין אלמא תחת לישנא דאחולי הוא. ל' ירושל' מי תפסן פדיונן כלומר מי עבדי תמורה:

דף כז.

ואם תחתיה תעמוד - עמדה במקומה והיינו דומיא דאתפוסי שההקדש עומד במקומו הלכך הואיל ותרוייהו משמע לא מסרו הכתוב אלא לחכמים דידעי למימר היכא הוי תחת אתפוסי והיכא הוי חילול:

גבי קדשי בדק הבית כו':

ידו אקודש חול הוי - הניח ידו אקודש ואמר זו תחת זו אידך דחולין ודאי לחולין מתכוין וחול הוא:

ידו אחול - ואמר זו תחת זו אתפוסי הוא דקדש בעל מום עושה תמורה ואי הוה בעי האי לאחולי הוה מנח ידיה על ההיא דקדש:

ואמר הרי אלו (חטאת) תחת אלו - ולא הניח ידו לא כאן ולא כאן:

לאתפוסי - מתכוין או לאחולי מתכוין. והוא הדין נמי דמצי למיבעי בחדא אלא איידי דבעי מיבעיא הך בעיא אחריתי בתרתי נקט סירכא דתרתי:

איסורא - לא ימיר:

תמימה תחת תמימה לאתפוסי - דהא ודאי אי אפשר דלא הויא חדא לאתפוסי הואיל וחדא תמימה דהקדש איכא מיהת בקדשי מזבח ותמימים אמרינן לעיל דאתפוסי הוא:

ובעלת מום תחת בעלת מום לאחולי - דודאי אתפוסי ליכא למימר דרע ברע לא כתיב דליעביד תמורה:

או דלמא תמימה דחולין תחת בעלת מום כו' - ואף על גב דפשיט לעיל דלא שביק היתירא ועביד איסורא איכא למיבעי הכא הואיל ואי אפשר דלא עביד איסורא בחדא איכא למימר כי היכי דבהא עביד איסורא בהא נמי לא איכפת ליה ודאי אתפוסי הוא:

היו לפניו שלשה בהמות כו' - דאף על גב דפשיטנא דלא שביק היתירא ועביד איסורא איכא הכא למיבעי דאיכא למימר זיל בתר רובא כיון דע"כ תרתי לאתפוסי דהשתים דהקדש תמימות וליכא אחולי בהו שלישית נמי אתפוסי הוא:

גברא לא איתחזיק - דבשלשה זימנין הויא חזקה תרי זימני לא הוי חזקה לשון ירושלמי בעי אביי (כו') או דלמא תמימה תחת תמימה דאתפוסי דחזיא להקרבה אבל תמימה תחת בעלת מום דבעלת מום דהקדש לא (הוי') חזיא להקרבה לאחולי איכוון כיון דבעא למימר חדא לאתפוסי כו' כלומר דאילו הוה בדעתיה לאתפוסי חדא ולאחולי חדא הוה קאמר בהדיא הך לאתפוסי והך לאחולי כי הדדי כלומר שתיהן עשאן שוות הואיל ולא פירש על שתיהן הניח ידו ושתיהן תמורה דהא איבעי ליה לאתנוחי ידיה על בעלת מום דקדש אי הוה בדעתיה לאחוליה אלא אי הוה לפניו (כו') מדהני תרתי בהמות לאתפוסי

דודאי מתפיס הנך תרתי דחולין בההיא דקדש דממירין שנים באחד דהא כיון דתמימה דקדש ליכא למימר לאחולי אההיא בעלת מום נמי לאתפוסי ולקי שלשה מלקיות או דלמא ההיא בעלת מום דקדש לאחולי והאי דלא אתנח ידיה על ההיא דבעלת מום שהניח ידו על חולין דכיון דלאחולי הוה בעי הוה ליה לאנוחי אבעלת מום דקדש. הא דנקט כל ההיא דבעלת מום קמ"ל דאי הוה מנח ידיה על התמימה של קדש שעם הבעלת מום הוה מהני נמי כאילו אנחה על בעלת מום גופה והא אמרי' בההיא דבת אחולי היא דלאחולי איכוון ובתמימה לאתפוסי דאע"ג דאנח ידיה עליה הואיל וליכא למימר אחולי בה בדידה. רמי רמויי כגון דהויין ג' בהמות של קדש ואחת בעלת מום ושלשה בהמות של חולין תמימות והעמידן בשתי שורות זו כנגד זו והאי רמי כמו איתרמי שכוונם זו מול זו ואנח ידיה על הנך דחולין ואמר אלו תחת אלו מי אמרינן כיון דרמי חדא לקביל חדא להכי פלגינהו דלא בעי לשוויי לבעל מום כי הני דהיינו לאתפוסי אלא לאחולי או דלמא בתר דבורא דידיה אזלינן והרי הניח ידו על החול ולאתפוסי איכוון. לישנא אחרינא או דלמא בתר רובא אזלינן וכיון דרובא לאתפוסי איהו נמי לאתפוסי:

יצא לחולין דבר תורה - דאמרינן בפ' המנחות והנסכים (מנחות קא.) ואם כל בהמה טמאה בבעלי מומין שנפדו הכתוב מדבר:

מדבריהם - דמה"ת אין אונאה להקדש דכתיב (ויקרא כ"ה:י"ד) אל תונו איש את אחיו ולא הקדש:

אף צריך לעשות לו דמים דבר תורה - רב חסדא מפרש לה לקמן:

אי נימא אאונאה - דלא נתאנה אלא שתות:

ביטול מקח - שנתאנה יותר משתות:

דף כז:

והאמר רבי ירמיה - משמיה דר' יוחנן אקרקע דחולין ורבי יונה אמר משמיה דר' יוחנן אהקדש:

אונאה אין להן ביטול מקח יש להן - שאם נתאנה יותר משתות חוזר. לרבי יונה קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן:

איפוך - ר' יוחנן אמר צריך לעשות דמים דבר תורה ור"ש בן לקיש אמר מדבריהם:

הניחא - לרבי יונה דאמר אהקדשות אמר ר' יוחנן דיש להן ביטול מקח ואע"ג דכתיב אחיו וכ"ש אקרקעות ניחא מאי דאפכת לה:

אלא לר' ירמיה - אי אפכת לה קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן:

אמר לך ר' ירמיה לא תיפוך - דודאי הכי הוא כדאמר ברישא ורבי יונה מתרץ לטעמיה ומפיך לה:

לא בין למר בין למר אית להו דשמואל - ואי כדקמכוון לאחולי ודאי מיתחיל כלומר אם היה בדעתו לאנות ההקדש ולחלל בדמים פחותין ודאי מיתחיל אבל להכי אמר ר"ל צריך לעשות דמים דבר תורה משום דאיהו לא מיכווין לחללו בדמים פחותין אלא סבור שיהו החולין שוין את דמי ההקדש ור' יוחנן סבר בכך מתכוין לחללו:

ואיבעית אימא אפילו לר' יונה לא תיפוך - להא דר יוחנן ור"ל ואאונאה קיימי ובביטול מקח לא איירו כלל ודקא קשיא לך לריש לקיש ממתני' דאלו דברים לא קשיא דההיא מתרץ לה ריש לקיש כדרב חסדא דאפילו פחות משתות חוזר וה"ק קרא איש את אחיו הוא דבשיעור שתות משלם פחות משתות לא משלם הא הקדש אפי' פחות מכדי אונאה חוזר והיינו דבר תורה דקאמר ר"ל לעיל ורבי יוחנן מוקי ליה כמשמעותיה אבל בביטול מקח לא איירי כלל ר"י ולא תיקשי לא לרבי יוחנן ולא לרבי ירמיה:

לא אמרו - דמשלם לו הדיוט להקדש כל האונאה אלא דשמוה בי תרי ברישא וטעו ותו הדרי תלתא ושיימוה להקדש טפי:

אבל שיימוה תלתא - מעיקרא אפילו הדור בי מאה ואמרי' דקמא טעו לא הדרא שומא:

ואפילו תלתא ותלתא - כלומר אפי' לא אתו אלא תלתא ואכחישו לתלתא קמאי יד ההקדש על העליונה ובתר בתראי אזלינן:

מתני' זו תחת חטאת זו - שהיתה חטאת עומדת לפניו:

הרי אלו לעולה - משמע לדמי עולה דאי אינהו גופייהו הוא בעי לאקרובי הוה אמר הרי אלו עולה:

גמ' מתני' - דקתני תחת חטאת תחת עולה לא אמר כלום דלא כר"מ דאמר נותן דמיו כמה שהוא ראוי לימכר בשוק שאדם יודע שאין ערך לפחות מבן חדש וגמר ואמר לשם דמים:

לא בעינן מומא - לא בעיין לרעות דהא מסאבי וקיימי:

הא מפריש נקבה כו' בעיא מומא - הואיל וחזיא להקרבת שלמים:

דלא כר"ש - דאמר בפ' אלו קדשים (לעיל דף יט:) המפריש נקבה לאשם תמכר שלא במום. לישנא אחרינא קדש גופא דבעיא לרעות דלא כר"ש דאמר בפ' אלו קדשים אף לעולתו אינו עושה תמורה אלמא לא קדיש לגופיה:

דף כח.

מתני' כל האסורין [לגבי מזבח] אוסרין בכל שהן - אפי' נתערבו אחד באלף כולן אסורין למזבח אם אינו ניכר. וכולהו משכחת להו דאינן ניכרין אבל טרפה לא משכחת לה אלא

כדמוקים לה במסכת זבחים בפרק כל הזבחים שנתערבו (זבחים דף עד:) כגון שנתערבה דרוסת הזאב בנקיבת הקוץ אי נמי בולד טרפה ואליבא דר"א דאמר לא יקרב:

גמ' וקשיא לן - התם מאי אפי' דקאמר דהא קתני כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות דמשמע אחד מן הזבחים נתערב בהרבה חטאות המתות ואפי' אחד דהיתר ברבוא דאיסור כולן ימותו ומאי קאמר פשיטא לן דכ"ש דכי הוי איסורא יותר טפי (גבי איסור) פשיטא דימותו דהא איסור רובא:

ומשנינן - התם דהכי קתני כל הזבחים שנתערב בהן אחד מחטאות המתות דמשמע דחדא חטאת נתערבה בזבחים כשהיו הרבה ואפילו אחת דאיסור ברבוא דהיתר כולן ימותו ולא בטיל חד בינייהו ולמה לי למיהדר ולמיתני הכא:

התם הוא - גבי חטאות המתות ושור הנסקל:

דאיסורי הנאה נינהו - ומשום הכי חשיבי ולא בטלי:

אבל - הני דמתני' רובע ונרבע דמותרין באכילה להדיוט דבהכי עסקינן שרבע או נרבע על פי עד אחד דאינה נסקלת בכך או שהבעלים הודו ומודה בקנס פטור אימא ליבטלו קמ"ל מתניתין:

ובזבחים (גרסי') תו ואי אשמועינן הא דתמורה ה"א הכא הוא דלגבוה מאיס ומשום הכי לא בטלי וירעו עד שיסתאבו ויאכלם ההדיוט אבל מילתא דלהדיוט נמי אסורה אימא ליבטל קמ"ל התם ימותו דאפי' לגבי הדיוט לא בטיל דאי בטיל לימא ירעו עד שיוממו ויפדו ויאכלם הדיוט:

תנינא התם בזבחים (ברובע) אחד מן הזבחים שנתערב ברובע ונרבע דחולין ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמי היפה שבהם קרבן מאותו המין - כלומר ממין אותו קרבן שנתערב בהן אם שלמים היו יביא בדמי יפה שבהן שלמים דיד הקדש על העליונה ואם עולה היתה יביא בדמי היפה עולה. אלמא שמעי' מהתם דלא בטלי ברובא:

חדא בחולין - מתני' דהכא מיירי בנתערבו כשהן חולין ואחר כך הקדישן וההיא דזבחים מיירי דנתערבו כשהן קדושים דהתם קתני כל הזבחים:

אבל - הכא גבי חולין דלא מאיסי בשעת תערובות דלא שייך בהו חלק גבוה אימא ליבטלן וכי מקדיש להו קדשי שפיר דהא כבר איבטיל ליה איסור וליקרבו קמ"ל:

ובזבחים קפריך ניתני הא דתמורה ולא בעי הא דזבחים ומשני הכא תקנתא איצטריכא ליה להכי הדר תנא לה הכא בזבחים דהתם בתמורה תנא אוסרין בכל שהן ולא תנא תקנתא והכא תנא תקנתא ימכרו ויביא בדמי יפה שבהן מאותו המין:

ובחולין נמי תנינא - דאפילו בחולין ממש לא בטלי ברובא בעלי חיים וכל הנך דחשיבי:

ועורות לבובין - מפרש במסכת ע"ז (דף לב.) שנוקבין כנגד הלב עגול בדרך אותו נקב הוציאו האימורין והקטירום לעבודת כוכבים ותקרובת עבודת כוכבים אסור בהנאה:
ושיער נזיר - אסור בהנאה דבעי שילוח תחת הדוד:
ובשר בחלב - חתיכת בשר שנתבשלה בחלב ושוב נתערבה באלף חתיכות כולן אסורות ואליבא דמאן דאמר בשר בחלב אסור בהנאה בשחיטת חולין בפרק כל הבשר (חולין דף קיד:):
מאי שנא התם - בקדשים דתני איסורי הנאה כגון חטאות המתות ושור הנסקל ואיסורי אכילה כגון טרפה בהדי הדדי:
תערובת דחולין כו' - כלומר דגבי מסכת עבודת כוכבים הוי תערובת דחולין איפסיק ותני איסורי הנאה לחוד דקתני ואלו אסורין ואוסרין בכל שהן ואוסרין בהנאה יין נסך והדר תני בשיטה אחריתי ואלו דברים שאינן אסורין איסור הנאה חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו כו' מיסתברא קאי גבי מסכת עבודת כוכבים משום דבעי לפרושי איסורי דיין נסך דדמיין ליה דהם נמי אסורין בהנאה:
הכא נמי גבי זבחים דדמיין ליה דכולהו אסורין לגבוה:
מן הבהמה - משמע ולא כל הבהמה:
והלא דין הוא - ולא צריך קרא:
חורש בשור ובחמור יוכיח - שמותר לגבוה אם הקדישו אחרי כן:
טול לך מה שהבאת - דלאו פירכא היא מהאי טעמא:
הרי שנתעבדה עבירה בשני עדים - כלומר הרי יש לך להביא בדין זה אותו ששני עדים מעידין בו שרבע או שנרבע דהוא ודאי חייב מיתה ואסור לגבוה:
על פי עד אחד או על פי הבעלים - דליכא מיתה מנין לך שאסור לגבוה אי לאו קרא:
אני אדיננו - ולא צריך קרא:
הודאת עד אחד פוסלתו מהקרבה - דכיון דאמר חכם מום קבוע הוא פסול מהקרבה:
פוסלתו מאכילה - שהרי בסקילה הוא:

דף כח:

ציפוייהן - אם סיככה עליו שום דבר לאחר שנתנו לה מותר הציפוי לבא לבית לעשות ריקועין למזבח דהתורה לא אסרה אלא גם שניהן ולא ציפוייהן:
נעבד שציפוייהן אסור - דכתיב לא תחמוד כסף וזהב עליהם וגו':

נעבד שעשאוהו עבודת כוכבים אינו דין שיהא הוא אסור לגבוה - נהי דלהדיוט לא מיתסר דאין בעלי חיים אסורין כדאמרן טעמא לקמן אבל לגבוה מיהא אסור הואיל וציפויין אסור אפי' בהנאה להדיוט וקרא למה לי:

או חילוף - אי לא כתיב קרא איכא לחלופי דינא:

נעבד שהוא מותר - דלא אשכחן דאסור:

הכי קאמר א"כ ביטלת לא תחמוד כו' - הלכך ליכא למימר או חילוף הואיל ומדינא אתיא דאסור נעבד לגבוה לא צריך קרא דקאמר:

אני אקיימנו כו' - הלכך איכא למימר או חילוף והואיל והוא מותר אפילו לגבוה ציפויין מותר:

ת"ל מן הבקר ולא כל הבקר להוציא את הנעבד - דאסור לגבוה וכיון דאסור לגבוה ציפויין אסור אף להדיוט דקרינא ביה לא תחמוד וגו':

בית גליא - לשון גובה (ל"א) בית כלייא כמו כלוא כליון. ל"א בית כריא בית הכסא לשון כרו שוחה (ירמיהו יח):

מעניינא דקרא - דאשכחן דברובע נסיב קרא בהמה ובדבר עבודת כוכבים נסיב לשון בקר:

מוקצה - שהקצוהו לצורך תקרובת עבודת כוכבים:

את הנוגח - שהמית את האדם בעד אחד דלא מיסתקיל:

אם נאמר רובע - דאסור להקרבה והלא שניהם שוין דאם היו ב' עדים בדבר שניהם נסקלין:

נוגח - לא עשה בו אונס כרצון לענין סקילה דתנן (ב"ק דף לט.) שור האיצטדין אינו חייב סקילה שנאמר שור כי יגח ולא שיגיחוהו אחרים:

משלם עליו את הכופר - אע"פ שהשור נסקל:

והאי תנא מייתי מהכא - דרובע ונרבע אסורין לגבוה:

שרוע וקלוט ל"ג:

שהן אסורין - להקרבה:

רובע ונרבע דבר ערוה. מוקצה ונעבד דבר עבודת כוכבים:

מזוהם - שמוציא זיעה ומסריח:

מן הכבשים וגו' - קרא אחרינא אם מן הצאן קרבנו מן הכבשים או מן העזים לעולה:

לשבעה שנים - שהוקצה עד לז' שנים ובסוף ז' שנים יקריבוהו לעבודת כוכבים דהכי הוי מוקצה:

ופר בן שבע שנים - שפיטמוהו שבע שנים אלמא הכי אורחייהו למעבד:

נעבד נמי הוה - לא ידענא מהיכן נפקא:
ל"א אין איסור מוקצה אלא ז' שנים - ומז' שנים ואילך לא הוי מוקצה דתו לא מקרבי ליה דכתיב ופר שני שבע שנים אלמא דמשום דחלפין עליה ז' שנים אישתרי:
לעולם עבדוהו - אלא מההוא לא גמרי מידי דחידוש הוא:
חוץ - שחוטי חוץ:
ובלילה הקריב - דהכי כתיב ויעש לילה:

דף כט.

וכלי שרת - כלומר שלא הוצרך לכלי שרת:
וכלי אשירה - שהקריב בכלי אשירה באותו שהיה משמש לאשירה שימש לשם:
ובעצי אשירה - הקטירו דכתיב התם ואת האשירה אשר עליה תכרות:
מנין למוקצה מן התורה - קס"ד דהכי קאמר מנין שחייב אדם להקצות קרבנו לשמים ולא יקריבנו מיד כשהקדישו:
שימור - לתורת גבוה:
אימרא דצומא - כבש רעב שלא נשמר מעולם ולא חששו:
לי ולא לאדון אחר - דהכי קאמינא למוקצה לעבודת כוכבים שאסור מן התורה מהכא:
עד שיעבדו - בו שום עבודה לצורך עבודת כוכבים או משיכת קרון או שום דבר שאסור אבל מקמי הכי לא מיתסר. ל"א אין מוקצה אסור אלא עד שיעבדו בו שום דבר שיעשו בו שום עבודה לצורך כומרי עבודת כוכבים אבל משיעבדו בו שום עבודה לא מיתסר דתו לא מקרבי ליה וכ"ש ולשון זה נראה לי עיקר מדתני אלא עד שיעבדו בו ואי ללישנא קמא לא ה"ל למיתני אלא והכי איבעי ליה למיתני אין מוקצה אסור עד שיעבדו בו ולשון ראשון ל"ש:
עד שימסרוהו לכומרים - לאכילה דתו לא מקרבי ליה:
עד שיאכילוהו כרשיני עבודת כוכבים - שמפטמין אותו לצורך הכומרים ותו לא מקרבי ליה:
מכאן ומכאן הוה - מבבל ומארץ ישראל:
מנהני מילי - דמותרין לאכילה להדיוט:
ממשקה ישראל - גבי קרבנות כתיב במשכנא דיחזקאל. משמע מן המותר לאכילת ישראל הבא קרבן:
ואי ס"ד - דמוקצה ונעבד אסירי להדיוט ל"ל הני קראי דלעיל מן הבקר להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה ממשקה ישראל נפקא דמשאסור להדיוט אסור לגבוה:

מן הבקר מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן מן הבקר למטה - אם עולה קרבנו מן הבקר שאין ללמוד שאינו צריך לכלום דהא כתיב מן הבקר לעיל האי דלמטה ודאי להוציא את הטרפה וקמא לנעבד. אלמא אתא קרא לטרפה:

איצטריכי - תרי קראי דאי ממשקה ישראל הוה אמינא למעוטי נטרפה ואחר כך הקדישה כו':

אימא תישתרי - להכי איצטריך מן הבקר אבל גבי מוקצה ונעבד תרי קראי ל"ל הא הקדישו ואח"כ הקצהו או עבדו לא מיתסר דלאו דידיה הוא ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו אלא מדאיצטריך למעוטי לגבוה ודאי להדיוט מישרא שרי:

שאינה עוברת - כגון שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה וכי הכא נפקא נטרפה ואחר כך הקדישה:

איצטריכא - ג' קראי דאי ממשקה ישראל ה"א דוקא היכא דנולדה טרפה דומיא דערלה וכלאי הכרם דכתיב בההוא קרא דכתיב ברישיה מן המאתים ואמרי' בפסחים (דף מח.) ממותר שתי מאות שנשתיירו בבור מכאן לערלה וכלאי הכרם שבטלין במאתים וכי היכי דערלה לא היתה לה שעת הכושר טרפה נמי לא נפקא לן מינה אלא דנולדה טרפה ולהכי איצטריכא כל אשר יעבור לנטרפה לאחר לידתה ואח"כ הקדישה ומן הבקר אתא להקדישה ואח"כ נטרפה:

מתני' פלוגתא דרבי ורבנן מפרש בגמ':

גמ' דשקלה תרי - והוא לא התנה לה אלא חד ונתן לה ב' וקמ"ל דאתנן ריבה לה וכולהו אתנן נינהו (ולא מתנה חד) שמתפסת אותו שהתנה עמה:

ליחול עליה אתנן למפרע - הואיל ובשעת ביאה עדיין הטלה קיים וכיון שהוא בא עליה על שכר אותו טלה כל היכא דאיתיה חייל עליה אתנן דבשלמא בא עליה ואחר כך נתן לה טלה איכא למימר כיון דלא ייחדו בשעת ביאה לא מיתסר דמתנה בעלמא הוא:

דף כט:

שקדמה והקריבתו - קודם ביאה:

ואי איצטריך לך שקול מעכשיו - הלכך ברשותה הוא ומציא לאקרוביה וכיון דאמר לה לא ליקני ליך עד שעת ביאה איצטריך לאשמועינן דמותר אם קדמה והקריבתו דסד"א אתנן הוי:

דרבי אלעזר גופה קמיבעיא ליה - פי' פשיטא ליה לרבי אלעזר הקריבתו אין הקדישתו לא או דלמא הקריבתו פשיטא ליה הקדישתו מספקא לי' תיקו:

אמירתו לגבוה - ולא מצי למיהדר כאילו מסרתו להדיוט:

בטלה זה - הואיל דיהביה בשעת ביאה חייל עליה אתנן מיד:
טלה סתם - דמשדר לה בתר הכי מתנה בעלמא הוא ואין אתנן אלא המיוחד בשעת ביאה:
הא יהבית ניהלה מעיקרא - דהואיל וקאי בחצרה קניא ליה בשעת ביאה מיד ואמאי קרי ליה ואח"כ נתן ועוד פשיטא דאסור:
עד יום פלוני משקלין לך כך וכך ואי לא שקלי ליה - הלכך כי מטו ולא יהיב לה זוזי איגלאי מילתא [דדידה הואי בשע'] ביאה ומיהו אח"כ הוא דהא לא הוי דידה עד דמטי יום פלוני ואיצטריך לאשמועינן דאסור:
אתנן זכר - שבא על הזכר ונתן לו אתנן אסור להקרבה:
תועבה כתיב - כי תועבת ה' אלהיך גם שניהם והאי נמי תועבה הוא דנדה כתיבא גבי עריות ואכולהי כתיב את כל התועבות האלה:
ולא זונה - דאם נתנה לו היא באתנן מותר:
הבאות לו בעבירה - שאין לך צד היתר בה אבל אשתו נדה דמותר בה לאחר זמן או שנתן לה לזונה שכר פקיעתה שכר מה שבטלה ממלאכתה ולא שכר ביאה:
ואע"פ שאין ראיה לדבר - דלישתרי להקרבה זכר לדבר דלא הוי אתנן מה שהיא נותנת לו מדכתיב ותהי להפך:
עובדת כוכבים אין זרעו מיוחס אחריו - דלא מיקרי זרעו אלא בנה כדאמרינן ביבמות (דף כג.) בנך הבא מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה:
מאי טעמא ילפי מהדדי - במה מצינו:

דף ל.

ר' אלעזר היא דאמר פנוי הבא כו' - בעילת זנות קרי זונה הלכך אתנן נמי אסור דאתנן זונה קרינא ביה ואנא דאמרי כרבנן:
בנין אב הוא - אי נקט פנויה ה"א פנויה אין דליכא איסורא אבל כל אתנן של אשה האסורה לו לא ניתסר דהא כתיב בקרא זונה וסתם זונה היינו בפנוי ופנויה לר' אלעזר:
ובנין אב הוא - ללמד שאין אתנן אסור אלא בפנוי ופנויה אבל מאלמנה דאסירא ליה לכ"ג לא קמ"ל. ל"א הא מני דקתני אלמנה לכ"ג אתננה אסור ר"ע היא דאמר בפ' החולץ אין קדושין תופסין בחייבי לאוין הלכך כעריות דכריתות דמיין ולרבא דאמר כל זונה הוי אתנן מאי שנא דקתני כגון אלמנה אפי' פנויה נמי דהא רבא לא דריש להאי תועבה כאביי אף זונה נמי לא מיתסר עד דאמר לה בהדיא הילך אתנן אבל בסתמא מתנה

בעלמא הוא דלא הויא זונה בחדא בעילה בסתמא ודלא כר"א אבל היכא דזונה מעיקרא היא לרבא נמי בסתמא אתנן הוא ואפילו פנויה:

משרא שריא - ואמאי קאמרי רבנן דהוי אתנן הא ליתא תנא דאסר אתנן המותרת אלא ר' אלעזר לחודיה:

אצלו - אצל הישראל עצמו ולדידיה אסורה שפחה:

לישנא מעליא - ועבד היינו אבר המשמש כ"ש:

שפחה לעבד עברי מישרא שריא - דכתיב משנה שכר שכיר עבדך שעובד בין ביום ובין בלילה שהוליד לרבו בנים משפחתו:

אין רבו מוסר לו כו' - דכתיב אם בגפו יבא בגפו יצא ורבי דאמר לא הוי אתנן לית ליה האי סברא דודאי אפי' אין לו אשה ובנים מוסר לו רבו שפחה כנענית:

יש לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית - בעל כרחו של עבד דגזירת הכתוב היא דכתיב (שמות כ"א:ג') אם בעל אשה הוא וכתיב בתריה אם אדוניו יתן לו אשה וגו':

מתני' שכנגד הכלב אסורין - להקרבה דמחיר כלב הן:

אתנן כלב - הילך טלה זה ותלין כלבתך אצלי:

מחיר זונה - שהחליף טלה בזונה וקנתה לשפחתו באותה טלה:

ולדותיהן - דמחיר ואתנן:

מותרין - שנאמר שניהם ולא ולדותיהן:

גמ' ולא רבית במחיריהם - אלמא מחיר היינו דמים:

אימא אתנן - ממש דהא מחיר כלב היינו אתנן:

ומשני שנים ולא ג' - [היינו אתנן זונה ואתנן ומחיר כלב]:

ומחיר כלב כתיב - כלומר מדכתיב וי"ו גבי ומחיר מוסיף על ענין ראשון ובין חליפיו ובין אתננו אסור:

מחד מינייהו - שאין באותן שכנגדו שום טלה ששוה דמי הכלב דהשתא דמי הכלב מעורבין בכולהו. כגון שאותן שכנגדו שוה כל חד וחד דינר דהוו עשרה דינרין ואותן תשעה שעמו שוין כל חד דינר חסר מעה דהיינו תשעה דינרין פחות תשעה מעות והכלב שוה דינר ותשעה מעות הרי י' דינרים נמצא בתשעה מאותן שכנגדו מגיע מדמי הכלב והעשירי כולו כנגדו. לשון ירושלמי כגון דשוי לכל חד וחד מאותן שכנגדו ארבע זוזי ופלגי חומשא דזוזא דהוו להו בין כולהו מ"א זוזא ואותן שעמו לא שוו כל חד אלא ד' זוזי דהוו שלשים ושש זוזי וכלבא שוי חמשא והוו מ"א נמצא בתשעה מעשרה שכנגדו בכל אחד חצי חומש מדמי הכלב והעשירי כולו כנגדו:

דף ל:

אין זנות לבהמה - דקתני מתני' אתנן כלב מותר:
תניא נמי הכי מנין כו' - גרסי' לה. [מתניתין היא אלא משום דתני בברייתא מנין לאתנן כו' ומפרשה בהדיא להכי מייתי לה וגמגום ונ"ל דלא גרסינן לה]:
ולד מוקצה ונעבד מותר - דלא אקצייה אלא לדידה ולא פלחא אלא לדידה:
מתני' נתן לה מוקדשין - לא חייל עלייהו אתנן כדמפרש בגמ':
נתן לה עופות - חולין הרי אלו אסורין שוב להקרבה:
ולד טריפה לא יקרב - אבל להדיוט ד"ה מותר דלאו מגופה קא רבי:
גמ' איספורק - שם מקום:
לפרה - אדומה:
וריקועין - ציפוי למזבח אם נתן לה זהב:
אחורי בית הכפורת - דאמרינן בפ"ק דיומא (דף כא.) י"א אמה היו נותרים בעזרה אחורי חומת בית הכפורת דאפילו התם דקילא קדושתה אסור האתנן אם יש בנין לעשות והוא נתן לה אבנים באתננה:
אתנן ומחיר חל עלייהו - כדרבינן במתני' לכל נדר להביא את העוף:
בממנה על פסחו - הא דאיצטריך קרא למעוטיה כגון שהפריש פסחו ולאחר זמן אמר לזונה הבעלי לי והימני על פסחי באתנניך וכיון דאמר רבי רשאי אדם למנות אחרים אם יצטרך למעות לשום דבר אלמא ממונו הוא ואימא ליחול עליה אתנן להכי איצטריך לכל נדר להוציא הנדור:
ואם ימעט - דריש הכי שנתמעט ביתו שאין לו מה שהוא צריך [לקנות לצורך פסח דהיינו] מהיות משה החייהו משה שימנה אחרים עמו על פסחו ויתנו לו מעות:
מכדי אכילה - אם נתמעט הבית מכדי אכילה יקבל חיותו ומזונו מן השה שאין לו מה שיאכל החייהו משה אם אין לו עצים לצלותו מכדי אכילה הוא והחייהו ולא החייהו משה:
(**ולא**) **מכדי מקח** - שאם רוצה לעשות סחורה ונתמעט ביתו מכדי אותו מקח שאין לו מה ליתן בו אינו ממנה אחרים על פסחו בכך:
עובר ירך אמו הוא - והוא עצמו נרבע:
זה וזה גורם - הזכר שבא על בהמה זו והיא גרמו לולד שיבא והרי גרמוהו איסור והיתר דאביו מותר ואמו אסורה:

דף לא.

למ"ד כו' - פלוגתא היא באלו טרפות (חולין נז:) איכא למ"ד טרפה יולדת ואיכא למ"ד אינה יולדת:

זה וזה גורם - וליכא לפלוגי בעובר ירך אמו הוא אלא א"כ עיברה ואח"כ נטרפה דהתם למ"ד ירך אמו הוא אירע הטרפות בגופו אבל היכא דנטרפה ולבסוף עיברה ליכא למימר ירך אמו הוא שהרי יש בו צד היתר אלא בזה וזה גורם פליגי:

אפרוח - שנולד מביצת יונה טרפה שאסור ליקרב:

ולד במעי בהמה אינו אדוק בגופה אלא תלוי באויר ומעצמו הוא נוצר וגדל והולך אבל ביצה כל זמן שאינה נגמרה אדוקה באשכול וגדילה ונגמרה מגוף התרנגולת. ל"א מאוירא קא רביא לאחר שנולד והולך וגדל הילכך עיקר גידולו אינו מאמו אבל ביצה מגופה דתרנגול' רביא והדבר מוכיח שלאחר שיצאת אינה גדילה משום הכי מודו רבנן לשון הירושלמי:

א"ל רבא לרב הונא כו' - אלישנא קמא למ"ד טרפה יולדת ללישנא בתרא למ"ד טרפה אינה יולדת שיחלא קמא שהיו כבר באשכול בשעה שנטרפה התרנגולת:

מלא תרווד - במסכת נזיר (דף נ:) מפרש שיעורו:

הבאה מאדם חי - ואח"כ מת:

רבי אליעזר מטמא - דגופיה הוא ועד כאן לא פליגי רבנן עליה כו'. [ל"א ועיקר] דאפילו בחייו נמי מטמא ר"א דאבר מן החי מטמא במגע ובמשא ובאהל כאבר מן המת בהעור והרוטב (חולין קכח:) אבל באפרוח אפי' ר' אליעזר מודה דיקרב דהא גופא אחרינא הוא וגוף זה לא היה במעי הטרפה:

לבתר דאסרחא - אחר שהסריחה הביצה יצא זה ממנה וכשהסריחה פקע איסורא דהואי עפרא בעלמא הלכך מותר זה שיצא ממנה אחרי כן:

הכי נמי דאסירא - והא אמר לעיל דמוקצה הוא ואסור באכילת כרשינין אבל דלאו מוקצה לא:

חלב רותח שחרית - כל ימיו:

הואיל ויכולה לעמוד - על אותו חלב של שחרית מעת לעת בלא שום אכילה אחרת וכשהגיע מעת לעת חזרה וינקה הלכך כל גדילתה ממנה היא ואפילו אכלה דברים אחרים בינתיים:

רק בכל אות נפשך (**תאכל**) **בשר** - בפסולי המוקדשין מוקמינן לה בסיפרי דבי רב:

איכא דאמרי תזבח ואכלת בשר אין לך בו היתר אכילה אלא משעת זביחה - לאפוקי חלב וגיזה דהנאה דמחיים היא אבל פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ולא מייתר ליה לואכלת למדרש ולא לכלביך ומהך דרשא משמע דלכלביך שפיר דמי דהכי משמע אתה לא תאכל קודם זביחה כלומר לא תתהני מחיים אבל כלביך דלאחר מיתה הוא אפי' בלא זביחה שפיר דמי ופודין את הקדשים להאכילן לכלבים תרי תנאי נינהו והכי מוקמינן (בשחיטת חולין) (דף קב):

מתני' קדשי בדק הבית - ממעטינן להו בשילהי פ"ק (לעיל יג.) דלא עבדי תמורה:

פיגול ונותר וטמא כו' - בשלמים כתיבי ובפ"ק דיבמות (דף ז.) מפרש שלמים בכלל כל הקדשים היו ולמה יצאו להקיש אליהן ולומר לך מה שלמים מיוחדין קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח:

דף לא:

ולדן וחלבן - נפקא לן לעיל בס"פ כל האסורין בשר ולא חלב. ולדן מפרש בפ"ב דבכורות (דף יד.) בדאיעבר לפני פדיונה ואתיליד לאחר פדיונה דלית ליה תקנתא ליקרבינהו מכח קדושה דחויה אתי ליפרקינהו לא אלימי למתפס פדיונן אבל נתעבר לאחר פדיונה ולד צבי ואיל נינהו ומותרין ובקדשי בדק הבית אפי' דאיעבור קודם פדיונם שרו דלא אקדשינהו אלא לדמי ולא חמירא קדושתייהו כולי האי:

חל על הכל - אפי' על האבנים ועל העצים:

ומועלין בגידולן - מפרש טעמא בגמ':

גמ' אמר מר סתם הקדשות לבדק הבית - ואפי' בהמה במשמע:

מאן תנא - דאפי' בהמות אי אקדשינהו סתם דלא אמר למזבח אמרינן לבדק הבית אקדשינהו דלא כר' יהושע:

ודמיהן יפלו עם שאר נכסים כו' - קסבר ר' אליעזר סתם הקדשות לבדק הבית ואפי' בהמה ומיהו כל הראוי למזבח כשהוא פודהו מיד הגזבר אינו פודהו אלא למזבח דאינו יוצא מיד מזבח לעולם כדתניא לקמן בהאי פירקא המתפיס תמימים לבדק הבית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למזבח:

ר' יהושע אומר כו' - אלמא מידי דחזי למזבח סתם קדושתיה למזבח:

ופליגא דרב אדא - הא דאוקמיה מתני' כרבי אליעזר פליגא אדרב אדא דאמר לר"א נמי סתם מקדיש בהמה למזבח מקדיש לה והכא היינו טעמא משום דאין אדם חולק נדרו חציו לחדא קדושה וחציו לחדא קדושה:

אדם חולק את נדרו - זכרים לעולה ונקבות לדמי עולה דשלמים ליכא למימר דליקרבו בלא פדיון דכיון דאיהו אכיל להו אתי לידי מעילה דמסתמא לא אמר שלמים נינהו וכיון דהקדיש הכל אינו יכול ליהנות מהן:

אלא בהמה - כל בהמותיו אפילו רבי אליעזר מודה דאע"ג דאיכא נקבות הואיל וחזיין כל הבהמות למזבח אמרינן סתמייהו למזבח וזכרים יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ודמיהן עולה הואיל דאיכא למימר כל הנדר למזבח:

אלא ללישנא קמא - דאמר רב אדא בעדר שהוא מחצה זכרים ומחצה נקבות א"ר אליעזר אין אדם חולק נדרו חציו להקרבת הגוף וחציו להקרבת דמים ואפילו ליכא שאר נכסים ואיכא למימר דכל הנדר למזבח פליג רבי אליעזר אמאי תני דמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית הא זימנין דליכא שאר נכסים כלל:

שפויי ונבייה - שאם הקדיש אילן לבדק הבית יש מעילה בשפאין אם שפאו ויש מעילה בנבייתו עליו שנושרין בימות החורף והויין לו לזבל:

חלב המוקדשין - חלב של מוקדשין. גבי קדשי מזבח נקיט תורין לגבי מזבח וגבי קדשי בדה"ב נקט תרנגולת ולא תורין דאורחא דמילתא נקט דאין דרך להקדיש לבדה"ב דבר הראוי למזבח:

חמורה - רבותא היא דאע"ג דטמאה היא חיילא עלה קדושת בדק הבית כדבר טהור:

גידולין דחזו למזבח - כגון ולדות קדשים:

דף לב.

מתני' מקדושה לקדושה - דקדשי בדק הבית שהקדישם למזבח לא עשה כלום ובקדשי מזבח אין משנין מקדושת עולה לשלמים ומשלמים לעולה:

ומקדישין אותן - אקדשי מזבח קאי:

הקדש עילוי - כגון אם אמר על עולה הרי זו לבדק הבית מעלין אותה בדמים לפי מה שיש לו כח בה ונותן לגזבר דתנן בערכין בפ' המקדיש (ערכין דף כח:) מחרים אדם את קדשיו אם נדר נותן דמיהם ואם נדבה נותן את טובתם כלומר אם בהמה זו היתה נדר כגון דאמר הרי עלי עולה והפריש זו לנדרו כיון דאם מתה או נגנבה חייב באחריותה נמצא שכולה שלו ונותן כל דמיה לחרם הכהן והוא הדין נמי לבדק הבית אם התפיס קדשי מזבח לבדק הבית ואם נדבה דאם מתה אינו חייב באחריותה נמצא שאין לו חלק בה אלא טובת הנאה דרשאי ליטול דבר מועט מישראל חבירו כדי שיתן עולתו זאת לבן בתו כהן להקריבה כדי שיטול את העור וכפי אותה טובת הנאה יתן לבדק הבית:

ומחרימין אותם - אם החרים קדשי מזבח נותן לכהן העילוי כמו שפירשתי:
אם מתו - קדשי מזבח אפי' לאחר שהוממו אבל עדיין לא נפדו יקברו ואינו יכול לפדותם ולהאכילן לכלבים ואפילו למאן דאמר פודין את הקדשים להאכילן לכלבים הני מילי בשנעשו טרפה דאיכא העמדה והערכה אבל מתו לא דבעינן העמדה והערכה. אי נמי האי מתו כגון שעבר ושחטם קודם פדיונן וקאמר דשוב אינו יכול לפדותן ולאוכלן דבעינן העמדה והערכה ויקברו:
יפדו - דלא היו בכלל העמדה והערכה כדמוכח טעמא בגמרא:
גמ' חרמי כהנים - היינו סתם חרמין. ולהכי נקט לשון חרמי כהנים דזימנין דחרמים לבדק הבית כגון אי פריש ואמר הרי זה חרם לבדק הבית:
לא עשה כלום - ואפי' הקדש עילוי לא יהיב לכהנים:
כל חרם דקדש קדשים הוי - שהיה מתחילה קדש לה' הוא ואין כח כהן חל עליו:
לא עשה כלום - דגופייהו לא מיפקע מבדק הבית וטובת הנאה לא שייכא בהו:
וכן חרמי כהנים - אין לו שום חלק בהם ואפי' טובת הנאה משום דאינו רשאי ליתנן אלא לכהן שבאותו משמר ואליבא דמאן דמקיש מטלטלין לחרמי קרקעות בערכין בפרק המקדיש (ערכין דף כח.):
הא קדשי מזבח - דשייך בהו טובת הנאה מה שעשה עשוי ויהיב הטובת הנאה לכהן:
הא דשייריה - לקדשי מזבח דלא תנייה בהדי הני:
אהדא שייריה - כלומר על דבר זה שייריה ואם הקדישן לב"ה מה שעשה עשוי ויהיב הקדש עילוי אבל לחרמי כהנים לא דבהדיא מיעטיה קרא:
וניתנייה בהדי הנך - ונימא קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי כהנים לא עשה כלום:
תרתי - דאינו יכול להתפיסן אפי' לאחד משתי קדושות:
מאי לאו הקדש עילוי - מקדישין אותו לבדק הבית ומחרימים דקתני היינו לחרמי כהנים ויהיב לכהנים העילוי:
ל"ש כי מפיק - קדשי מזבח לבדק הבית בלשון הקדש ל"ש בלשון חרם יהיב העילוי לגזברין:
אמר עולא - קרא לא כרב הונא משמע מדהוה ליה למכתב חרם קדשי קדשים הוא וכתיב וכל חרם הכי משמע על הכל חייל חרם ואפילו אמידי דקדש קדשים הוא:

דף לב:

גזברין - שאינה קריבה עד שיבואו הגזברין לעמוד על גבה כדאמרי' בעלמא (תענית דף כו.) היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד ע"ג אבל שום דמים לא יהיב לבדק

הבית וכ"ש לחרמי כהנים דהא אפילו רב הונא דהוה פליג אחרמי כהנים הוה מודה אבדק הבית:

ומשני מדרבנן - האיך ברייתא דלעיל דשיירא לקדשי מזבח למימרא דחייל עלייהו הקדש עילוי מדרבנן הוא דחייל דמדאורייתא ליכא אלא עיכוב גזברין ועולא נמי כי תירצה מדרבנן תירצה וקרא לאסמכתא ועיקר קרא למעילה אתא לרבות חרמי כהנים למעילה והכי משמע כל החרם הוי לה' דאי איתהני מיניה פורתא מעל:

לרבות אימורי קדשים קלים למעילה - דכתיב לה'. מההיא דרבי מפיק ר' ינאי נמי קדשי קדשים דכל חלב כתיב ורבי היינו טעמא דאמר קדשים קלים דלדידיה משמע ליה דחטאת ואשם בכלל קדשי ה' הואיל ואין לבעלים בהן כלום ולא איצטריך לרבויי אימורים ולר' ינאי מיהא איצטריך לרבויינהו ואע"ג דכתיב בין בחטאת בין באשם קדשי קדשים בצו את אהרן.

ל"א ירושלמי מנלן כלומר מאי משמע האי כל חרם דחייל אקדשי מזבח:

מי קרבי - כלומר אם התפיסם לבדק הבית אמאי מקרבינהו להו בלא פדיון דקאמר אין בה אלא עיכוב גזברין והאי קרא כתיב לעיל כל חרם קדש דמשמע דחרם חייל אכל הקדש וקדש אסור לשחיטה ולהקרבה עד שתפדה הקדש בעילוי:

שתי מעילות - אחת משום קדשי מזבח ואחת משום קדשי ב"ה ואי מדרבנן הא לא חיילא קדושת ב"ה אלא מדרבנן:

ראויה - אילו הויא קדושה בתרייתא מדאורייתא וראוי אי לאו (דמדר' בהוא) דהקדיש ולאו דאורייתא:

אחד קדשי מזבח כו' - והאי אם מתו יקברו אכולהו קאי. ר"ש ורבנן תרוייהו ילפי טעמייהו מקרא לקמן בין אליבא דר' יוחנן בין אליבא דר"ל:

זה וזה - רבי יוחנן ור"ל מודין דלר"ש קדשי בדק הבית לא היו אבל קדשי מזבח היו מדקתני קדשי בדק הבית יפדו ולא אמר סתמא יפדו מכלל דדווקא קאמר:

ודברי הכל - ועוד שניהם מודין דלדברי הכל בין לרבי שמעון בין לרבנן בעל מום מעיקרו לא הוה בהעמדה והערכה בקדשי מזבח כדמפרש טעמא לקמן ובקדשי ב"ה לא מיירי מידי דבעל מום מעיקרו דמודו דלרבנן קדשי בדק הבית בעו העמדה והערכה לא שנא בעל מום אחר הקדש ולא שנא קדם מומו להקדשו בעי העמדה והערכה דבקדשי ב"ה לא שאני לן בין בעל מום מעיקרא לתם ונעשה בעל מום שהרי על עצים ואבנים הן חלין:

היינו דאיצטריך ר"ש לפרושי - דאי הוה אמר סתמא יפדו כיון דתנא קמא בתרוייהו איירי הוי משמע דאתרוייהו פליג להכי פריש:

אלא לר"ל - דאמר רבנן לא קיימי אלא אקדשי ב"ה:
למה ליה - לר"ש לפרושי:
לימא - סתמא ואנא ידענא דלא קאי אלא אב"ה דהא בקדשי מזבח לא איירי כלל לעיל לא בפדייה ולא בקבורה:
ר"ש - דמתני' לא הוה ידע מאי קאמרי רבנן וסבר דרבנן אתרוייהו קיימי:

דף לג.

ואמר רחמנא עביד לה העמדה והערכה - דכתיב בתריה והעמיד והעריך וגו' והא ודאי קדשי מזבח היא מדבעינן מום קבוע דאי בדק הבית תמימים נמי מפרקי דמאי איכפת להו אי תם אי בעל מום. אלמא קדשי מזבח נמי היו בכלל העמדה והערכה לרבנן דהא ברייתא רבנן היא דהא סתם סיפרא היא וסתם סיפרא ר' יהודה (בכורות דף סא.) בר פלוגתא דר"ש והיינו כרבי יוחנן. ומהכא שמעינן קדשי מזבח לרבנן וממתני' שמעינן קדשי ב"ה מדקאמר ר"ש קדשי בדק הבית יפדו מכלל דשמעינהו לרבנן דאמרי יקברו:
בין טוב ובין רע - משמע אחד טוב ואחד רע דשניהן שוין תם ובעל מום:
אותה למעוטי קדשי מזבח - ולא קאי האי והעמיד והעריך ארישא דקרא דמשתעי בקדשי מזבח:
ור' יוחנן - אית ליה ודאי דהאי בין טוב ובין רע בקדשי ב"ה קאי ומיהו והעמיד והעריך ארישא דקרא דאוקימנא בקדשי מזבח ואסיפא דמשתעי בב"ה קאי ואותה למעוטי בעל מום מעיקרו בקדשי מזבח. ולר"ל לא צריך בעל מום מעיקרו למעוטי דהוא אמר לרבנן קדשי מזבח לא היו ואפילו קדם הקדישן למומן וכ"ש האי:
ואפי' חיה ועופות - כגון אווזין ותרנגולין דלא שייכי כלל למזבח:
בין טוב לרע מבעי ליה - משמע דהוי חילוק בין טוב לרע ובין טוב ובין רע משמע אחד טוב ואחד רע ושניהן שוין:
מתו תמימים יקברו - אפילו הנך דליתנהו בכלל העמדה והערכה היכא דמתו תמימים עבוד רבנן מעלה דיקברו הואיל והוו חזי להקרבה:
בקדשי מזבח - קס"ד השתא משום דלא היו בכלל העמדה והערכה:
אבל בקדשי בד"ה כו' - דהיו בהעמדה והערכה:
ר"ש אומר כו' תמימין יקברו - משום מעלה:
ובעלי מומין יפדו - לקמיה פריך היכי קאמר ר"ש קדשי מזבח [יפדו] הא בין רבי יוחנן בין ר"ל אמרי דלר"ש קדשי מזבח הוו בכלל העמדה והערכה:
מרישא תיובתא לרבי יוחנן - דקתני לרבנן בקדשי מזבח יפדו:

בבעל מום מעיקרו - משום הכי יפדו ובקדשי ב"ה יקברו דהתם לא שני בין בעל מום מעיקרו לקדם הקדישו למומו:

והכי מסתברא דאי בשקדם הקדישו את מומו - וטעמייהו דרבנן כדר"ל דקדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה ליפלוג ר"ש עלה ולימא בקדשי מזבח יקברו דהא לר"ש קדשי מזבח היו בהעמדה והערכה אלא מדלא פליג ש"מ בבעל מום מעיקרו קאי ומשום הכי קדשי מזבח יפדו וקדשי ב"ה נמי יפדו דלר"ש (נמי) קדשי ב"ה לא היו:

לימא תיהוי תיובתא דר"ל - דהא מגופה שמעינן דאבעל מום מעיקרו קאי והשתא י"ל טעמא דבעל מום מעיקרו הא קדם הקדישו למומו לרבנן נמי יקברו:

בשקדם הקדישו את מומו - וטעמייהו דרבנן משום דקדשי מזבח לא היו:

נפלוג ר"ש עלה - דקדשי מזבח ונימא יקברו ואמאי קתני לר"ש אחד קדשי מזבח וא' קדשי ב"ה יפדו:

ומשני ר"ל מיפך אפיך והכי מותיב ממכילתא אחריתי - דאשכח ברייתא אחריתי דמהפך לה ומותיב לה הכי לר' יוחנן דרשב"ל לא מייתי לה להא תיובתא לר' יוחנן כדגרסי' לה הכא דקתני בר"ש בהדיא קדשי מזבח יפדו:

אלא מיפך אפיך והכי מותיב לה כדאשכחנא במכילתא אחריתי בין תמימים כו' - ואע"ג דבין האי לישנא ללישנא דלעיל כי דייקת בה ליכא מידי אלא (לאו) דקתני בהדיא לר"ש קדשי מזבח יפדו:

במה דברים אמורים - דקאמר ת"ק בעלי מומין יקברו בקדשי ב"ה אבל קדשי מזבח יפדו דלא היו בהעמדה והערכה ואתא ר' שמעון לחלוק בקדשי ב"ה דאמרת יקברו לדידי יפדו:

תיובתא דר' יוחנן מהך סיפא - דקתני לת"ק אבל בקדשי מזבח יפדו:

בבעל מום מעיקרו - ובב"ה יקבר דהתם לא שני לן בין תם מעיקרו לבעל מום מעיקרו:

ניפלוג רבי שמעון עלה - ונימא תרתי קדשי ב"ה יפדו וקדשי מזבח יקברו אלא מדלא פליג אלא בקדשי ב"ה דקאמרי אינהו יקברו ואינהו יפדו ובקדשי מזבח שתיק ממאי דאמרי רבנן יפדו ש"מ בבעל מום מעיקרו איירי:

ה"נ דפליג - ותנא לך פלוגתייהו בב"ה וה"ה דפליג עלייהו נמי בקדשי מזבח דיקברו:

לריש לקיש דאמר לרבנן כו' - הא דקתני בהך ברייתא קדשי מזבח יפדו מוקים לה אפילו בקדם הקדישן את מומן ש"מ כו' בשלמא לר' יוחנן דמוקים לה בבעל מום מעיקרו לא איכפת לן אם נפדה לכלבים דהא לא נחתא מעולם קדושה לגופיה אלא לריש לקיש איכא למיבעי:

דף לג:

הכא במאי עסקינן - הא דקתני אם מתו לא מתו ממש אלא שעבר ושחטן קודם פדיון דקאמר יפדו ויאכלו:

ר"מ אומר יקברו - כר"ש דאמר קדשי מזבח היו בהעמדה והערכה:

יפדו - שלא היו בהעמדה והערכה:

משום דחזו להקרבה - עבוד להו מעלה בתמימים דמזבח:

לרבי יוחנן דמוקים לה בבעל מום מעיקרו - ואמר משום הכי לא פליג ר"ש עלה אלמא דכ"ע בעל מום מעיקרו לא בעי העמדה והערכה והתנן כו' דבשלמא לר"ל ליכא לאקשויי דהוא מוקים לה בתם ונעשה בעל מום לאחר הקדש ואיכא למימר דבעל מום מעיקרו הוי כהקדש ב"ה דאע"ג דלמזבח אקדשיה אפ"ה כבדק הבית דמי דלא קדיש אלא לדמי והוי בהעמדה והערכה לרבנן אלא לר' יוחנן קשיא:

ובמתנות - זרוע ולחיים וקיבה:

ליגזז וליעבד - לאחר פדיונן:

ולדן וחלבן מותר - אפילו איעבר קודם פדיונן ואיתיליד לאחר פדיונן:

ואמר רב - עלה בפרק שני דבכורות הא דתנן יפדו זו דברי ר"ש דאמר קדשי ב"ה אם מתו יפדו והאי בעל מום מעיקרו כקדשי בדק הבית חשיב ליה אבל חכמים כו':

ומחלוקתו - דהא רבנן דפליגי עליה נמי אוקמת דבעל מום מעיקרו לא הוה בכלל העמדה והערכה: להכי לא אמר רב זו דברי ר"ש ומחלוקתו דאיהו סבר לה כר' שמעון בן לקיש דאמר לרבנן קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה והלכך לא מיתוקמא ההיא דבכורות כולה כרבנן משום דרישא דההיא דמיירי בבעל מום מעיקרו דתני יפדו מתוקמא אפילו לרבנן אבל סיפא קתני אבל קדשים שקדם הקדישן את מומן אם מתו יקברו לא אתיא כרבנן הלכך לא מיתוקמא כרבנן דהכא:

ואיבעית אימא רב כר' יוחנן ס"ל - דאחד קדשי מזבח ואחד קדשי ב"ה בעי העמדה והערכה חוץ מבעל מום מעיקרו ובין רישא וסיפא דההיא מצי לאוקומה נמי כרבנן וכר"ש ותני זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו:

מתני' יקברו - הנפלים:

שליא תקבר - שאין שליא בלא ולד. וכל הנך נקברים משום דאיסורי הנאה נינהו:

חולין שנשחטו בעזרה ישרפו - משום דמיחלפי בהו קדשים שאירע בהו פסול דאי אמר יקברו כיון דלא מוכחא מילתא אי חולין הוו אי קדשים אתו למימר נמי קדשים שאירע

בהן פסול טומאה או פסול נותר יקברו וקיימא לן בפסחים בפ"ב (דף כד.) בקדש באש תשרף לימד על כל הפסולין שבקדש שהן בשרפה:
וכן חיה שנשחטה בעזרה - אפי' אם חולין היא דליכא למיגזר משום דלא ליקבור קדשים פסולין דהא כ"ע ידעי דחיה במוקדשים ליכא ולא אתי לחלופי אפילו הכי תשרף:
חמץ בפסח - בפסחים מפרש טעמא בפרק כל שעה (פסחים דף כז:) דגמר ליה מנותר:
תרומה טמאה - נמי תשרף. בבמה מדליקין (שבת כה.) מפרש טעמא דמותרת בהנאה דאמרינן נמי התם בפרק כל שעה (פסחים דף כג.) לך ניתנה להסיקה תחת תבשילך:
כלאי הכרם - פן תקדש המלאה וגו' פן תוקד אש וערלה מכלאים גמרה:
את שדרכן כו' - אערלה וכלאי הכרם קאי. אוכלין ישרפו ומשקין יקברו:
ומדליקין - ליהנות בפת ובשמן של תרומה:
חוץ לזמנן - כלומר ע"מ לאכלן חוץ לזמנן או לאכלן חוץ למקומן:
ישרפו - כדפירשתי לעיל לימד על כל פסולין שבקדש כו':

דף לד.

אשם תלוי ישרף - אם שחטו וקודם זריקת דמו נודע לו שלא חטא והשתא הוו חולין שנשחטו בעזרה אבל אם לא נודע לו יאכל כשאר אשמות דאשם קרייה רחמנא בפרשת ויקרא לכפר על הספק ולהגין מן הייסורים עד שיוודע לו אם ודאי חטא ויביא חטאת כדאמרינן בכריתות בפ' בתרא (דף כו:):
חטאת העוף כו' - כגון אשה שהפילה ספק ולד ספק אינו ולד כיון דחטאת [יולדת מן] העוף היא כדכתיב ובן יונה או תור לחטאת מביאתה על הספק דהואיל ואינה נקטרת לא איכפת לן אי זריק דם על הספק ואינה נאכלת דשמא לא ולד היה וחולין היא זו ונבלה היא ואין חולין נאכלין במליקה ותשרף דהוי לה כשאר קדשים פסולין ובמסכת נזיר (דף כט.) ילפינן שפיר דחטאת העוף באה על הספק:
יטילנה לאמה - אמת המים עוברת בעזרה ויוצאה לנחל קדרון. ואיידי דעור רך הוא מתמקמק ואינו עומד בקילוח המים:
כל הנשרפין לא יקברו - דלמא אתי איניש ואשכח להו ואכיל להו:
ונקברין לא ישרפו - בגמ' מפרש טעמא:
גמ' מלא הסיט - מלא הרחקת גודל מאצבע מה שהוא יכול להרחיק:
צמר בכור - אסור בהנאה דקדשים הוא:
ידלק - גבי צמר נקט בגד וגבי שער נקט שק כי אורחא דמילתא:

שער נזיר טהור ישרף דשרפה כתיבא ביה דכתיב ונתן על האש וגו'. שער נזיר טמא לא כתיב ביה שרפה:

כאן בשק - הא דקתני ידלק היינו שארג שער נזיר ופטר חמור בשק דאי אמרת יקבר אתי איניש ומתהני בה הואיל ואינו כלה עד לאחר זמן ומתני' בשער עצמו שלא נארג ואידי ואידי בטהור או טמא:

ור' אלעזר אומר כו' - ואידי ואידי בשק. ופטר חמור לקמן משני לה ומוקים לה כר' יהודה:

ליבטל ברובא - דהא קתני שער נזיר ופטר חמור בשק במשמע מעט ממנו בבגד גדול של היתר. ואי קשיא הא דאמרי' במס' נדה (דף סא:) בגד שאבד בו כלאים ה"ז לא ימכרנו לעובד כוכבי' ואמאי אסור למוכרו וליבטל ההוא חוט ברובא כי היכי דאמרי' הכא הא לאו פירכא היא דבכלאים לא אמר ליבטל ברובא דעיקר איסור כלאים לא אסרה תורה אלא על ידי תערובת וכלאים מתרגמינן עירובין ולא שייך בהו ביטול:

בציפורתא - שעשה מן האיסור צורת צפור בשק דחשיב דמיפה ליה לכולי שק ולא מיבטל:

הא מני - דהשתא ס"ד דהכי מתרץ הא מני דאזיל לחומרא ר' יהודה היא:

אמר ליה קשיא לן לשלופינהו - דאפשר בתקנה ואת מוקמת כר' יהודה היכא דאיכא תקנתא מי אמר רבי יהודה אמר ליה הכי קאמינא לה א"א לשלופינהו מוטב ודקא קשיא לך פטר חמור אפטר חמור הא דקתני ישרף ובמתני' יקבר לא תישני בנזיר (כאן בטמא כאן בטהור) אלא אוקמה כר' יהודה כולה ומיתוקמא שפיר:

מ"ט - נקברין לא ישרפו משום דנקברים אפרן אסור ואתו למישרייא:

דם הנדה ובשר המת - אע"ג דקי"ל במס' נדה (דף נד:) מטמאין לחין ויבשין היכא דנעשו אפר בעלמא טהורין אם אין שם מלא תרווד רקב ומותר בהנאה ובשר המת מן הנקברין הוא ושרי אפרו:

שנתמצה דמה - שנעשית מצותה:

מוראה ונוצה שלה - נקברין נינהו דאמרי' בפ"ק דיומא (דף כא.) מוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי והמנורה נבלעין במקומן:

ומותרין - אפילו לכתחלה אם חפר ונטלן:

כל הנשרפין - כגון חמץ ותרומה וערלה וכלאי הכרם אפרן מותר לכיבוס בגדים:

לעולם אסור ומיערב לא עריב כו' - האי מקשה מפרש ואזיל לברייתא דלא תיקשי ליה היא גופה כיון דאפר עצי אשרה ואפר הקדש שניהן אסורין אמאי פליג להו מהדדי ולא

תני חוץ מעצי אשרה ואפר הקדש ולא ליתני לעולם אסור ומפרש משום דאינן שוין דאשירה יש לה ביטול ביד עובד כוכבים כדקיי"ל במס' ע"ז מנין לעובד כוכבים שפוסל אלוהו דכתיב פסילי אלהיהם וכתיב ולקחת לך בפ' ר' ישמעאל (ע"ז דף נב.) בגמ' עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסור כו':

ה"ג לא הוה איניש דלמעול - דאי הדליקה אדם מעל המסיק ונפק אפר לחולין והנך דטעונין שרפה בלא שום מעילה יצא אפרן לחולין דקלישא קדושתייהו הואיל ונפסלו והא דקתני אפר הקדש אסור היכא דליכא מעילה ולא הוה איניש דלמעול ובעצי הקדש קאמר:

כי תניא הא - דאפר הקדש אסור במלא קומץ של הדשן קאמר שהכהן תורם בכל יום שחרית ונותנו אצל המזבח כדאמר בפ"ב דיומא (דף כד.) נאמר כאן והרים ונאמר להלן והרים מה להלן בקומצו אף כאן בקומצו:

ושמו אצל המזבח ושמו כולו - וכיון דטעון גניזה אסור בהנאה: